

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO ROZVOJA**

2118935

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
OBCE RIMAVSKÉ JANOVCE**

2010

Bc. Emília KOVÁCSOVÁ

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
OBCE RIMAVSKÉ JANOVCE

Diplomová práca

Študijný program: Manažment rozvoja vidieckej krajiny a turizmu
Študijný odbor: 3.3.5. Verejná správa a regionálny rozvoj
Školiace pracovisko: Katedra regionálneho rozvoja
Školiteľ: Anna Belajová, doc. Ing. PhD.

Nitra 2010

Emília Kováčsová, Bc.

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Emília Kováčsová vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Rimavské Janovce“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 26.4.2010

.....

Pod'akovanie

Touto cestou vyslovujem úprimné poďakovanie pri vypracovávaní tejto diplomovej práce doc. Ing. Anne Belajovej, CSc. za odborné vedenie, pripomienky a pomoc; starostovi obce Rimavské Janovce Ing. Stanislavovi Malčekovi, za poskytnuté informácie a ochotu; Mgr. Karolovi Horváthovi a rodine za konzultovanie a odborné usmernenie.

Ďakujem rodine, priateľom a Pánu Bohu Ježišovi Kristovi, že pri mne vždy stáli, podporovali, povzbudzovali, milovali ma a verili mi.

Abstrakt

Diplomová práca sa zaoberá tvorbou analytickej a strategickej časti Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Cieľom práce je zhodnotiť endogénne rozvojové faktory obce Rimavské Janovce a navrhnúť stratégiu jej ďalšieho rozvoja. V práci sme analyzovali prírodné podmienky, demografickú štruktúru, podnikateľskú sféru, technickú a sociálnu infraštruktúru ako aj finančné hospodárenie obce. Vyhodnotili sme dotazníkový prieskum uskutočnený v obci. Za hlavné nedostatky obyvatelia považujú chýbajúce zariadenia zdravotnej starostlivosti, ale i nedobudovanú kanalizáciu, a základné služby ako kaderníctvo či bankomat. Na druhej strane sme Paretovou analýzou zistili, že prioritne by sa podľa občanov v najbližších 5 rokoch mala rozvíjať kultúra, šport, technická infraštruktúra (teda aj kanalizácia), a vzhľad obce. Následne bola zostavená analýza SWOT. Medzi silné stránky obce patrí úrodná pôda, rast počtu obyvateľov, funkčné spolky občanov, 16 podnikateľských subjektov a mnohé ďalšie. Na druhej strane, rozvoju obce bráni nedostatok stavebných pozemkov i voľných obecných priestorov, pokles žiakov základných škôl, absencia zdravotnej starostlivosti, vandalizmus a slabá spolupráca občanov, samosprávy a podnikateľov. Obec môže v budúcnosti profitovať zo svojej výhodnej polohy, na druhej strane je ohrozená úpadkom poľnohospodárstva a vysokou nezamestnanosťou v celom regióne. Zo stromu problémov bolo zostavených 5 strategických priorít rozvoja, ktorými sú základné služby, kultúrno-športové možnosti, technická infraštruktúra, bezpečnosť a poriadok v obci a diverzifikácia ekonomických činností.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

stratégia, rozvoj, analýza, obec, priority

Zusammenfassung

Die Diplomarbeit behandelt die Erstellung des analytischen und strategischen Teils eines Programmplans zur wirtschaftlichen und sozialen Entwicklung einer Gemeinde. Das Ziel der Arbeit ist es, die internen Entwicklungsfaktoren (in) der Gemeinde Rimavske Janovce zu bewerten und die strategische Planung zur weiteren Entwicklung zu entwickeln. Hierfür analysierten wir die natürlichen Bedingungen, die demographische Struktur, die Unternehmen, die technische und soziale Infrastruktur sowie die Haushaltsführung und das Eigentum der Gemeinde. Außerdem werteten wir einen in der Gemeinde verteilten Fragebogen aus. Die Bewohner benannten darin die Hauptdefizite vor allem im Gesundheitswesen, in der unzureichenden Infrastruktur und bei den Basisdienstleistungen. Die Pareto-Analyse zeigt uns, dass die Bewohner in den nächsten 5 Jahren vor allem die Bereiche Kultur, Sport, Infrastruktur und Erscheinungsbild der Gemeinde weiterentwickeln möchten. Anschließend haben wir eine SWOT-Analyse erstellt. Ausgehend von den vordringlichen Problemen konnten wir die strategischen Prioritäten zur weiteren Entwicklung in der Gemeinde Rimavske Janovce erkennen. Das sind die Basisdienstleistungen, kultur-sportliche Möglichkeiten, technische Infrastruktur und die Ordnung und Sicherheit im Dorf. Die Vision des Programmplans ist ein Dorf, in dem die gegenwärtigen und kommenden Generationen gemütlich leben und wohnen können.

Schlagwörter

Strategie, Entwicklung, Analyse, Gemeinde, Prioritäten

Obsah

Obsah	6
Zoznam použitých skratiek.....	8
Úvod	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky	11
1.1 Vidiecky priestor a vidiecka obec	11
1.1.1 Vidiecky priestor.....	11
1.1.2 Vidiecka obec.....	12
1.2 Endogéne faktory rozvoja obce	15
1.2.1 Prírodné zdroje.....	15
1.2.2 Obyvateľstvo.....	16
1.2.3 Infraštruktúra.....	18
1.2.4 Hospodárstvo a podnikateľská sféra	19
1.2.5 Samosprávny manažment	21
1.3 Rozvojová politika obce	22
1.4 Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce	24
1.4.1 Základná charakteristika	24
1.4.2 Príprava a vypracovanie PHSR.....	25
1.4.3 Štruktúra PHSR.....	27
1.5 Nástroje vidieckeho rozvoja Spolkovej republiky Nemecko	30
1.5.1 Systém podpory regionálneho rozvoja v Spolkovej republike Nemecko.....	30
1.5.2 Politika rozvoja vidieka spolkovej krajiny Bavorsko	31
2 Cieľ práce.....	34
3 Metodika práce.....	35
4 Výsledky práce	39
4.1 Audit zdrojov	39
4.1.1 Prírodné podmienky	39
4.1.2 Obyvateľstvo.....	42
4.1.3 Hospodárska štruktúra	47
4.1.4 Technická infraštruktúra	51
4.1.5 Sociálna infraštruktúra	53

4.1.6	Rozpočet a majetok obce	63
4.2	Dotazníkový prieskum.....	66
4.2.1	Charakteristika respondentov.....	66
4.2.2	Identifikované nedostatky obce	67
4.2.3	Identifikované priority rozvoja obce.....	69
4.2.4	Kultúrno-športové aktivity a možnosti	71
4.3	SWOT analýza.....	74
4.4	Strom problémov	81
4.5	Vízia obce	82
4.6	Stratégia rozvoja obce	82
	Záver	89
	Zoznam použitej literatúry	93
	Prílohy	98

Zoznam použitých skratiek

ČOV	čistiareň odpadových vôd
EÚ	Európska únia
JRD	jednotné roľnícke družstvo
KO	komunálny odpad
MAS	miestna akčná skupina
MDD	medzinárodný deň detí
MO MS	miestny odbor Matice slovenskej
MP SR	Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky
MŠ	materská škola
ObÚ	obecný úrad
OZ	občianske združenie
PHSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
RRA	regionálna rozvojová agentúra
RS	Rimavská Sobota
SHR	samostatne hospodáriaci roľník
s.r.o.	spoločnosť s ručením obmedzeným
SWOT	silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia
TSP	terénna sociálna práca
ÚPSVaR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
VJM	vyučovací jazyk maďarský
VJS	vyučovací jazyk slovenský
VÚC	vyšší územný celok
WHO	svetová zdravotnícka organizácia
ZŠ	základná škola
ZUŠ	základná umelecká škola
€	európska mena Euro

Úvod

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja je strednodobý plánovací dokument. Slúži ako dôležitý nástroj pri tvorbe miestnej rozvojovej stratégie. Jeho príprava by mala byť cieľavedomá, zodpovedná a dlhodobá. Ide o viac ako len súborný dokument, ktorý sa prikladá k projektom a žiadostiam o poskytnutie finančného príspevku. PHSR, zaužívané skrátené označenie pre tento program, je výsledkom spolupráce všetkých zainteresovaných subjektov v živote obce. Kde niet vôle, niet ani cesty. Inými slovami, ak podnikatelia nemajú motiváciu spolupracovať s obcou, alebo ak občanom nezáleží na tom, čo sa v ich dedine deje, starosta sám veci nezmení. Môže sám vytvoriť projekt na klub mládeže, ale do neho po otvorení bude chodiť 5 detí, je zbytočný.

Rozvoj je pre ľudí a o ľuďoch. Akýkoľvek dobrý nápad bez podpory okolia stroskotá. Na druhej strane, nápady samotné nestačia pre úspešný rozvoj. PHSR analyzuje, čo sa v obci momentálne nachádza, s čím sa dá pracovať, čo je potrebné zlepšiť a čo vybudovať nanovo. Ale zároveň poskytuje stratégiu ako odstrániť nedostatky a rozvíjať silné stránky. Súčasťou kvalitného plánovacieho dokumentu musí byť aj plán implementácie, teda uvedenie vytýčenej stratégie do praxe.

Predkladaná diplomová práca má za cieľ vytvoriť analytickú a strategickú časť programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Rimavské Janovce. Práca je experimentálna, pretože obsahuje vlastné analýzy a výskum. Pracovali sme s odbornou literatúrou, ktorá sa zaoberá skúmanou problematikou, vyhodnocovali údaje z obce, analyzovali pozitíva i negatíva každého skúmaného faktora a realizovali prieskum v teréne. Pri terénnom prieskume boli stanovené východiskové hypotézy a s pomocou štatistického softvéru sme zisťovali ich pravdivosť. Nesmierne cennou skúsenosťou bolo prísť do domácností občanov, zistiť čím žijú a čo ich trápi, i nad rámec stanovených otázok dotazníka. Diplomová práca má teda na jednej strane prínos výskumný. Veríme, že sa stane inšpiráciou aj pre iných študentov a výskumníkov regionálneho rozvoja. Zároveň má aj prínos osobný. Autorka spoznala život rôznych generácií v obci, ktorý bol pre ňu už čiastočne cudzí a vďaka tomu bola aj následná stratégia rozvoja vytváraná ľudskejšie, aj keď stále s ohľadom na metodiku a odborné požiadavky.

Zámerom práce bolo na základe teoretických východísk a v úzkej spolupráci s obcou pripraviť kvalitný podkladový materiál pre konečné dokončenie a schválenie

---

obecným zastupiteľstvom. Samotný rozsah bol limitujúcim faktorom, kvôli ktorému sme sa rozhodli vytvoriť len 2 z 3 hlavných častí programu. Obec Rimavské Janovce síce mala PHSR vytvorený v roku 2004, ale v nedostatočnej kvalitatívnej aj kvantitatívnej úprave. Vstupom Slovenskej republiky do EÚ sa pre obce totiž rozšírili možnosti čerpania prostriedkov zo štrukturálnych fondov a aj obec Rimavské Janovce chcela samozrejme túto šancu využiť. Dokument bol preto vytvorený z nutnosti a absentovala pri jeho príprave spolupráca a dlhodobý zámer.

Autorka písala aj bakalársku prácu pre účely spomínanej obce, keď skúmala environmentálne a sociálne ukazovatele trvalo udržateľného rozvoja a ich aplikáciu v praxi. Z tohto dôvodu sme sa rozhodli osloviť pána starostu s návrhom tvorby PHSR pre obec. Stretli sme sa s ochotou a spoluprácou, ktorá výrazným spôsobom uľahčovala získavanie potrebných informácií a údajov.

Považujeme za nesmierne dôležité, aby sa program stal reálnym plánom, ktorý bude záväzne dodržiavať samospráva a rešpektovať podnikateľská sféra, občianske združenia a spolky, ako aj cirkev a samotní občania.

---

1 Súčasný stav riešenej problematiky

1.1 Vidiecky priestor a vidiecka obec

1.1.1 Vidiecky priestor

Priestor, alebo územie je súbor geografických, prírodných a sociálno-ekonomických znakov regiónu. Tento súbor je jedinečný a utvára komplexné systémy individuálnych a skupinových stratégií, cieľov a interakcií, ktoré definujú rozvojové perspektívy regiónu (Esposti - Sotte, 2000).

Vidiecky priestor má viacero charakteristických znakov, ktorými sa odlišuje od priestoru mestského. Tieto charakteristiky vyčleňujú vo svojej práci Moravčíková – Kučírková (2007). Prostredie vidieka je prevažne prírodné, zo sociálneho hľadiska je to prostredie homogénne. Osídlenie je decentralizované, s nízkou hustotou osídlenia (do 100 obyv./km²). Ako autorky ďalej uvádzajú, infraštruktúra vidieka je nedostatočná a nekompletná. V bývaní prevažuje osobné vlastníctvo, poľnohospodárske usadlosti, rodinné domy a v porovnaní s mestom má vidiek nižšiu vybavenosť.

Slovenský vidiek je špecifický svojim vývinom aj spôsobom života jeho obyvateľov, ktorý bližšie popisuje vo svojej práci Buchta (2003). Vidiek je podľa jeho názoru priestor, v ktorom sa kombinujú prejavy urbanizácie a ruralizácie (zmeny v poľnohospodárskej práci, rodine, spotrebe, druhu bývania, vo vidieckej turistike ako aj zmeny občianskych iniciatív pre vidiecke spoločenstvá a iné). Budúce perspektívy vidieka budú predovšetkým závisieť od intenzity modernizácie spoločnosti, skvalitňovania sociálneho kapitálu, zmien v migračných pohyboch, možností vytvárať na vidieku nepoľnohospodárske pracovné príležitosti. Rozvoj vidieka do veľkej miery závisí aj od hľadania a využívania často podceňovaných vnútorných rozvojových potenciálov vidieckych priestorov.

Prevažná väčšina vidieckych regiónov patrí medzi málo rozvinuté regióny, ako uvádza Gajdoš (2008). Dôsledky toho sa premietajú na vidiecke obce, ktoré už aj tak patria k značne znevýhodnenému sídelnému typu. Tieto územia naďalej bojujú s nedobudovanou technickou a dopravnou infraštruktúrou, čo komplikuje zapájanie týchto území do rozvojových aktivít. Práve preto tieto regióny charakterizuje vysoká miera migrácie (hlavne pracovnej) do rozvinutejších oblastí a ekonomických centier,

---

najmä na západnom Slovensku, ale aj migrácia mladších a vzdelanejších kategórií obyvateľstva do zahraničia.

Tieto negatíva potvrdzujú aj českí autori. Nepriaznivá demografická štruktúra, prudký nárast agrárnej nezamestnanosti a zníženú tvorbu pracovných miest, pokles reálnych príjmov, pokles dotácií či rozpad tradičných trhov, sú hlavné problémy, ktoré uvádza Vajrů (2001). Podľa neho k stagnácii vidieckeho priestoru dochádza aj v dôsledku transformácie a privatizácie, nedostatočnej technickej infraštruktúry a celkového nevyužívania potenciálu, ktorým vidiek disponuje pre svoj rozvoj.

„Pre vidiek je charakteristická rozdielna úroveň služieb, základnej infraštruktúry a dopravnej obslužnosti. Zlý stavebno-technický stav zástavby, neupravené verejné priestranstvá a zeleň a zanedbávané a rozpadajúce sa stavby vyžadujú vysoké kapitálové výdavky“ (Střelec, 2006).

Vidiek má ale na druhej strane obrovskú výhodu oproti mestským regiónom. Poskytuje jedinečné prírodné zdroje, vyššiu bezpečnosť, pokojné rodinné prostredie, priateľskejšie vzťahy a tradíciu. Život na vidieku je aj v dnešnej informačnej a globalizačnej ére preda len pokojnejší a vyrovnannejší a stáva sa pre mesto a jeho obyvateľov akýmsi útočiskom. Z týchto výhod môže aj slovenský vidiek ešte v budúcnosti profitovať.

1.1.2 Vidiecka obec

Dedinu považujeme v našich podmienkach za základnú jednotku vo vidieckom osídlení, hoci poznáme aj menšie jednotky (miestna časť, laz, osada). Jej základom je podľa Konečného (2009) obecná pospolitosť, obecné spoločenstvo so zreteľným profilom svojej historickej kontinuity, vedomej a udržiavanej spätosti nielen v silných rodinných a susedských vzťahoch, ale aj vo vzťahoch cirkevných, ekonomických, kultúrnych atď.

Sídlny útvar vidieckeho typu (dedina) je sídlo, ktorého zástavba je výrazne ovplyvnená poľnohospodárskou výrobou.

Charakteristické znaky dediny sú:

- nízka zástavba (1-2 podlažná)
- počet obyvateľov (do 5000)
- hustota nepresahujúca 70 obyvateľov/ha
- min. 15% ekonomicky aktívnych obyvateľov pracuje v poľnohospodárstve

-
- veľká časť obyvateľov dochádza za prácou do vyšších sídelných jednotiek a centier (Štěpánková, 2005).

Bakša, J. (1996) definuje vidiecku obec ako väčšiu, či menšiu sociálnu jednotku tvorenú obyvateľstvom vidieka spoločne užívajúcim vymedzené územie vidieka, v ktorom sa odohráva prevažná časť denného hospodárstva a kultúrneho života.

Vychádzajúc zo zákona č. 369/1990 o obecnom zriadení, obec je samostatný samosprávny celok Slovenskej republiky; združuje občanov, ktorí majú na jej území trvalý pobyt. Obec je právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a so svojimi finančnými zdrojmi. Ukladať povinnosti obci alebo zasahovať do jej oprávnení môže len zákon. Obec má právo združovať sa s inými obcami v záujme dosiahnutia spoločného prospechu. Obec charakterizuje jej názov a znak. Patrí jej katastrálne územie alebo súbor katastrálnych území.

Novela tohto zákona č. 453 z roku 2001 uvádza, že obec samostatne rozhoduje a uskutočňuje všetky úkony súvisiace so správou obce a jej majetku.

Samosprávu obce vykonávajú obyvatelia obce:

- a) orgánmi obce,
- b) hlasovaním obyvateľov obce,
- c) verejným zhromaždením obyvateľov obce.

Obec je povinná zo zákona 369/1990 poskytnúť obyvateľovi obce nevyhnutnú okamžitú pomoc v jeho náhlej núdzi spôsobenej živelnou pohromou, haváriou alebo inou udalosťou, najmä zabezpečiť mu prístrešie, stravu a inú materiálnu pomoc. Na druhej strane, obyvateľ obce sa podieľa na rozvoji a zveľadovaní obce a poskytuje pomoc orgánom obce.

Obec pri výkone samosprávy najmä

- a) vykonáva úkony súvisiace s riadnym hospodárením s hnutelným a nehnuteľným majetkom obce a s majetkom vo vlastníctve štátu prenechaným obci do užívania,
- b) zostavuje a schvaľuje rozpočet obce a záverečný účet obce,
- c) rozhoduje vo veciach miestnych daní a miestnych poplatkov a vykonáva ich správu,

---

d) usmerňuje ekonomickú činnosť v obci, a ak tak ustanovuje osobitný predpis, vydáva súhlas, záväzné stanovisko, stanovisko alebo vyjadrenie k podnikateľskej a inej činnosti právnických osôb a fyzických osôb a k umiestneniu prevádzky na území obce,

e) zabezpečuje výstavbu a údržbu a vykonáva správu miestnych komunikácií, verejných priestranstiev, obecného cintorína, kultúrnych, športových a ďalších obecných zariadení, kultúrnych pamiatok, pamiatkových území a pamätihodností obce,

f) zabezpečuje verejnoprospešné služby, najmä nakladanie s komunálnym odpadom, udržiavanie čistoty v obci, správu a údržbu verejnej zelene a verejného osvetlenia, zásobovanie vodou, odvádzanie odpadových vôd, nakladanie s odpadovými vodami zo žúmp a miestnu verejnú dopravu,

g) obstaráva a schvaľuje územnoplánovaciu dokumentáciu sídelných útvarov a zón, koncepciu rozvoja jednotlivých oblastí života obce, obstaráva a schvaľuje programy rozvoja bývania a spolupôsobí pri utváraní vhodných podmienok na bývanie v obci,

h) vykonáva vlastnú investičnú činnosť a podnikateľskú činnosť v záujme zabezpečenia potrieb obyvateľov obce a rozvoja obce a iné.

Vidiecka obec spĺňa viaceré funkcie (Fáziková, 2009):

- funkcia bývania – existencia voľného priestoru pre bývanie, nižšie ceny nehnuteľností
- funkcia environmentálna – menej znečistené životné prostredie s vysokým stupňom biodiverzity
- funkcia kultúrna – relatívne zachované prvky materiálnej a duchovnej kultúry národa
- funkcia rekreačná – prvky vhodné na rekreačné a športové aktivity
- funkcia hospodárska – lokalizačné podmienky vhodné pre rozvoj poľnohospodárstva, lesníctva, ťažbu surovín a časť služieb.

Predovšetkým malé obce (do 2000 obyvateľov) sa dnes nachádzajú v zložitej situácii. Podporuje to podľa Gajdoša (2008) aj skutočnosť, že tieto obce prevažne nie sú zaradené do tzv. pólov rastu, a teda nemôžu čerpať prostriedky zo štrukturálnych fondov, čo ich výrazne znevýhodňuje. Takéto obce tvoria sídelný základ väčšiny zaostávajúcich regiónov. Pretrváva nízka atraktivnosť týchto území na bývanie i na lokalizáciu investícií. Pretrvávajú problémy s vytváraním ich hospodárskej základne,

---

poznačenej rozpadom poľnohospodárskych družstiev, zánikom priemyselných podnikov i malých výrobní a nezájmom investorov o vytváranie nových pracovných príležitostí.

Nemôžeme zabúdať nato, že obec je predovšetkým miestom života človeka. Od stupňa rozvoja obce závisí kvalita života jej obyvateľov. Ako definuje WHO (1997):

„Kvalita života je spôsob, akým jednotlivec vníma svoje postavenie v živote, v kontexte kultúrneho a hodnotového systému, v ktorej žije, ako aj vo vzťahu k svojim cieľom, očakávaniam, životnému štýlu a záujmom.“

1.2 Endogénne faktory rozvoja obce

Endogénne faktory rozvoja predstavujú vnútorný rozvojový potenciál regiónov. Ide o prvky, ktoré sú hybnou zložkou priestoru a bezprostredne naň vplývajú. Kvalita života v regiónoch závisí najmä od množstva a kvality základných faktorov regionálneho rozvoja, ktoré sú v nich lokalizované (Huttmanová, 2009).

1.2.1 Prírodné zdroje

Prírodné zdroje sú definované zákonom č.17/1992 o životnom prostredí:

„Prírodné zdroje sú tie časti živej alebo neživej prírody, ktoré človek využíva alebo môže využívať na uspokojenie svojich potrieb.“

Z tejto charakteristiky vyplýva, že prírodné zdroje bezprostredne ovplyvňujú život ľudí v priestore. Vidiecke regióny a vidiecke obce sú vyplnené nielen pôdou, ale i lesným pozemkami, vodnými plochami a prispievajú k zelenému obrazu krajiny. Každý región však disponuje inou úrovňou a kvalitou prírodných zdrojov.

Rôznorodosť prírodných podmienok v jednotlivých regiónoch, ako uvádza Zoborský (2006) vyplýva predovšetkým z rozdielných klimatických, pôdných geografických, či vodných podmienok. Tieto sú veľmi významným diferenčným činiteľom a lokalizačným faktorom v procese etablovania sa a následnej realizácie ekonomických činností v jednotlivých regiónoch

Prírodné zdroje vplývajú na región priamo, a to svojou dostupnosťou, kvalitou a možnosťou využitia. Určujú polohu jednotlivých miest a dedín (kruhové, pozdĺžne obce lokalizované pri riekach či v dolinách), ekonomické činnosti v regióne (rozvoj priemyslu, cestovného ruchu, poľnohospodárstva a iné) a bezprostredne ovplyvňujú kvalitu života obyvateľov (energetická náročnosť bývania, dopravné spojenia, sociálne väzby atď.).

Prírodný potenciál podľa Belajovej (2007) diktuje podmienky celkového využitia územia – tak pre ekonomickú i sídelnú štruktúru. Ovplyvňuje rozvoj a investičnú náročnosť budovania infraštruktúry, lokalizáciu firiem a spôsob života obyvateľstva ako takého.

Ako uvádza aj Huttmanová (2009), prírodné podmienky sú základnými danosťami každej krajiny, medzi ktoré patrí pôda, voda, ovzdušie, ale aj horniny, rastlinstvo a živočíšstvo. Sú považované za primárny výrobný faktor, ktorý priamo vplýva na hospodársko-sociálny rozvoj jednotlivých regiónov a obcí. Za faktor s najväčším vplyvom a dôležitosťou v území môžeme jednoznačne považovať pôdu. Pôda, ako základný výrobný faktor zároveň predstavuje aj základnú zložku životného prostredia. Determinuje bohatstvo (i budúce bohatstvo) krajiny. Má pre krajinu rozhodujúci a nenahraditeľný význam, či už z hľadiska ekonomického a produkčného, lokalizačného, historického, rekreačného a pod. Ak si uvedomíme, že práve pôda je faktor, ktorý tvorí územie každej krajiny, a zároveň predstavuje základnú výrobnú podmienku, potom je možné konštatovať, že bez pôdy sa nedá dosiahnuť dlhodobá, udržateľná prosperita v krajine.

Jedným z dôležitých parametrov rozvojového potenciálu obce je aj jej poloha. Vidiecke obce sú totiž úzko previazané s mestami, v zázemí ktorých sa nachádzajú, preto je pre tieto obce kľúčová ich poloha vzhľadom k týmto spádovým mestám (Fáziková, 2007).

Autorka ďalej uvádza, že obce, ktoré sa nenachádzajú v zázemí miest bojujú s väčším množstvom problémov, ako tie, ktoré môžu bezprostredne čerpať služby a vybavenosť miest. Obyvatelia totiž musia dochádzať za prácou ako aj službami na väčšie vzdialenosti. Z toho vyplývajú zvýšené finančné aj časové náklady a to sa zásadným spôsobom odráža na ich životnom štýle a celkovom rozvoji obce.

1.2.2 Obyvateľstvo

Rozvoj obcí je predovšetkým rozvojom ľudských zdrojov. Na Slovensku neexistuje obec, ktorá by nebola obývaná. Ak chceme skvalitňovať život na vidieku, tak domáce obyvateľstvo je prvé, ktoré má k tomu čo povedať. Od neho závisí, čo v priestore bude realizované a čo nie.

Vidiecke obce tvoria približne 96 % všetkých sídiel na Slovensku. Žije v nich 44,5 % Slovana a viac ako dve tretiny (67,4 %) sídiel tvorili obce do 1000 obyvateľov (MP SR, 2007).

Obyvateľstvo žijúce v obci ovplyvňuje rozvoj z dvoch hľadísk (Belajová - Fáziková, 2005):

- Cez ponuku práce a zapojenie sa do výrobného procesu. Tvorí neoddeliteľnú súčasť výrobných a hodnotových procesov v regióne. Zamestnané obyvateľstvo sa podieľa na výrobe tovarov a poskytovaní služieb.
- Ako spotrebiteľ. Obyvateľstvo cez dopyt následne podmieňuje rozvoj výroby a ponuky.

Obyvateľstvo obce udáva smer celej rozvojovej dimenzii v danej obci. Obec sa v závislosti od svojich občanov môže javiť ako *otvorená* (viď známy príklad stredovekej Florencie, ktorá prijala do radov svojich občanov každého, kto mohol prispieť k jej rozkvetu a neobávala sa, že bude konkurenciou pre miestnych tvorcov) alebo ako *uzavretá* (viď príklady obcí aj u nás, kde sa obyvateľstvo – niekedy aj petíciami a pod. – bráni príchodu investorov, pretože by to zmenilo ich doterajší spôsob života a pod.). Preto, ak berieme obyvateľstvo aj ako výrobný faktor práce, tak dnes už prestáva byť vzácnosťou, že investor pred vstupom do územia, si nechá urobiť nielen analýzu priestorovú (dostupnosť a kapacita dopravných spojení a ďalšej infraštruktúry a pod.) a ekonomickú (obsadenosť trhu, kúpyschopnosť obyvateľstva a pod.), ale aj sociálnu nad rámec tradičného zisťovania početnosti a kvalifikácie voľných pracovných síl (Buček, 2006).

Dôležitými charakteristikami obyvateľstva, ktoré je potrebné poznať pri analýze endogénnych faktorov je predovšetkým veková, vzdelanostná a národnostná štruktúra. Samospráva manažment musí vedieť s akým ľudským potenciálom pracuje a čo im dokáže ponúknuť. Rozvoju bráni starnúce obyvateľstvo, vysoká miera emigrácie z obce za lepšími pracovnými i životnými podmienkami, nízka priemerná kvalifikácia a samozrejme i národnostné, príp. rasové konflikty.

Na druhej strane, bez aktivity samotných ľudí, bez ich vnútornej motivácie a presvedčenia o potrebe zmeny, je akýkoľvek rozvoj v území veľmi sťažený.

1.2.3 Infraštruktúra

Zariadenia občianskej vybavenosti, technická a dopravná infraštruktúra sú ďalším významným faktorom ovplyvňujúcim ekonomický a populačný rozvoj obcí, a to nielen z hľadiska kvantity, ale predovšetkým kvality. Kvalitne vybudovaná infraštruktúra prispieva k zvyšovaniu celkovej kvality života a tým k udržaniu obyvateľstva na vidieku. Zároveň svedčí o miere vyspelosti spoločnosti, o charaktere, stabilite a kultivovanosti danej oblasti, priestoru či miesta (Svobodová, 2009).

Infraštruktúrna vybavenosť jednoznačne priťahuje nielen kapitál, ale i pracovné sily, t.j. má vysokú dostredivú mobilitnú silu. Rozvoj infraštruktúry je impulzom ekonomického a sociálneho rozvoja regiónov. Nedostatočná kvalitatívna úroveň technickej infraštruktúry limituje celkový ekonomický rozvoj vidieckych území. Medzi hlavné problémy patrí napojenie obcí na verejnú vodovodnú a kanalizačnú sieť a zastaraná infraštruktúra (vodovody, kanalizácie, cesty, mosty, chodníky). Problémom sa javí i technický stav budov vo vlastníctve obcí, ktoré majú historický, kultúrny a národný význam (MP SR, 2007).

Vidiecke územia sú vo všeobecnosti horšie vybavené technickou a sociálnou infraštruktúrou, ako uvádza vo svojej práci aj Klank (2000). To znamená, že životné podmienky obyvateľov vidieka sú horšie ako obyvateľov v mestách. Stav infraštruktúry je všeobecne považovaný za jeden z najdôležitejších faktorov priťahujúcich turistov a externý kapitál do vidieckych spoločností. V tomto zmysle je to veľmi dôležitý faktor vidieckeho rozvoja, ktorý taktiež ovplyvňuje kvalitu života vidieckej populácie.

Infraštruktúra je charakteristická investičnou náročnosťou, komplexnosťou, jej výkony sú vždy disponibilné a uspokojujú všeobecnú potrebu. Medzi jej hlavné súčasti patrí cestná, energetická sieť, vodovod, kanalizácia, telekomunikácie a odpady. Budovanie, prevádzku a údržbu technickej infraštruktúry má na starosti štát (v rámci celého územia Slovenska), a na regionálnej a miestnej úrovni sú to VÚC a obce ako aj súkromný sektor (Belajová, 2007).

Z technickej infraštruktúry má rozhodujúci význam doprava. Umožňuje spojenie s rozvinutými mestami a regiónmi tak pre obyvateľstvo, ako aj investorov. Na druhej strane, dopravné systémy prinášajú aj značné ekologické zásahy. Doprava prispieva k zhoršeniu stavu životného prostredia, zdravia ľudí a nemenej výrazné sú i veľkoplošné zmeny v krajine (Oreský, 2007).

Rozsah doteraz vybudovanej siete diaľnic a rýchlostných komunikácií charakterizuje známy fakt, že najmä regióny stredného a východného Slovenska trpia nedostatočným komunikačným prepojením na diaľničný systém, ktorý by umožnil bezproblémové cestné spojenie s hlavným mestom ako aj s ostatnými regiónmi Slovenska a susedných štátov. Žiaľ, ani po splnení aktuálneho vládneho projektu (podľa národnej diaľničnej spoločnosti) nebude každý región na Slovensku dopravne dostupný. Takéto riešenie by bolo mimoriadne nákladné a neefektívne. Dobudovaním plánovanej siete diaľnic je však možné ju priblížiť aj k tým regiónom, na územie ktorých nebude priamo zasahovať (Horňák, 2005).

Tvrdoňová (2000) pripomína, že dôležitý faktor zvyšujúci kvalitu vidieckeho života je aj stav sociálnej infraštruktúry. Prístup k vhodným sociálnym službám ako detská škôlka, domov dôchodcov, zdravotné a sociálne centrá sú veľmi dôležité štruktúry pre kvalitu života vo vidieckych oblastiach, rovnako ako prístup ku vzdelaniu.

V súčasnej dobe nemôžeme zabúdať ani na význam informačných a komunikačných technológií. Ich rozšírenie má priaznivý vplyv na rozvoj malých obcí. Zvyšuje sa jednak atraktivita takýchto území pre obyvateľov i investorov a takisto aj kvalita života občanov a ich informovanosť (Svobodová, 2009).

1.2.4 Hospodárstvo a podnikateľská sféra

Miestny trh na vidieku zohráva v rámci regionálnej ekonomiky stále dôležitejšiu úlohu, pretože:

- a) ovplyvňuje tvorbu nových pracovných príležitostí pre regionálne / miestne zdroje práce zvlášť, ak sa zamestnáva obyvateľstvo daného regiónu,
- b) stimuluje jeho dopyt, vytvára príležitosti pre podnikateľské aktivity, aktivuje celkový rozvoj regiónu,
- c) predstavuje zdroj príjmov regiónu (multiplikačný efekt) a tvorbu hodnôt,
- d) má pozitívny priamy a sprostredkovaný vplyv na tvorbu a rast hrubého národného produktu regiónu a vplyvom rozvoja napríklad: z aktívneho zahraničného cestovného ruchu, exportu tovaru a i. aj na devízové príjmy (Mrva, b.r.).

Ekonomická sila vidieckych regiónov v porovnaní s mestskými je nižšia, čo je vidieť i na základe podielu počtu podnikateľov – fyzických osôb na 100 obyvateľov v ekonomicky aktívnom veku v mestských regiónoch. V mestských regiónoch pripadá

---

priemerne na 100 osôb v ekonomicky aktívnom veku takmer 17 podnikateľov, na vidieku to je len necelých 12 podnikateľov. Podobne existujú medzi mestskými a vidieckymi regiónmi i rozdiely v úrovni nezamestnanosti, pričom vidiecke regióny dosahujú vyše dvojnásobnú úroveň nezamestnanosti v porovnaní s mestskými. Nezamestnanosť je počas roka ovplyvnená sezónnym charakterom niektorých odvetví typických pre vidiek, či už je to poľnohospodárstvo, lesníctvo, stavebníctvo alebo služby súvisiace s cestovným ruchom (Kazda – Sloboda, 2006).

Napriek hlbokým transformačným zmenám zostáva poľnohospodárstvo stále významným zamestnávateľom na vidieku. Až cca 52 % z celkového počtu pracovníkov v poľnohospodárstve je z vidieckych regiónov. Poľnohospodárstvo je teda odvetvím významne vplyvajúcim na sociálne a ekonomické charakteristiky vidieckeho obyvateľstva (Fáziková, b.r.)

Za kritické problémy rozvoji vidieka považuje Baco (2006) tendenčné nedoceňovanie úlohy prosperujúceho agropodnikateľa ako kľúčového nositeľa aj nepoľnohospodárskych ekonomických aktivít na vidieku. Podľa neho, skúsenosti zo Slovenska, ale aj iných nových členov EÚ potvrdzujú, že len tam, kde agropodnikatelia prosperujú, sa rozvíja vidiek aj v nepoľnohospodárskych smeroch a tam, kde agropodnikatelia krachujú, upadá celý vidiek.

Jednou z otázok, ktoré majú vplyv na podnik a následne na rozvoj regiónu je rozhodnutie, kde v regióne budú podniky vyvíjať svoje výrobné, obchodné, vývojové, administratívne aktivity, pretože tým sa podniky podieľajú aj na vytváraní rámcových podmienok rozhodnutí iných podnikov. Napríklad rozhodnutie o odbytovej sieti podstatne ovplyvňuje priestorovú štruktúru odbytového trhu podniku. Mzdová politika spätne účinkuje na regionálne príjmy a určuje okruh, v ktorom sa môžu mobilizovať pracovné sily pre podnik. Regionálne príjmy zasa ovplyvňujú dopyt po iných produktoch, ktoré pochádzajú z toho istého regiónu, alebo z iného (Gallová – Kovář, b.r.).

Lokalizačné rozhodnutia podnikov ovplyvňujú hmotné a nehmotné faktory. Ako uvádzajú Šebová – Šebo (2007), v lokalizačných rozhodnutiach podnikov hrajú stále kľúčovú rolu tvrdé lokalizačné faktory, keďže priamo ovplyvňujú návratnosť investícií firiem. Pokiaľ je tá zabezpečená, firmy prihládajú viac na mäkké lokalizačné faktory.

K nim autori zaraďujú najmä kvalitu života, inštitucionálnu kapacitu, podnikateľskú kultúru, identitu a imidž komunity.

Lörincová (2001) vyjadruje presvedčenie, že jedným z najreálnejších východísk riešenia sociálno-ekonomických problémov je podpora diverzifikácie ekonomických aktivít na slovenskom vidieku. Umožňuje dosiahnuť stabilizáciu zamestnanosti a zlepšuje pracovné podmienky.

Aby mohol vidiek žiť a rozvíjať sa, nemôže byť iba predmestskou „nocľahárňou“. Musí mať takisto vlastné dostatočné zdroje pracovných príležitostí. Väčšinou sa uplatňujú na len dve cesty a to poľnohospodárstvo a cestovný ruch (najmä agroturistika). Vidiecke obce však v súčasnosti potrebujú najmä rozvoj miestneho priemyslu a služieb. Základnou myšlienkou je v tomto smere predstava o tom, že bohatstvo a osídlenie vidieka je možné zachovať, len ak bude posilnená autenticita vidieckeho spôsobu života. To ale neznamená udržiavať napr. remeslá za každú cenu a bez dosahovaniu zisku, len preto, že sú typické pre vidiecke obce. Znamená to špecializáciu na skutočne efektívne druhy ekonomickej činnosti, napr. o nové druhy energie, samozásobiteľstvo, služby pri výrazne nižších nákladoch ako v mestách atď. (Bárta, 2006).

1.2.5 Samosprávny manažment

Rozhodujúca zodpovednosť za výkon samosprávy spočíva na volených orgánoch obce, t.j. na starostovi a zastupiteľstve, ktorí majú rozhodovaciu právomoc. Výkon ich funkcie od ktorej sa očakáva odbornosť, zodpovednosť, aktivita, tvorivosť a etický prístup charakterizujú úroveň samosprávneho manažmentu v obci (Belajová, b.r.).

Podľa Bineka a kol. (2007) je podmienkou kvalitnej správy a rozvoja obce využívanie vhodných nástrojov riadenia. Jedným z nich je aj využívanie strategických dokumentov a územných plánov, v rámci ktorých dochádza k stanovovaniu rozvojových priorít a účelnému využitiu obmedzených miestnych finančných zdrojov.

Regionálna politika je totiž ako dieťa : treba do nej veľa vložiť, ale výsledky sa dostavujú až veľmi neskoro (Gallová, Kovář, b.r.).

Do samosprávneho manažmentu patrí celkový systém a fungovanie samosprávy. Na obce boli zákonom č. 416/2001 prenesené kompetencie, ktoré im zabezpečujú

---

výraznú slobodu rozhodovania a zároveň prinášajú väčšiu zodpovednosť za vlastný rozvoj. Najdôležitejšie prenesené kompetencie sú:

- ✓ Na úseku pozemných komunikácií – od 1.1. 2003
  - vykonáva obec pôsobnosť špeciálneho stavebného úradu pre miestne komunikácie vo svojom vlastníctve
- ✓ Na úseku vodného hospodárstva – od 1.1.2002
  - obec rozhoduje o používaní vôd bez úhrady, o ochrane rybárstva, vydáva povolenia na niektoré činnosti, schvaľuje kanalizačné poriadky atď.
- ✓ Na úseku všeobecnej vnútornej správy – od 1.1. 2002
  - vedie obec matriku
- ✓ Na úseku sociálnej pomoci
- ✓ Na úseku ochrany prírody – od 1.1.2002
  - výkon ochrany drevín v 1.stupni, prijíma oznámenia o výrube drevín, zabezpečuje úlohy náhradnej výsadby
- ✓ Na úseku školstva – od 1.1. 2002
  - rozhoduje o vzniku právnej subjektivity škôl, upravuje spojenie malých ZŠ s predškolskými zariadeniami za účelom získania právnej subjektivity
    - od 1.7. 2002
  - zriaďuje a zrušuje ZŠ, vykonáva štátnu správu v 1. stupni vo veciach plnenie povinnej školskej dochádzky a v 2. stupni vo veciach ZŠ, ZUŠ a školských zariadení, ktorých je obec zriaďovateľom (Chlebovcová – Lorencová, 2005).

Pre úplnosť spomenieme aj zákon č.564/2004 o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy, ktorého vykonávacím predpisom je nariadenie vlády SR o rozdeľovaní a poukazovaní výnosu dane z príjmov územnej samosprávy. Výnos dane z príjmov fyzických osôb sa obciam v súčasnosti prerozdeľuje podľa počtu obyvateľov s trvalým pobytom na území obce, podľa vekového zloženia, aj podľa počtu žiakov v školských zariadeniach. Obec je povinná vytvárať si rezervný fond minimálne vo výške 10% z prebytku rozpočtu.

1.3 Rozvojová politika obce

Strategické plánovanie obce je určitou modifikáciou strategického plánovania podniku, ako uvádzajú Janečková - Vašítková (1999). Východiskom, ktoré určujú oblasti záujmu strategického plánu obce, je zákon o obecnom zriadení, ktorý určuje

---

pôsobnosť obce a na prvom mieste menuje schvaľovanie programu rozvoja územného obvodu obce a vykonávania kontroly pri jeho plnení. Strategický plán má úzky vzťah k územnému plánu obce, ktorý má dlhodobú platnosť 10 rokov, no pružne ho možno dopĺňovať. Predpokladom pre úspech stratégie je schopnosť formulovania odpovedí na nasledujúce otázky:

- ? Kde sme ako obec teraz
- ? Ako sme sa sem dostali
- ? Kam smerujeme
- ? Kde by sme sa radi ocitli
- ? Ako sa tam dostaneme
- ? Či neuhýbame z cesty

„Obec je základná priestorová jednotka, ktorá je vnútorne zložitá a pospájaná sieťou vzájomne prepojených vzťahov. Preto problémy obce je možné riešiť len uplatnením integrovaného prístupu. Plánovanie na úrovni obce má teda multisektorový a holistický charakter“ (Fáziková, 2009).

Ako ďalej autorka uvádza, dediny a malé sídla sú trhovými a komunikačnými väzbami prepojené na najbližšie mestá, ktoré sú pólmi rozvoja. Cieľom plánovania rozvoja obce je preto koordinácia plánovacích aktivít všetkých zainteresovaných aktérov. Je to predovšetkým o ľuďoch a pre ľudí žijúcich v obci.

Cieľom aktivít miestnej samosprávy podľa Bučeka (2006) je akcelerácia miestneho rozvoja, aktivizácia všetkých občanov a subjektov, sformovanie kooperatívnej lokálnej klímy, mobilizácia externých zdrojov a generovanie určitej miery endogénneho rozvoja obce. Za optimálnych podmienok by to mala byť vodcovská úloha v miestnom ekonomickom rozvoji, priťahujúca ostatných k participácii a partnerstvu. Ide o celkové pozdvihnutie životnej úrovne v obci (regióne). Svojím rozsahom zvyčajne presahuje dimenziu jednej obce (samosprávy), ale zvyčajne nedosahuje veľkosť vyššej jednotky územno-správneho členenia (napr. VÚC). Nejde o spoliehanie sa v rozvoji na susedné obce a mestá. Endogénny rozvoj je totiž záležitosťou každej obce a je to proces nepretržitý a dlhodobý.

Do miestneho rozvoja v obci by mali byť zapojení popri samosprávnom manažmente aj podnikateľské subjekty, miestne združenia a spolky, rozvojové agentúry a v neposlednom rade i občania.

Každá obec, ak sa chce uchádzať o finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov, alebo z programu rozvoja vidieka, si musí vypracovať Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Metodické usmernenie nájde samosprávny manažment v *Príručke pre mikroregióny a obce na prípravu PHSR* (2002). Dôraz je v nej kladený na zapájanie verejnosti a prístup „zdola – nahor“. Tento dokument vychádza z praktických skúseností z práce v obciach a mikroregiónoch. Podkladom môže byť aj *Príručka facilitátora pre rozvoj vidieka* (Rusnák, 2002). Jedná sa o metodickú pomôcku pre praktické kroky od vzniku iniciatívy až po financovanie aktivít.

Predstavitelia obcí a miest často chápu tvorbu PHSR iba ako ďalšiu z prekážok svojho úsilia získať podporu z verejných prostriedkov. Pritom však práve tvorba vlastného rozvojového programu za účasti všetkých záujmových skupín, ktoré v obci pôsobia, ponúka jedinečnú príležitosť, ako sa dozvedieť, čo a kto v obci pripravuje. Zároveň sa môže stať zásadným impulzom na začatie dialógu a spolupráce medzi často izolovanými aktérmi miestneho rozvoja (Zamkovský, 2004).

1.4 Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce

1.4.1 Základná charakteristika

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce je podľa zákona č. 539/2008 strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza, a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce. Vypracovanie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce zabezpečuje obec pri uplatnení partnerstva. *Jeho schválenie je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie finančného príspevku zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov.*

Cieľom Programu podľa metodiky RRA Ister (2007) je zmapovanie sociálno-ekonomickej a priestorovej štruktúry obce a na základe výsledkov týchto analýz vytvoriť strategický dokument na podporu regionálneho rozvoja na úrovni obce. Tento dokument je v konečnom dôsledku program cielených opatrení zameraných na stimuláciu ekonomického a sociálneho rozvoja obce, zohrávajúci kľúčovú úlohu aj pri plánovaní a využívaní štrukturálnych fondov EÚ.

Dôvody vypracovania PHSR obcami:

- 1) Ukladajú to zákony 503/2001 a 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja a podľa pravidiel EÚ obce bez PHSR budú vylúčené zo žiadosti o finančnú podporu pre projekty v európskych fondoch.
- 2) EÚ podporuje plánovanie „zdola“, teda každá obec musí presne pomenovať svoje problémy a navrhnúť konkrétne riešenia.
- 3) PHSR ako strednodobý dokument vypracovávaný na obdobie 7 – 10 rokov, sa realizuje bez ohľadu na výsledky komunálnych volieb a mal by stanovovať ucelenú líniu rozvoja obce minimálne do konca jedného programového obdobia (systém PRINC, 2005).

Dokument je previazaný so sektorovými operačnými programami prioritných odvetví rezortov v rámci Národného strategického referenčného rámca, ako aj s Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja konkrétneho samosprávneho kraja a jeho Územným plánom.

1.4.2 Príprava a vypracovanie PHSR

V prvom rade si je nevyhnutné uvedomiť, že prístup k tvorbe programu musí byť čo najjednoduchší a najzrozumiteľnejší, tak aby procesu rozumeli ľudia s rozličným vzdelaním, skúsenosťami a spoločenským postavením, ako uvádza Príručka pre mikroregióny a obce na prípravu PHSR (2002). Je potrebné sa vyhýbať cudzím slovám a komplikovaným slovným zvratom. Hlavným cieľom v procese tvorby programu je to, aby každý zúčastnený pochopil o čo ide a aby mohol plnohodnotne prispievať obsahovo i formálne v každej jeho fáze.

1. Krok: Zapájanie širokej verejnosti do procesu programovania

Má to význam najmä pre vyvolanie pocitu zodpovednosti u občanov a uvedomenie si, že sa ich táto problematika bytostne dotýka. Základom je dobrá a dostatočná informovanosť a priestor na vyjadrenie. Srdcom a hlavou plánovania sú ľudia, ktorí žijú na danom území a majú radi svoju obec. Kvalite plánu prospieje, ak je takýchto ľudí čo najviac, a keď môžu do procesu vstúpiť v ktorejkoľvek jeho fáze. Najviac sa využívajú tieto metódy zapájania a oslovovania verejnosti: anketa, naúčvanie, občasník, obecné stretnutia, pracovné skupiny, komunikačné centrá atď.

---

2. Krok: Tvorba vízie

Vízia znamená formulovanie budúcej predstavy o fungovaní a vývoji obce. Musí byť založená na dokonalom poznaní prostredia a preto ju musia vytvoriť ľudia, ktorí v území žijú. Vízia nie je totožná so stratégiou, je to len akési formulovanie túžob, či snov o ďalšom vývoji. Neobsahuje konkrétne kroky, či metódy. Vízia by mala siahať ďalej ako samotný program, spojiť individuálne predstavy ľudí o tom, ako bude dané územie vyzerat' o minimálne 10 rokov.

3. Krok: Audit zdrojov

Po formulácii vízie by mala nasledovať analýza zdrojov, ktoré má obec na svojom území k dispozícii. Týka sa to ľudských ako aj prírodných a ekonomických zdrojov. Výsledkom auditu je SWOT analýza.

4. Krok: SWOT analýza

Je to jeden z najužitočnejších nástrojov plánovania, ktorý pomáha ujasniť si súčasnú situáciu a zhodnotiť potenciál obce.

Analýza silných a slabých stránok sleduje súčasný stav v obci na základe zisteného auditu zdrojov. Je to rozdelenie toho, čo v území práve teraz máme na oblasti v súčasnosti pozitívne a negatívne s vedomím, že nie všetko čo teraz považujeme za zlé musí takým byť v budúcnosti a naopak. Inými slovami v tejto analýze je potrebné zostaviť statický obrázok súčasného stavu. Analýza príležitostí a rizík alebo prekážok sa sústreďuje na budúci rozvoj obce a hľadá preň najpravdepodobnejšie možnosti a príležitosti. Opäť vychádza s auditu zdrojov, ale aj s analýzy silných a slabých stránok. Je akousi syntézou prípravy podkladov k rozhodnutiu, kam má územie v budúcnosti smerovať a s akými rizikami treba pritom rátať.

5. Krok: Analýza problémov

Táto analýza vychádza zo SWOT analýzy. Vypracováva sa takzvaný strom problémov. V jeho strede (kmeň) sú konkrétne problémy, s ktorými obec zápasí. Korene tvoria príčiny – prečo problémy vznikajú. A konármi stromu problémov sú následky, ktoré problémy vyvolávajú.

6. Krok: Analýza a stanovenie cieľov a priorít

Záverečným krokom programovania je zostavenie strategických cieľov, ktoré nadväzujú na predstavu o budúcnosti obce, ale sú podložené informáciami a analýzami.

Inými slovami ide o informovanú predstavu o rozvoji daného regiónu. Vytvorí sa obdobne strom cieľov, v ktorom sa problémy preklopiť do cieľov nasledovne:

- ↳ Úroveň následkov - celkový cieľ
- ↳ Úroveň hlavných problémov - špecifické ciele
- ↳ Úroveň príčin - aktivity, úlohy, ktoré chceme riešiť

7. Krok: Tvorba akčných plánov

Musia byť jasne stanovené konkrétne kroky (aktivity), ktoré sa budú realizovať. Za každú aktivitu musí byť niekto zodpovedný (osoba alebo inštitúcia). Pretože projekty, za ktoré nebude nikto zodpovedný sa nebudú realizovať. Každý krok musí byť naplánovaný v reálnom čase s jasným začiatkom aj termínom ukončenia. Nakoniec musí byť k jednotlivým aktivitám vypracovaný aj rozpočet, koľko bude ten ktorý krok stáť.

8. Krok: Schválenie programu

Hotový dokument schvaľuje obecné zastupiteľstvo, čo predpokladá účasť poslancov na prípravnom procese. Ak by sa poslanci nezúčastňovali na príprave, nemuseli by sa s jeho závermi stotožniť.

1.4.3 Štruktúra PHSR

Program podľa zákona č. 539/2008 pozostáva z analyticko-strategickej časti a programovej časti.

Analyticko-strategická časť obsahuje najmä

- a) súhrnnú geografickú, kultúrno-historickú a sociálno-ekonomickú charakteristiku obce a charakteristiku stavu vybavenosti a obsluhy územia obce,
- b) hodnotenie a analýzu hospodárskej situácie, sociálnej situácie, environmentálnej situácie a situácie v oblasti kultúry a vybavenosti a obsluhy územia obce,
- c) analýzu väzieb strategických dokumentov v oblasti regionálneho rozvoja s územím obce,
- d) určenie rozvojového potenciálu a limitov rozvoja územia obce, definovanie podmienok udržateľného rozvoja obce,
- e) stratégiu rozvoja obce, pri zohľadnení jej vnútorných špecifik, ktorá určí hlavné smery, priority a ciele rozvoja obce,

---

f) analýzu finančných potrieb a možností financovania programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce.

(5) Programová časť obsahuje najmä

- a) zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- b) inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- c) finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- d) systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov,
- e) časový harmonogram realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce.

Vychádzajúc z tohto zákona, ponúka Zamkovský (2004) rozpracovanú štruktúru programu do 3 hlavných častí:

1) analytická časť – pozostáva z auditu zdrojov a SWOT analýzy

Audit zdrojov

Je stručný, ale pritom kvalitný a aktuálny opis územia a okolia obce. Z praktických dôvod by táto analýza nemala byť príliš rozsiahla a podrobná, ale malo by ísť skôr o sumarizáciu základných faktov. V závere každej kapitoly je užitočné zdôrazniť to najdôležitejšie v danej oblasti (napr. najzávažnejšie problémy, najväčší potenciál atď.). Obsahuje analýzu prírodných podmienok a polohy obce, obyvateľstva, občianskej vybavenosti, dopravnej a technickej infraštruktúry, ekonomiky a životného prostredia.

SWOT analýza

Je praktický nástroj na hodnotenia územia a aktivít, ktoré sa v ňom uskutočňujú. Skratka SWOT je odvodená z anglických výrazov:

Strength = sila, silné stránky

Weaknesses = slabosť, slabé stránky

Opportunities = príležitosti

Threats = ohrozenia.

Silné a slabé stránky popisujú vnútorný stav týkajúci sa najmä minulosti a prítomnosti obce. Príležitosti a ohrozenia sa týkajú vonkajších faktorov a majú skôr väzbu na budúcnosť. Analýza SWOT je predpoklad úspechu celého plánovania. Ak totiž neobsahuje všetky kľúčové faktory, ktoré podľa miestnych ľudí ovplyvňujú súčasný aj budúci rozvoj obce, iba ťažko sa dá očakávať, že v ďalších krokoch budú správne navrhnuté ciele a postupy na ich dosiahnutie.

2) strategická časť – formulovanie vízie, strategických a špecifických cieľov, opatrení a aktivít

Vízia obce

Je predstava ľudí žijúcich v obci o tom, ako by ich obec mala vyzerat' o 10 rokov. Táto vízia by mala byť sformulovaná jasne a stručne.

Strategické ciele

Na základe SWOT analýzy hľadáme v tejto fáze odpovede na otázky:

- ? Ako zachovať, prípadne rozvíjať silné stránky obce
- ? Ako odstraňovať, príp. eliminovať jej slabé stránky
- ? Ktoré z príležitostí možno využiť pre jej ďalší rozvoj
- ? Akými aktivitami možno čeliť očakávaným ohrozeniam ďalšieho rozvoja

Strategické ciele sa projektujú na obdobie celého PHSR a vyjadrujú cieľový stav každej zo štyroch oblastí, ktorými sa zaoberala analýza SWOT.

Ďalším krokom je stanovenie priorít spomedzi jednotlivých cieľov. Poradie dôležitosti cieľov ovplyvní v ďalšej fáze obsah akčného plánu.

3) implementačná časť – akčný plán s časovým harmonogramom a rozpočtom, systém monitorovania a hodnotenia

Do implementačnej časti patria zásady realizácie PHSR (napr. zásada spolupráce), náčrt základnej organizačnej schémy (pracovné skupiny), a samozrejme akčný plán.

Akčný plán je krátkodobý (najlepšie na obdobie 1 roka), ktorý definuje prvé kroky pri plnení PHSR s ohľadom na jej momentálne finančné, personálne a technické kapacity a naliehavosť navrhnutých aktivít. Ide teda o akýsi doplnok k PHSR, ktorý by sa mal každoročne aktualizovať.

Poslaním PHSR ako uvádza vo svojom programe obec Vlachovo (Kováč - Kováčová, 2007) zabezpečiť kontinuitu rozvoja obce, bez ohľadu na to, kto je aktuálne

---

pri moci. Musí to byť zároveň otvorený dokument a mal by sa podľa vopred stanovených kritérií dopĺňať a aktualizovať. Dobre spracovaný dokument je preto výsledkom cieľavedomého, otvoreného a demokratického procesu, do ktorého by sa mali aktívne zapojiť všetci dôležití sociálni partneri na úrovni obce (verejná správa, podnikatelia, mimovládne organizácie, verejnosť). Takto vypracovaný dokument má predpoklady, aby si získal širokú miestnu podporu a stáva sa užitočným nástrojom nielen na koordináciu prioritných rozvojových zámerov (verejných aj súkromných), ale aj na získavanie prostriedkov potrebných na ich realizáciu.

1.5 Nástroje vidieckeho rozvoja Spolkovej republiky Nemecko

Táto kapitola bola spracovaná na základe skúseností so štúdiom v zahraničí. Autorka strávila jeden semester na Technickej univerzite v Mníchove. Mala možnosť študovať priamo v centre najrozvinutejšieho nemeckého regiónu a vnímať rozvojové rozdiely citel'né v bežnom živote aj v univerzitnom štúdiu.

1.5.1 Systém podpory regionálneho rozvoja v Spolkovej republike Nemecko

Aktérmi zapojenými do regionálneho rozvoja sú podnikatelia, občania, inštitúcie štátnej správy a samosprávy a združenia, či spolky. Sú nimi ale aj ďalšie zložky, ktoré v regionálnom rozvoji Slovenska často absentujú, ako vysoké školy a univerzity poskytujúce odborné zázemie, regionálne finančné inštitúcie (daňové úrady, banky) a výskumné ústavy (Schmidtlein, 2009).

Nástroje vidieckeho rozvoja

Podliehajú inému územnému rozdeleniu, ako je v Slovenskej republike. Schéma je rozdelená podľa logického rámca:

- ❖ úroveň vlády
  - nástroje
    - riadiaci orgán

- ❖ *Na úrovni centrálnej vlády*
  - Strategické ciele a priority stanovené štátom
    - Ministerstvo pre dopravu, výstavbu a rozvoj miest
    - Úrad pre stavebníctvo a priestorové usporiadanie

- ❖ *Na úrovni spolkovej vlády*
  - Spolkové plány rozvoja

-
- Postupy priestorového usporiadania
    - Spolkové ministerstvo pre hospodárstvo, infraštruktúru, dopravu a technológie Bavorsko
  - ❖ *Na úrovni regiónu*
    - Regionálne rozvojové plány a združenia
      - regionálne vlády
      - regionálne združenia (18 v Bavorsku)
  - ❖ *Na úrovni okresu, mesta*
    - Územné plány
    - Výstavbové plány
      - mestské/okresné administrácie organizované pod regionálnymi združeniami

1.5.2 Politika rozvoja vidieka spolkovej krajiny Bavorsko

Bližšie sme sa zamerali na spolkovú krajinu Bavorsko, keďže tu autorka študovala a získavala všetky materiály.

Vidiecky rozvoj je postavený na dvoch legislatívnych rámcoch (Instrumente der Landentwicklung, 2010):

- Bavorský zákon o vidieckom rozvoji (BayLplG, 2004)
- Program vidieckeho rozvoja (LEP, 2006)

Hlavným cieľom programu LEP je zachovanie rovnovážnych podmienok pre život a prácu vo všetkých častiach Bavorska. Rozvoj je realizovaný prostredníctvom 18 regionálnych spolkov (združení). Tieto spolupracujú pri formulovaní cieľov rozvoja na úrovni celej spolkovej krajiny, pri zónovaní územia, pri schvaľovaní a kontrole rozvojových plánov a slúžia aj ako odborný dohľad nad programami.

Problémy, s ktorými zápasia obce a dediny v Bavorsku sú:

- štrukturálne zmeny poľnohospodárstva,
- demografické zmeny,
- slabšia ekonomická konkurencieschopnosť,
- migrácia za prácou.
- 60% obyvateľov žije na vidieku a tento počet stále narastá.

Na riešenie týchto problémov majú zostavené a efektívne využívané nasledovné inštrumenty:

-
- Integrovaný rozvoj vidieka (ILE). Nástroj vedúci vyše 70 obecných aliancií a 500 obcí k spolupráci a kooperácií. Od roku 2005 ILE inicioval 30 projektov zahrňujúcich okolo 200 obcí.
  - Obnova obcí – podporovať rozvoj a zvyšovanie životnej úrovne obcí pri zachovávaní identity a hodnôt dediny. Obce do 2000 obyvateľov môžu čerpať celý rad služieb, poradenstva a finančných prostriedkov z programu Bavorský rozvoj dedín (DEP)
  - Revitalizácia poľnohospodárstva (voľný preklad Flurneuordnung) – zameriava sa nielen na zlepšenie produkčných a pracovných podmienok v poľnohospodárstve, ale aj na ochranu prírodných zdrojov v krajine a rozvoj infraštruktúry.
  - Metodika výstavby a podnikateľskej činnosti – zmierniť/ znížiť straty kvalitnej pôdy, či straty pre vlastníkov pôd pri budovaní infraštruktúry (najmä dopravnej), tak aby sa skoordinovali verejné záujmy so záujmami podnikateľov, poľnohospodárov a ekológov.
  - Zrýchlené sceľovanie pôdy – cieľom je v priebehu 4- 5 rokov zjednotiť veľmi rozdrobené políčka pôdy do celistvejších území, ktoré sa budú jednoduchšie obrábať, s nižšími nákladmi a menšími negatívnymi dopadmi na životné prostredie. Nejde o násilne sceľovanie pôd, ale o výzvu k racionalizácii a spolupráci drobných roľníkov.
  - Dobrovoľná výmena poznatkov – ide o inštrument spolupráce, poradenstva a výmeny informácií a skúseností medzi roľníkmi (rýchlo a zdarma).
  - Obnova vidieckych domov, hospodárskych dvorov a iných stavieb - z programu DEP sú finančne podporované opatrenia na renováciu, rekonštrukciu alebo prebudovávanie opustených, schátralých či nedostatočne využívaných budov na vidieku (v závislosti od druhu stavby a účelu – pokrytie nákladov od 30 do 60%).
  - Budovanie infraštruktúry pre pešiu a horskú turistiku – každý rok sa vďaka tomuto nástroju vybuduje okolo 100 chodníkov za cca 4 mil. €. Využitie majú nielen v turistike, ale aj pre miestne hospodárstvo a miestnych obyvateľov, keďže spájajú aj ťažko prístupné obce vo vysokohorskom prostredí Álp.

Každá spolková krajina Nemecka je jedinečná a zápasí s rozdielnymi problémami, čo logicky znamená, že má vytvorené aj rozdielne nástroje na podporu vidieckeho rozvoja. Príklad Bavorska slúži ako vzor, resp. náhľad do rozvojovej politiky a filozofie Nemecka a stáva sa inšpiráciou aj pre mnohé obce na Slovensku.

---

2 Cieľ práce

Hlavný cieľ práce:

Na základe analýz súčasného stavu zistiť rozvojový potenciál obce Rimavské Janovce a vytvoriť stratégiu jej ďalšieho rozvoja.

Pre dosiahnutie tohto cieľa boli stanovené nasledovné parciálne ciele:

1. Vypracovať analýzu endogénnych faktorov
2. Vytvoriť SWOT analýzu obce
3. Vypracovať stratégiu rozvoja rozpracovanú do priorít, opatrení a aktivít

---

3 Metodika práce

Objektom skúmania bola obec Rimavské Janovce nachádzajúca sa na juhu Banskobystrického samosprávneho kraja, v okrese Rimavská Sobota s počtom obyvateľov 1303.

Obec vo vzťahu k Národnému strategickému referenčnému rámcu nie je pólom rastu, ale leží v záujmovom území inovačného pólu rastu (mesto Rimavská Sobota).

Metodický postup

AUDIT ZDROJOV

Analyzovali sme nasledovné endogénne faktory rozvoja obce:

- Prírodné podmienky

Prostredníctvom ukazovateľov: nadmorská výška v m.n.m., frekvencia dopravy, výmera pôdy v ha a %, cena pôdy, dĺžka vodných tokov, teplota vody v °C, teplota vzduchu v °C a ročný úhrn zrážok v mm.

- Obyvateľstvo

Prostredníctvom ukazovateľov:

Emigrácia – počet odšahovaných z obce za určité časové obdobie

Imigrácia – počet prisťahovaných do obce za určité časové obdobie

Migračný prírastok – rozdiel imigrácie a emigrácie

Natalita – pôrodnosť

Mortalita – úmrtnosť

Prirodzený prírastok – rozdiel natality a mortality

Celkový prírastok obyvateľstva – súčet prirodzeného a migračného prírastku

Index starnutia – pomer poproduktívnej zložky obyvateľstva k predproduktívnej

Index ekonomického zaťaženia – predproduktívna a poproduktívna zložka obyvateľstva v pomere k produktívnej

- Hospodárska štruktúra

Pomocou ukazovateľov: počet podnikateľských subjektov, počet zamestnancov, , výrobné zameranie podniku, formy spolupráce s obcou

- Technická infraštruktúra

Pomocou ukazovateľov: počet napojených domácností na jednotlivé súčasti technickej infraštruktúry, spotreba vody v hl/rok, dĺžka komunikácií v km, počet stĺpov verejného osvetlenia, množstvo vyprodukovaného odpadu v t/rok.

- Sociálna infraštruktúra

Pomocou ukazovateľov: počet domov v obci, počet vydávaných obedov denne, počet obyvateľov využívajúcich opatrovateľskú službu, počet školských zariadení, počet žiakov, prevádzkové náklady v €, počet športovo-kultúrnych akcií, počet združení, spolkov a krúžkov.

- Rozpočet a majetok obce

Pomocou ukazovateľov: príjmy, výdaje a hodnota majetku obce v €

Informácie o obci sme získali osobnou a e-mailovou komunikáciou so starostom obce. Pri audite zdrojov boli použité aj údaje z ÚPSVaR, z ročenky obce a rozpočtov obce.

Údaje o podnikateľských aktivitách sme získali z Obchodného registra a riadeným rozhovorom s podnikateľmi obce v období marec 2010.

DOTAZNÍK

Medzi obyvateľmi bol uskutočnený dotazníkový prieskum v období apríl 2010. Respondenti boli vybraní náhodným stratifikovaným výberom.

Zamerali sme sa na zistenie

- základnej charakteristiky respondentov podľa veku, národnostného a náboženského zloženia a zamestnania.
- súčasných nedostatkov obce
- budúcich priorít rozvoja obce
- kultúrno-športové možnosti, existujúce i potenciálne a ich návštevnosť

Pre vyhodnocovanie dotazníka sme si položili výskumné otázky:

- 1) Či existuje priama závislosť medzi miestom bydliska a prioritami rozvoja občanov
- 2) Či by občania starší ako 60 rokov navštevovali klub dôchodcov, pokiaľ by v obci existoval.
- 3) Či by mladí z obce do 20 rokov navštevovali klub pre mladých, pokiaľ by v obci existoval

---

Na vyhodnotenie sme využili Paretove analýzy v štatistickom softvéri SPSS. Pri analýzach vychádzame z Paretovho pravidla 80/20, ktoré hovorí, že ak vyriešime len 20% všetkých problémov, vyriešime tým 80% príčin.

STROM PROBLÉMOV

Pozostáva z identifikácie hlavných problémov na základe SWOT analýzy, ich príčin a následkov

STROM CIEĽOV

Strom cieľov vzniká preklopením stromu problémov.

Z následkov ..... ^{sa stáva} ..... celkový cieľ

Z hlavných problémov ..... ^{sa stávajú} ..... priority a ciele

Z príčin sa ..... ^{sa stávajú} ..... aktivity a úlohy

STRATÉGIA

Stratégia bola zostavená v zmysle metodického postupu vypracovania PHSR:

Strategický cieľ

↳ Strategická priorita

→ Špecifický cieľ

➤ Opatrenia

✓ Aktivity

Vypracovanie implementačnej časti a akčného plánu PHSR je v úlohou pre ďalšie spracovanie obecným zastupiteľstvom.

Metódy uplatnené pri vypracovaní práce:

abstrakcia, analýza, syntéza, komparácia, dedukcia

Abstrakciu sme využili pri štúdiu odbornej literatúry a ďalších informačných zdrojov a komparáciu pri porovnávaní názorov autorov na študovanú problematiku.

Analýzu sme využili pri hodnotení odpovedí respondentov v dotazníku, ktorý bol vyhodnotený metódami štatistického softvéru SPSS (Statistical Package for the Social Sciences).

Využili sme zároveň aj metódu syntézy pri zostavovaní Stromu problémov, ktorý si vyžaduje zovšeobecnenie množstva problémov do najdôležitejších skupín. Pri zostavovaní Stromu problémov sme zároveň využili aj metódu dedukcie. Každý problém mal svoju príčinu, a zároveň bolo potrebné z každého problému vydedukovať jeden alebo viacero možných následkov. Syntetické myslenie boli metódami vytvárania strategických priorít ďalej rozpracovaných do cieľov, opatrení a aktivít.

---

4 Výsledky práce

4.1 Audit zdrojov

4.1.1 Prírodné podmienky

Prírodné zdroje sú jedným zo základných endogénnych rozvojových faktorov. Týkajú sa bezprostredne každého územia a každého rozvojového plánu, pretože ovplyvňujú život ľudí v regióne po všetkých stránkach. Využívanie prírodných zdrojov musí byť v súlade s filozofiou udržateľného rozvoja, to znamená ich zhodnocovaním uspokojovať potreby súčasnej generácie, bez ohrozenia potrieb budúcich generácií.

4.1.1.1 Lokalizácia obce

Obec sa rozprestiera sa 5 km od okresného mesta na ploche 2.409,78 ha. Priemerná nadmorská výška je 219 m. n. m.. Obec patrí do historického regiónu Gemer a mikroregiónu Rimavská Dolina. K obci patria aj 3 osady: Jánošíky, Močiar a Ilona. Kataster obce susedí s obcami Pavlovce, Jesenské, Hodejov, Gemerček, Rimavská Sobota, Sútor a Belín.

S mestom Rimavská Sobota je obec spojená cestou II. triedy č. 531 a železničnou traťou pre osobné i nákladné vlaky. Vlakové spojenia na trati Rimavská Sobota – Rimavské Janovce a späť premávajú 11x denne a autobusové spojenia premávajú 36x denne. S obcou Pavlovce sú Rimavské Janovce spojené takisto cestou II. triedy č. 531, ktorá následne pokračuje cestou II. triedy č. 571 do Jesenského. S obcou Jesenské sú Janovce spojené železničnou aj autobusovou dopravou, s obcou Pavlovce len autobusovou. S obcami Sútor, Belín a Gemerček je obec spojená cestami III. triedy. Spojenie leteckou dopravou je možné cez najbližšie letiská v Košiciach a Budapešti.

Od najbližšieho krajského mesta Banská Bystrica na severozápade je obec vzdialená 106 km po ceste I. triedy E571 a E77 (od Zvolena). Od mesta Košice na severovýchode sú Janovce vzdialené 131 km po medzinárodnej ceste E58. Obec je od hraníc z Maďarskou republikou vzdialená len 26 km.

4.1.1.2 Prírodné zdroje

Geomorfológia a pôdy

Priemerná nadmorská výška Rimavských Janoviec je 219 m. n. m. Územie patrí geologicky k paleogénu (staršie treťohory). Geomorfologicky patrí k vnútorným, resp. vonkajším Západným Karpatom. Podľa geomorfologických jednotiek, väčšina katastrálneho územia obce je začlenená ako rovina. Juhovýchodný okraj katastra ako pahorkatina. Geologické podložie tvoria zlepence, brekcie a pieskovce, príp. piesčité štrky. Z pôd sú zastúpené hlavne hnedozeme, mierne až silne ílovité. V okolí rieky Rimava sa vyskytujú fluvizeme.

Tab. 1: Rozdelenie pôd v katastri obce

Druhy poľnohospodárskej pôdy	Rozloha	
	v ha	v %
orná pôda	1526,32	63,38
trvalé trávne porasty	785,60	32,6
vinice	1,44	0,059
záhrady	72,05	2,98
lesné pozemky	5,26	0,21
ostatné plochy (vodné plochy a remízky)	12,15	0,50
<i>zastavané plochy a nádvoría</i>	6,32	0,25
<i>stavebné pozemky</i>	0,64	0,026
Spolu	2409,78	100

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov ObÚ Rimavské Janovce

Čo sa týka ornej pôdy, je značne rozdrobená medzi samostatne hospodáriacich roľníkov, živnostníkov, fyzické osoby z obce a aj poľnohospodárske podniky z okresu. Touto nejednotnosťou sa zvyšujú náklady na obrábanie pôdy a zvyšuje sa aj počet prejazdov, čím sa pôda ešte viac utláča.

Viac ako polovica trvalých trávnych porastov je nevyužívaná a stojí ladom. Tým sa každoročne strácajú potenciálne úrody a špatí to aj charakter krajiny. Záhrady sú výlučne vo vlastníctve súkromných osôb. Stavebných pozemkov je v obci skutočne málo a žiadny z nich nevlastní obec.

Priemerná úradná cena pôdy sa pohybuje na úrovni 1400 €/ha a trhovú cenu 700 €/ha. Tento fakt jasne poukazuje na skutočnosť, že nie je dopyt po pôde v regióne, ani v tejto obci. Ak sa na trhu predáva za nižšiu cenu, ako je stanovenú úradne, znamená to

---

malý záujem o investovanie, aktivity v poľnohospodárstve i stavebníctve. Na druhej strane, môže byť táto skutočnosť zaujímavá práve z hľadiska investovania ako nižší počiatkový náklad oproti iným regiónom. A práve z tohto by obec mohla vyťažiť a prilákať podnikateľov i nových obyvateľov. Dostali by pomerne kvalitnú pôdu za výhodnú cenu.

Hydrológia

Územím obce preteká rieka Rimava, jej dĺžka v katastri je 4,25 km. V sedemdesiatych rokoch bola zregulovaná, čím sa výrazne znížilo riziko záplav a opäť bola upravená v roku 2008. V dolnom úseku rieky bola v roku 2005 vybudovaná čistiareň odpadových vôd. Do vodného toku sa vlieva viacero potokov. Najväčší z nich, Kurinecký potok, je vybudovaný umelo. Bol naprojektovaný a vybudovaný v 60. rokoch na odvádzanie nadbytočnej vody z vodnej nádrže Kurinec. Celková dĺžka potokov je 24,5 km. Na území obce nie sú lokalizované žiadne rybníky a jazerá. Močiare a melioračné šachty boli odstránené, resp. zregulované v 60. a 70. rokoch. Obec nedisponuje žiadnymi zásobárňami pitnej, či minerálnej vody.

V roku 2000 bol v katastri obce zistený prameň geotermálnej vody. Nachádza sa v hĺbke 22 m pod povrchom zeme a jeho teplota je 35 °C. Pozemok je však v súkromných rukách. Prieskumný vrt aj rozbor si dalo vypracovať mesto Rimavská Sobota, nakoľko obec by na to nemala finančné prostriedky. V súčasnosti je prameň nevyužívaný.

Klimatické pomery

Hoci je klíma kontinentálna, vyznačuje sa veľkými výkyvmi. V jesennom a zimnom období sa objavujú ťažké hmly. V zimnom období nie sú zriedkavé extrémne nočné mrazy. Priemerná januárová teplota dosahuje -3,9 °C. Naopak v jarnom a letnom období je veľmi teplo a sucho, resp. daždivo. Priemerná júlová teplota činí 19,4 °C. To znamená teplotný rozdiel medzi najchladnejším a najteplejším mesiacom v roku skoro 24 °C. Vegetačné obdobie trvá zvyčajne od polovice marca do konca septembra. Tropických dní (teplota nad 30 stupňov) býva priemerne 28, na druhej strane ľadových dní (celodenný mráz) je zvyčajne 40. Trvalá snehová prikrývka sa udrží priemerne 60–70 dní. Priemerný ročný úhrn zrážok je 540 mm. Celkovo patrí územie obce k najsuchším oblastiam v okrese.

Základné druhy drevín

Radové výsadby ovocných drevín popri cestných komunikáciách, najmä jablone a slivky dotvárajú typický charakter vidieckeho prostredia. Tieto porasty sú však prestarnuté a napadnuté škodcami a chorobami. Lesné spoločenstvá sú takmer výlučne tvorené listnatými drevinami, z nich najmä duby, hraby, buky a cery. Lesy využívajú poľovníci a miestni obyvatelia na prechádzky. Pre drevospracujúci priemysel neposkytujú dostatočnú výťažnosť. V obci sa nachádzajú dve väčšie skupiny porastu topoľov, ktoré však už svojim vekom a štruktúrou nespĺňajú ani estetickú ani ekologickú funkciu a sú skôr zdrojom vzniku alergických reakcií.

Parková zeleň v obci sa nachádza väčšinou v okolí historických budov, kostolov, kaštieľa, základných škôl a cintorína. Všetky tieto priestory sú rozsiahle. Ich nevýhodou je, že sú oplotené, čím sú ako miesto oddychu pre občanov nevyužiteľné.

4.1.2 Obyvateľstvo

Obyvateľstvo zohráva najdôležitejšiu úlohu v rozvoji. Dalo by sa povedať, že v trojuholníku: samospráva, podnikatelia a občania, má každý faktor rovnocenné postavenie. Obyvateľstvo zastáva v priestore niekoľko dôležitých funkcií:

- ✓ Tvorca hodnôt – je dôležité poznať, čo vytvárajú ľudia v priestore. Či už sú to duchovné hodnoty (láska, tolerancia, viera) alebo materiálne – cez výkon povolání

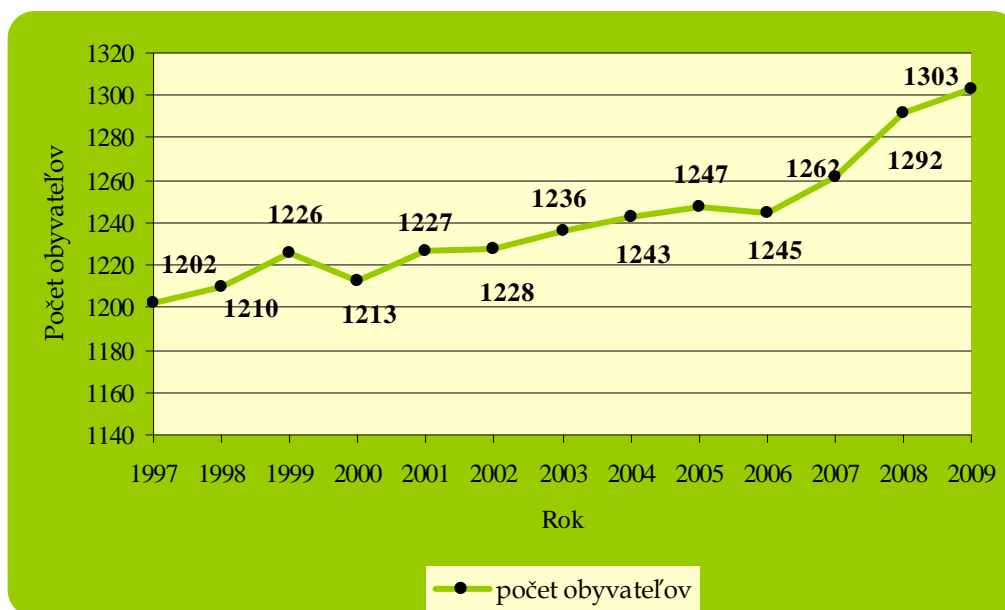
To znamená, človek – občan vystupuje na strane ponuky práce

- ✓ Prijímateľ hodnôt – hodnoty vytvorené podnikateľskou sférou a samosprávou uspokojujú dopyt tých ich istých občanov, ktorí sa svojou prácou zapájajú do reprodukčného procesu.

To znamená, človek – občan vystupuje aj na strane dopytu.

Pri obyvateľstve sa hodnotia kvantitatívne (počet obyvateľov, reprodukcia) a kvalitatívne ukazovatele (veková štruktúra) a migrácia. Všetky tieto vlastnosti nám poskytnú komplexný obraz o štruktúre a vývoji obyvateľstva v poslednom období.

V prvom grafe (Obr. 1) môžeme vidieť vývoj počtu obyvateľov v obci Rimavské Janovce od roku 1997:

Obr. 1: Vývoj počtu obyvateľov za posledných 12 rokov

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov ObÚ Rimavské Janovce

Počet obyvateľov kontinuálne stúpal, okrem roku 2000, kedy klesol z dôvodu zvýšenej emigrácie. Tento trend hodnotíme vysoko pozitívne. Najvýraznejšie narástol počet obyvateľov v posledných 4 rokoch. Tento fakt pripisujeme rozvoju vybavenosti obce, čo sa technickej infraštruktúry týka. Ako však ukáže nasledujúca tabuľka, počet obyvateľov rastie najmä vďaka imigrácii, pretože natalita je pomerne nízka.

Tab. 2: Zmeny v štruktúre obyvateľstva v obci Rimavské Janovce

Ukazovateľ/Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Celkový počet obyvateľov	1225	1220	1262	1292	1303
Prirodzený prírastok	-0,35	-0,49	0,4	0,15	-0,08
Migračný pomer	0,49	0,33	1,98	-0,46	0,92
Index starnutia	-	-	0,81	0,79	0,65
Nezamestnanosť (v %)	-	-	23,3	19,5	24,9
Index ekon. zaťaženia	-	-	0,37	0,39	0,38

Zdroj: ObÚ Rimavské Janovce (2010), vlastné spracovanie

Pre presnejšie vyjadrenie aj pre možnosť porovnávania, sme sledované ukazovatele prepočítali na 100 obyvateľov. Hoci sa podľa metodiky vypracovanej v Agende 21

---

vykazujú na 1000 obyvateľov, ale vzhľadom na malý počet obyvateľov Rimavských Janoviec by takéto prepočítanie nebolo opodstatnené.

Celkový prírastok činil v roku 2009 hodnotu 0,84 na 100 obyvateľov. To znamená pozitívny celkový prírastok, ktorý roky predtým kolísal a pohyboval sa viac v záporných hodnotách, alebo blízko 0, teda stagnácii.

Vzhľadom na to, že obec Rimavské Janovce je malou obcou pohybu obyvateľstva nie sú až tak výrazne. Vidíme, že od začiatku sledovaného obdobia po aktuálny rok sa v podstate prirodzený prírastok nezmenil a udržuje si zápornú úroveň, resp. takmer nulovú. Túto skutočnosť hodnotíme negatívne, pretože je to jasný signál, že sa rodí málo detí. Približne 40% zo všetkých narodených detí sú detí rómskeho etnika.

Následne by to mohlo viesť k stagnácii počtu obyvateľstva. No nie je tomu tak vďaka mechanickému pohybu. Každý rok sa viac ľudí do obce prisťahuje, ako z nej odíde. Výnimkou bol len rok 2008. zatiaľ najvýraznejší prírastok bol zaznamenaný v roku 2007, ktorý činil 25 ľudí. Je potrebné povedať, že ceny pozemkov i bytov v meste Rimavská Sobota neustále stúpajú a vzhľadom na výhodnú polohu Janoviec, je táto obec stále vyhľadávanejšia za účelom bývania. Ďalším dôvodom môže byť lákavé prírodné prostredie a celkovo pokojnejší spôsob života ako v meste. Samozrejme, v dnešnej ekonomickej situácii sú toto len doplnkové dôvody. Obec od roku 2005 buduje kanalizáciu v obci, ktorá zatiaľ ostatným obciam v okolí chýba. Okrem osád je obec kompletne vybavená aj ostatnými súčasťami technickej infraštruktúry, čo tiež pozitívne dotvára celkový obraz o obci. Vzhľadom na najbližšie zámery budovania historického centra obce a rekonštrukcie chodníkov predpokladáme, že sa dedina zatraktívni aj po vizuálnej stránke.

Približne 40% zo všetkých narodených detí sú detí rómskeho etnika.

To má následne vplyv na budúcnosť obce. Ak sa teraz nerodí nová generácia, o 15 rokov sa to prejaví znížením produktívnej zložky obyvateľstva, tým pádom aj nižšou reprodukčnou schopnosťou, pracovnou silou a tiež nižším dopytom. Pretože obyvatelia v produktívnom veku majú úplne iné spotrebiteľské nároky a potreby ako obyvatelia v poproduktívnom či predproduktívnom veku. Rozdiely v správaní, pracovnej zainteresovanosti i hodnotách sú aj medzi rôznymi národnosťami i medzi rôznymi úrovňami vzdelania. Na tieto rozdiely poukážeme pri vyhodnocovaní dotazníka.

Vychádzajúc z údajov obce vidíme, že celkový počet obyvateľov stúpa. Z kroniky obce sa však dozvedáme, že v roku 1990 žilo v obci 1185 obyvateľov, z toho 607 žien a 578

---

mužov. V roku 1997 sa obec rozrástla len o pár ľudí na 1195. Keď to porovnáme so súčasnosťou, v priebehu skoro 20 rokov narástol počet obyvateľov len o 118 ľudí. Každý rast je potrebné hodnotiť pozitívne. Ale pre obec, ktorá je tak blízko okresného mesta a má potenciál pre rozvoj, je to jasný signál, že sa musí zmeniť buď ponuka bývania alebo služieb, aby sa záujem o obec zvyšoval. Ťažko možno prinútiť mladých ľudí zakladať si rodiny, aby sa zvýšila pôrodnosť v obci. Ale rôznymi stimulmi, ako sú príspevky pre mladé mamičky, jasle, ihriská, organizované rodinné zájazdy a ďalšie môžu byť rodiny motivované k vyššiemu počtu detí, resp. k bývaniu v Rimavských Janovciach. Možno nie je hlavným cieľom, aby radikálne stúpala počet obyvateľov, pretože každé územie má svoju únosnú kapacitu, ale aby bolo občanom tu žijúcim poskytnuté kvalitné bývanie a spokojný život. Preto by sme sa vo väčšine návrhov chceli zamerať práve na mládež ako budúcnosť a aktívnu produktívnu zložku obyvateľstva, ktorá vytvára materiálne hodnoty.

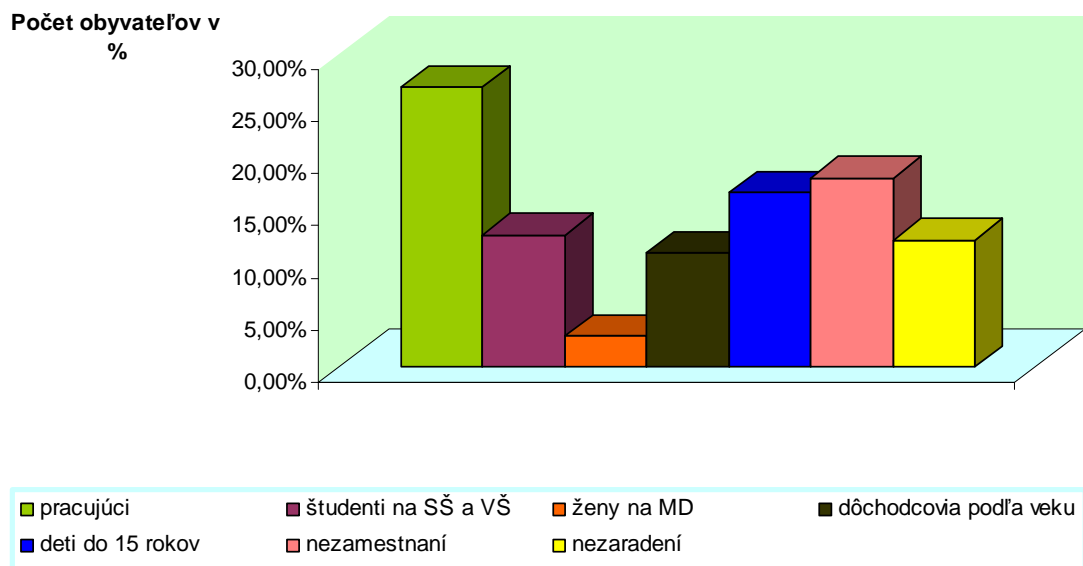
V priebehu posledných troch rokov, z ktorých sa nám podarilo získať tieto údaje stúpala počet ľudí v každej sledovanej vekovej skupine.

Predproduktívny vek je od 0 po 14 rokov, čiže batol'atá, v predškolskej výchove, mladší i starší školský vek. Z tohto počtu navštevuje len 63 detí obecné školské zariadenia. Zvyšok detí navštevuje školu v Pavlovciach a materské i základné školy v Rimavskej Sobote. Obyvateľov v dôchodkovom veku, od 65 rokov po 90, ubúda. Čo sa týka produktívnej zložky, najviac obyvateľov pribudlo v kategórii 56 až 60 rokov, pričom vieme, že ľudia v tomto veku sú najviac ohrození, čo sa zamestnanosti týka. Ak stratia zamestnanie, v tomto veku sa už ťažko uplatnia. Zvyšuje sa teda počet rizikovej zložky obyvateľstva.

Na druhej strane ale rastie i počet ľudí vo veku od 21 do 30 rokov, v roku 2007 to bolo 200 ľudí, a o rok neskôr už 251. Ide o mladých študentov, absolventov a začínajúcich pracujúcich. Teda všetko ľudí, v ktorých je najväčší potenciál, ktorí by mali byť pripravení pre prax a uplatnenie svojich vedomostí. Túto skutočnosť hodnotíme v obci mimoriadne pozitívne a navrhujeme práve tejto vekovej kategórii venovať pozornosť. Navyše je práve táto generácia najviac zastúpená vôbec zo všetkých vekových kategórií (súčasných 225 ľudí). Hneď potom nasledujú deti do 14 rokov (217 detí k 31.12.2009). Index starnutia je v každom sledovanom roku menší ako jedna, to znamená, že populácia obce má progresívny (rastúci) charakter.

Pre obec je nevyhnutné sledovať vývoj počtu obyvateľov i naďalej. Kontinuálny rast je potrebné urdžať, tak aby nedošlo k poklesu, ale na druhej strane ani k prudkému nárastu, ktorý by obec nemusela uniesť.

V nasledujúcom grafe (Obr. 2) vidíme zloženie obyvateľstva obce podľa jednotlivých kategórií.

Obr. 2: Zloženie obyvateľstva v roku 2009

Zdroj: vlastné spracovanie

V roku 2009 bolo v obci oficiálne 944 obyvateľov v produktívnom veku, z toho 235 nezamestnaných, čiže ostáva 348 pracujúcich, z toho študentov na stredných a vysokých školách bolo 164, žien na materskej dovolenke 39, a oficiálne zamestnaných alebo samozamestnávateľov bolo 348. Detí do 15 rokov je 217 a dôchodcov podľa veku 142. Ostáva 158 nezaradených ľudí, ktorými sú ľudia na predčasnom a invalidnom dôchodku a zamestnaní „na čierne“, teda nelegálne. Ekonomicky aktívne obyvateľstvo teda reálne tvorilo v roku 2009 len 786 obyvateľov.

Index ekonomického zaťaženia je v sledovanom období pomerne vyrovnaný. Vyjadruje do akej miery sú ekonomicky aktívni obyvatelia zaťažení obyvateľmi, ktorí sú už z produkčného procesu vyradení, resp. sa do neho ešte nezapojili. Dôležité je, aby tento index dosahoval nižšiu hodnotu ako 1, to znamená, že pre produktívnu zložku je súčasný stav únosný. V roku 2009 pripadalo na jedného obyvateľa v produktívnom veku cca 2,6 ľudí zo zvyšných dvoch kategórií. Čo zodpovedá pomerom v priemernej rodine s dvomi deťmi a prípadne jedným starým rodičom.

Obec má teda celkovo pozitívny demografický vývoj, okrem hodnôt pôrodnosti. Ostatné hodnoty nepovažujeme za alarmujúce. Pozornosť navrhujeme venovať hlavne občanom od narodenia po vek 30 – 40 rokov.

4.1.3 Hospodárska štruktúra

Hospodársku štruktúru vytvárajú podniky poskytujúce výrobné i nevýrobné služby a vyrábajúce tovary (výrobky). Navzájom sa líšia svojou štruktúrou a výrobným zameraním. Región, resp. konkrétnu obec ovplyvňujú najmä ponukou práce a zabezpečením mzdy zamestnaným. Firmy sa zapájajú do hodnotového procesu tvorbou tovarov a ponukou služieb. Prostredníctvom daní a odvodov prispievajú do verejných zdrojov. Pre rozvoj podnikateľskej sféry je nevyhnutné, aby sa rozvíjali aj ostatné endogénne rozvojové faktory, predovšetkým technická a sociálna infraštruktúra. Pre malé obce zohrávajú dôležitú úlohu najmä ako sponzori športovo-kultúrnych podujatí.

Podnikatelia nám bez problémov odpovedali na základné otázky týkajúce sa ich podnikania. Je na mieste uviesť, že sme oslovili len tých, ktorí reálne v obci vykonávajú činnosť. Podľa obchodného registra SR je totiž zaregistrovaných množstvo fiktívnych firiem so sídlom v obci. Všetky uvedené firmy a živnostníci sú platcami daní, čo je výrazná položka v príjmoch obce.

Najväčší pokles podnikateľov je u súkromných roľníkov, ktorí zmenou dotačnej a cenovej politiky poľnohospodárskych produktov prestali podnikat'. Jednotné roľnícke družstvo, ktoré hospodáril na poľnohospodárskej pôde v katastri obce bolo v roku 1994 zlikvidované. Bolo veľmi dobre vybudované. Objekty živočíšnej výroby mali moderné technologické linky na chov dobytky i skladovanie krmív. Objekty rastlinnej výroby boli vybavené pre spracovanie obilnín, krmovín, výrobu zeleniny a okrasných drevín. Administratívna budova bola súčasťou komplexu spoločenských miestností, kuchyne, jedálne a ubytovacích priestorov. Časť tohto majetku a objektov prebrali súkromní poľnohospodári, časť objektov je prázdnych, schátraných a rozkradnutých.

Počet zamestnancov celkom (vrátane samo zamestnávateľov): **48**

Z toho počet zamestnancov z obce: 40

Tab. 3 : Prehľad podnikateľských subjektov v obci podľa sektorov

Výstupy z činnosti	Počet subjektov	Výrobné zameranie
Primárny sektor	6	poľnohospodárska výroba
Sekundárny sektor	1	remeselná výroba
	1	potravínarský priemysel
Terciárny sektor	2	reštauračná a pohostinská činnosť
	5	obchodná činnosť
	1	servisné služby
Počet PO celkom	16	

Zdroj: vlastné spracovanie

Zamestnaní v obci pracujú v samospráve (5 ľudí – starosta, pokladníčka, účtovníčka, hlavná kontrolórka a upratovačka), školstve (5 učiteliek, 2 upratovačky, 1 vychovávateľka), obchodoch, poľnohospodárstve a remeselnej výrobe (celkovo 48 ľudí, z toho 40 z obce). Na pošte pracujú 4 pracovníci: vedúca a 3 doručovatelia.. Na terénnom sociálnom pracovisku 3 pracovníci a pre aktivačné práce sú určení 3 koordinátori. **Spolu je teda v obci zamestnaných 71 občanov, z tohto počtu je 59 zamestnancov z obce.**

Väčšina ekonomicky aktívneho obyvateľstva dochádza za prácou do okresného mesta, ale aj vzdialenejších miest Slovenska a časť cestuje za prácou i do zahraničia (Česká republika, Spolková republika Nemecko, Rakúsko, Taliansko a Anglicko). V okresnom meste pracujú najmä v štátnej správe, školstve, zdravotníctve, službách, obchodoch, potravinárskom priemysle a doprave.

Zistené skutočnosti z dotazníkového prieskumu ukázali, že prírodné podmienky sú hlavným využívaným zdrojom, keďže 6 z 8 podnikateľov sa zaoberá poľnohospodárskou činnosťou (Príloha E). Tieto ekonomické aktivity však napriek značným dotáciám z eurofondov strácajú efektívnosť a viacerí podnikatelia uviedli, že sa im podnikanie neopláca a zaznamenávajú stagnáciu, resp. pokles výroby. Jediný podnikateľ s rastlinnou aj živočíšnou výrobou svoju produkciu zvyšuje a plánuje ďalšie rozširovanie (Agropa s.r.o).

Títo živnostníci a SHR primárneho a sekundárneho sektora dávajú spolu 26 ľudom z obce prácu. Čo znamená, že sa na celkovej zamestnanosti podieľajú 7,5 %-ami . Všetci využívajú svoje priestory – budovy i pozemky, resp. pozemky v prenájme od fyzických osôb. Od obce nevyužívajú žiaden majetok. Najväčšie firmy rozbehli svoju činnosť začiatkom 90tych rokov minulého storočia. Odkúpili a využívajú pôdu z pôvodného JRD Rimavské Janovce.

Jednoznačne najviac podnikatelia dovážajú z okresu RS a z prihraničných regiónov Maďarskej republiky. Zo samotnej polohy obce vyplýva, že tieto väzby smerom na juh a do Maďarska budú len silnejšie. Negatívom je, že cestné spojenie s Maďarskom je pre rastúcu dopravu nepostačujúce a kvalita ciest je na mnohých úsekoch podpriemerná (výmole, diery, chýbajúce dopravné značenie). Rozvoj cestnej dopravy by nemal byť len v záujme jednej obce. Cez aktivitu MAS Cerovina by sme navrhovali podať projekt na rekonštrukciu cestného úseku od severu regiónu Cerovina až po štátne hranice. Zároveň navrhujeme osloviť aj maďarskú stranu pre spoluprácu, vzhľadom na to, že dotknuté regióny môžu na obchode so Slovenskom len profitovať.

Podnikatelia vyvážajú do celého Slovenska, s výnimkou drobných SHR predávajúcich „z dvora“. Pre zvýšenie obratu by sme navrhovali zriadiť internetovú stránku pre každú právnickú osobu. Rozšírilo by to stálu klientelu o nových zákazníkov a zároveň spropagovalo obec. Vývoz do zahraničia predpokladá jazykové schopnosti podnikateľov, minimálne ich administratívnych pracovníkov a poskytuje priestor na výmenu skúseností a informácií s týmto typom podnikania v zahraničí.

Spolupráca s obcou je takmer výlučne na báze sponzorstva. Túto skutočnosť hodnotíme samozrejme kladne, pretože množstvo akcií by si obec bez finančných a vecných darov nemohla dovoliť. Avšak, nedochádza k žiadnej ďalšej spolupráci, ako je výmena informácií, prenájom priestorov, či poskytovanie služieb.

Obci slúži odhŕňaním snehu SHR, ktorý však plánuje svoje podnikanie ukončiť. Obec musí hľadať náhradné riešenie. Odporúčame už teraz zistiť záujem u ostatných podnikateľov o zastúpenie tejto služby pre obec.

Len jeden SHR spolupracuje s cirkvou. Čo znamená, že nielen podnikateľská, ale aj cirkevná sféra je pomerne izolovaná a len minimálne sa podieľa na živote v obci.

Nevýrobná činnosť terciárneho sektora sa javí ako silnejšia oproti výrobnej. Traja živnostníci majú viac ako jednu obchodnú prevádzku. Spolu zamestnávajú 14 občanov,

---

čím sa na celkovej zamestnanosti podieľajú 4 %-mi. V obci podniká jediná žena, čo je z celkového počtu subjektov len 6,25%.

Jeden podnikateľ má v prenájme obecnú budovu, čím sa spolupráca s obcou rozširuje nad rámec sponzorstva. Ďalší podnikateľ má v prenájme štátnu budovu kaštieľa a aktuálne aj obecnú budovu bývalej základnej školy. Obaja spomínaní živnostníci rozširujú svoju obchodnú činnosť a patria k najväčším sponzorom obce. Pán Hajdu je zapojený aj do činnosti futbalového klubu. Spolupráca s obcou je ale inak takmer výlučne len cez sponzorstvo. Dva podnikatelia nespolupracujú s obcou vôbec.

Dovoz je zameraný na veľkoobchody na Slovensku a v Poľsku. Svoj odbyt pochopiteľne nachádzajú predovšetkým v obci (najmä pri pohostinskej činnosti a predajni potravín). Predajne s nábytkom majú zákazníkov na celom území Slovenska. Takisto ako pri výrobných činnostiach, ani podnikatelia poskytujúci nevýrobné služby nemajú zriadené internetové stránky a ich o činnosti je málo dostupných informácií.

Najdôležitejším výstupom z tohto prieskumu je práve zistená skutočnosť o minimálnom zapájaní podnikateľov do života obce. Príčiny vidíme tak na strane obce, ktorá poskytuje málo stimulov a možností relevantných pre danú podnikateľskú vzorku. Pokiaľ upadá poľnohospodárska činnosť, ale je to odvetvie, pre ktoré má obec najväčšie predpoklady, tak by sme navrhovali hľadať finančné aj ľudské zdroje podpory. Na strane podnikateľov absentuje akákoľvek motivácia. Na otázku, či niečo očakávajú od obce, resp. by chceli v niečom podporu od obce sa všetci vyjadrili, že nie. Obec môže urobiť sériu seminárov o marketingu v podnikaní, tvorbe www stránok, či o čerpaní finančných prostriedkov. Európska únia takéto aktivity podporuje cez Európsky sociálny fond. Avšak, aj podnikatelia si musia uvedomiť, že spolupráca nepovedie k rastu ich nákladov na financie alebo čas. Ale umožní rozvoj ich podnikania a lepšiu pracovnú atmosféru u zamestnancov.

Úplne chýba prepojenosť medzi školstvom a firmami. Žiaci by sa cez drobné projekty a služby podnikateľom naučili napr. hospodáriť s malým obnosom financií, alebo sa mohli naučiť ako funguje obchod, ako sa vyrábajú výrobky a atď. Samozrejme na úrovni ich doterajších vedomostí. Podnikatelia by napr. ľahko získali prieskumnú vzorku (rodičia žiakov) a mohli tak svoju činnosť zefektívniť podľa požiadaviek trhu.

4.1.4 Technická infraštruktúra

Technická infraštruktúra je takisto jeden z endogénnych faktorov, aj keď jej rozvoj ovplyvňujú aj exogénne faktory (štátna regionálna a dopravná politika, zahraničné investície atď.). Je dôležitá tak pre samosprávu, podnikateľskú sféru ako aj obyvateľov.

Jej budovanie je finančne náročné, možno najnáročnejšie zo všetkých endogénnych faktorov. Vyžaduje kvalitnú odbornú prípravu

Tab. 4: Vybavenie obývaných domov

Obývaných domov spolu	383
S vodovodom	367
V byte	319
Mimo bytu	5
Bez vodovodu	24
Nezistené	11
S kanalizáciou	176
S elektrickou energiou	383
S plynofikáciou	345

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ObÚ Rimavské Janovce

Plynofikácia obce

Je zavedená v celej obci, aj v časti Jánošíky okrem 4 rodinných domov na konci Jánošíkov. Plyn nie je zavedený do osady Močiar vôbec.

I. etapa výstavby sa začala v roku 1997 pre 50 domácností v obci. II. etapa pokračovala v roku 1999, kedy bola kompletne plynofikovaná celá obec. A III. etapa – plynofikácia Jánošíkov pokračovala v roku 2000 a dokončila sa v roku 2001 pre 19 domácností. O pripojení osady Ilona sa neuvažuje.

Kanalizácia

Napojených je v súčasnosti 176 napojených domov, čo predstavuje kanalizačnú prípojku pre 616 obyvateľov.

ČOV a 1. etapa kanalizácie bola vybudovaná v roku 2005, 2. etapa v roku 2007. 36 rodinných domov je ku kanalizácii pripojených prostredníctvom domových čerpacích

---

staníc - tlaková kanalizácia na ulici Hlavná, ostatné domácnosti kanalizačnou prípojkou-gravitačná kanalizácia. V súčasnosti sú kanalizačné prípojky zavedené v celej obci okrem 8 rodinných domov na ľavo od cintorína. Táto stavba sa bude realizovať v tomto roku (2010). Obec získala finančné prostriedky vo výške 5600€ od splnomocnenca Úradu vlády pre rómske komunity. Pre osady Jánošíky a Močiar je podaná žiadosť o grant z Enviroföndu. Na rozhodnutie sa čaká. O pripojení osady Ilona sa neuvažuje.

Verejný vodovod

Je zavedený v celej obci okrem osady Jánošíky k 4 rodinným domom (vid'. plynofikácia obce). Obec už na tento účel požiadala o finančný príspevok z Enviroföndu. Horný Močiar má zavedené prípojky, na Dolnom stále chýbajú (ide o 12 domov). I. etapa výstavby sa realizovala v roku 1993 (obec), II. etapa o rok nato (Jánošíky) a III. etapa napokon v roku 1995 pre osadu Horný Močiar. IV. etapa – Jánošíky (Tomkova pustatina). Osada Ilona má od roku 2005 vykopanú a sprístupnenú studňu na pitnú vodu. Spotreba pitnej vody v domácnostiach celkom – 20 hl/rok

Dopravné komunikácie

V súčasnosti je zástavba v obci s paralelným a kolmým usporiadaním ulíc s hlavnou ulicou a bočnými uličkami. Zástavba je kompaktná bez preluk a enkláv. Tvoria ju prevažne rodinné domy jedno a dvojpodlažné a dve 6 bytové jednotky.

Cesty – Všetky miestne komunikácie sú od roku 1999 asfaltované okrem jednej ulice v obci (10 domov). Peniaze na tento účel už sú vyhradené v rozpočte a v apríli tohto roku 2010 sa začala táto investícia aj realizovať.

Chýba cestné prepojenie obce s osadou Močiar. V súčasnosti sa jedná len o poľnú neopravenú cestu nezjazdnú pre osobné motorové vozidlá. Obec dlhodobo rieši pozemkové úpravy, ktorými by sa scelila pôda, na ktorej sa cesta nachádza, nakoľko je v súčasnosti rozdrobená medzi množstvo drobných vlastníkov. Tento problém v súčasnosti znemožňuje výstavbu asfaltovej cesty. Aj osady majú cesty vyasfaltované. Celková dĺžka ciest v obci je 5,4 km.

Chodníky – V celej obci sú v dĺžke 3,7 km, nachádzajú sa na všetkých uliciach. Na dvoch uliciach (Hlavná a Cintorínska) sa nachádzajú len na ľavej strane ulice. Pre súčasné využitie ale postačujú, aj keď vyžadujú rekonštrukciu. Osady Jánošíky a Močiar a Ilona chodníkmi vybavené nie sú.

Verejné osvetlenie

Bolo rekonštruované v roku 1997., vymieňali sa žiarovky za úspornejšie. V obci sa nachádza 59 stĺpov verejného osvetlenia, na Jánošíkoch 18 a v osadách spolu 14. Od roku 2007 sú osvetlené fasády oboch kostolov.

Telekomunikačné siete

Rozhlas - počet stĺpov verejného rozhlasu je... V roku 2002 je zavedený aj na Tomkovú pustatinu (časť Jánošíkov), na ktorej chýba plynofikácia a vodovod.

Televízia – Obec má zavedený obecný satelit. Obecné televízne vysielanie nie je zavedené a ani takúto investíciu nepovažujeme za rentabilnú.

Internet – od roku 2005 je v obci pokrytie internetovým poskytovateľom z Rimavskej Soboty.

Telefón - v roku 1999 mala obec 175 telefónnych staníc, Jánošíky 27 a Močiar 9. Dnes tento počet dokonca klesol, nakoľko mnohí občania využívajú mobilné telefóny.

Obecný úrad nevydáva žiadne periodikum, len na záver roka Ročenku obce.

Elektrická energia

Je dodávaná Stredoslovenskou energetikou a.s.. Ako jediná zložka TI je zavedená komplet do celej obce i s príslušnými osadami (týka sa to aj osady Ilona).

Odpadové hospodárstvo

Za pôvodcu odpadu sa považuje vždy obec. Množstvo komunálneho odpadu vyprodukovaného celkom – 316,6 t/rok. Jedná sa o odpad z domácností, občianskej a technickej vybavenosti, živností, dopravy, športu vrátane odpadu, ktorý vzniká pri údržbe verejných priestranstiev a odpad zo zelene.

Z toho využívaný KO – 42,6t/rok. Ide o odpad, ktorý je druhotne využívaný.

Zneškodňovaný KO – 274,0t/rok. Je skládkovaný a spaľovaný. Za zber a spracovanie odpadu zodpovedá súkromná spoločnosť z Rimavskej Soboty.

4.1.5 Sociálna infraštruktúra

Sociálna infraštruktúra súvisí s uspokojovaním potrieb obyvateľstva. Čím rozvinutejšia, tým vyššia životná úroveň je v obci. Nie je v území daná (tak ako prírodné zdroje), ale cielene vytváraná podľa potrieb obyvateľov. Súčasťou sociálnej infraštruktúry môžeme ľahko identifikovať a kvantifikovať. Problematickejšie už je

---

zhodnotiť výstupy (efekty) z tohto rozvojového faktora. Budovanie tejto infraštruktúry je finančne i časovo náročné, ale jej efekty sa prejavia v pomerne krátkom čase.

4.1.5.1 Bytový fond

Každý občan potrebuje a chce niekde bývať. Je to jedna z najzákladnejších ľudských potrieb, ktorá je na dedine napĺňaná najmä súkromnými rodinnými domami a všeobecne nízkymi typom zástavby. Konkrétne zloženie bytového fondu je rozobrané v nasledujúcej tabuľke.

Tab. 5: Bytový fond obce Rimavské Janovce

	Rodinné domy	Bytové domy
Domy spolu	406	2
Obývané domy	383	2
V %	94,3	5,7
z toho vo vlastníctve:		
Obce	2	0
Fyzickej osoby	318	1
Právnickej osoby	8	1
Trvale obývané domy	329	2
Prechodne obývané domy	56	0
Neobývané domy	21	0
Priemerný vek domu	45	27

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ObÚ Rimavské Janovce

Ako vidíme, v obci sa nachádza 406 rodinných domov, ktoré sú okrem 10 vo výlučnom vlastníctve súkromných osôb. Avšak len 383 je obývaných, to znamená, že 21 stojí prázdnych a nevyužívaných. Túto skutočnosť hodnotíme jednoznačne negatívne. Riešením by bolo minimálne poskytnúť tieto domy na prenájom. Na jednej strane by z nich majitelia mali úžitok, na druhej strane by obci narástli príjmy z daní a skrášli by to obec, ak by tieto stavby nestáli prázdne. Uvedomujeme si samozrejme, že do tejto oblasti obec zasahovať nemôže. V obci sa nachádza 308 obývaných domov, v osade Jánošíky 42, na Močiary spolu 27 a v osade Ilona 6 domov.

Obec vlastní dva rodinné domy, ktoré sú obývané rómskymi spoluobčanmi a sú pomerne schátrané. Ako sme sa dozvedeli, rekonštrukcia a vyst'ahovanie súčasných obyvateľov by bolo príliš nákladné a obec nad tým neuvažuje. Skôr by bytovú otázku riešila formou obecných domov v budúcnosti.

Prechodne obývané domy sú využívané na rekreačné účely, alebo prechodné bývanie v letných mesiacoch. Negatívne hodnotíme priemerný vek domov, s ktorým súvisia zvýšené náklady na údržbu i opravu. Noví obyvatelia Rimavských Janoviec v posledných rokoch takisto len rekonštruovali pôvodné domy po svojich príbuzných, ale nestavali nové.

4.1.5.2 Zdravotníctvo

V obci sa nenachádzajú žiadne zdravotnícke zariadenia, ani ambulancie praktického, detského, či zubného lekára. Obci chýba aj lekárňa a výtlačňa zdravotníckych pomôcok.

Za kompletnou zdravotnou starostlivosťou obyvatelia dochádzajú do Rimavskej Soboty, alebo do Jesenského, kde je zdravotné stredisko. Rýchla zdravotná starostlivosť je zabezpečovaná takisto jednotkou v Rimavskej Sobote.

Tieto skutočnosti hodnotíme negatívne. Pretože pre obec s 1303 obyvateľmi by bolo oveľa výhodnejšie mať minimálne jednu stálu ordináciu pre praktického a detského lekára. Predovšetkým pre staršiu generáciu a rodičov s deťmi by to znamenalo ušetrenie času i nákladov na cestovanie.

4.1.5.3 Sociálna starostlivosť

- vývarovňa pre dôchodcov a opatrovateľská služba

Obec prispieva dôchodcom na stravu vo výške 25% nákladov, čo predstavuje za rok 2009 sumu 1 388, 58 €. Stravu zabezpečuje školská jedáleň.

Spolu bolo v roku 2009 pre dôchodcov a ostatných stravníkov vydaných 3830 hlavných jedál. Pre dôchodcov sa vydáva priemerne 14 obedov denne. Obedy pre dôchodcov sú vydávané aj počas hlavných letných prázdnin.

V obci je zabezpečená opatrovateľská služba dvom osobám. Vykonáva ju sociálna pracovníčka (bez lekárskeho vzdelania) podľa doporučení lekára. Rozvoz obedov pre dôchodcov zabezpečuje pracovníčka obecného úradu. Obe pracovníčky financuje obec.

Ďalej obec prispieva aj na 2 osoby s trvalým pobytom v Rimavských Janovciach, ktoré sú umiestnené v domoch sociálneho služieb v Rimavskej Sobote. ÚPSVaR formou opatrovania rodinného príslušníka platí osobu, ktorá sa stará o chorých, resp. zdravotne ťažko postihnutých.

Spolu teda sociálne služby využíva 9 osôb (2 cez opatrovateľskú službu, 2 v domove sociálnych služieb a 5 cez ÚPSVaR).

Za opatrovateľskú službu vykonávanou obcou sa platí cca 10% z nákladov na mzdu opatrovateľky, umiestnení v dome soc. služieb si platia za dané služby a rozdiel medzi nákladmi a tým čo uhrádza zdravotne postihnutý dopláca obec, za opatrovateľskú službu cez ÚPSVR si nedopláca ani dôchodca ani obec.

- terénna sociálna práca v obci

V obci pracujú traja pracovníci na plný úväzok pod vedením Mgr. Martina Horvátha. Kancelária sa nachádza na druhom poschodí obecného úradu.

TSP je zameraná na pomoc sociálne znevýhodneným občanom, väčšinou ide o občanov z rómskej komunity. Konkrétne pracovníci pomáhajú s hľadaním zamestnania, či vybavovaním splátok na úvery. Pri jednaní s exekútorom vystupujú pracovníci v mene klienta (občana). Asistujú pri vyplnení žiadostí, písaní životopisov, preklade dokumentov. Pomáhajú aj starším ľuďom (organizovanie stretnutia s dôchodcami) a osobám so zdravotným postihnutím (kompenzačné príspevky). Ak je potrebné, starších obyvateľov sprevádzajú k lekárom.

Spolupráca je rozvinutá nielen s ObÚ Rimavské Janovce, ale aj ÚPSVaR, lekármi, políciou, exekútormi, školami a regionálnou kanceláriou splnomocnenkyne pre rómske komunity v Rimavskej Sobote.

Aktivity zasahujú aj deti sociálne znevýhodnených občanov. Na jednej strane vytvorením voľno-časových aktivít (Spoznajte nás, Vianočné dieťa, Deň detí). Na druhej strane dozerajú na plnenie povinnej školskej dochádzky, riešenie problémov v škole atď. Od úradu splnomocnenkyne pre rómske komunity bolo týmto občanom poskytnuté aj ošatenie.

4.1.5.4 Obecné služby

Obec by mala svojim občanom poskytovať služby, ktoré by zvyšovali životnú úroveň a zlepšovali sociálnu atmosféru v obci. Ide o nevýrobné služby, za ktorými v súčasnosti obyvatelia musia dochádzať do mesta Rimavská Sobota. Obec pre nízky záujem zatvorila knižnicu a pre kaderníctvo/holičstvo nemá vhodné priestory.

V centre dediny sa nachádza pošta, ktorá pracuje aj pre obec Pavlovce, Belín a Sútor. Obec zabezpečuje na zmluvnej dohode s dodávateľmi zber komunálnych odpadov,

---

prevádzku pouličného osvetlenia, ako aj úpravu verejných priestranstiev a údržbu cintorína.

Pre aktívnych ľudí chýbajú športové aktivity ako aerobik, či kalanetika (pre ženy) a možno nejaké bojové športy pre mužov. Príklady z iných obcí na Slovensku ukazujú, že aj malé obce môžu mať vytvorený celý balík služieb. Efektívne sa javí napríklad denný stacionár, kde by sa mohli vyššie spomínané služby koncentrovať spolu s masážami, burzou ošatenia, poskytovaním základnej lekárskej starostlivosti či donáškou potravín a liekov.

4.1.5.5 Školstvo

Pre rozvoj obce je dôležité, aby mala v závislosti od počtu žiakov minimálne základnú a materskú školu. Pretože sa tým podieľa na výchove vlastných občanov a pretože tým udržuje rodiny s deťmi v obci. Ak sú žiaci z iniciatívy svojich učiteliek aktívni a podieľajú sa na akciách obce, zapájajú tým do aktivity aj rodičov.

V obci Rimavské Janovce sa nachádzajú dve základné školy s vyučovacím jazykom slovenským i maďarským. V rámci slovenskej základnej školy funguje aj materská škola. Materiálno-technické podmienky škôl sú na dobrej úrovni. Školy sú vybavené učebňami výpočtovej techniky, vhodnými audiovizuálnymi a učebnými pomôckami.

Tab. 6: Vývoj počtu žiakov v školských zariadeniach

	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010
ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským	17	14	14	14	14
ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským	36	36	39	28	27
Materská škola	23	23	22	21	22
Žiakov spolu	76	73	75	63	63

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ObÚ Rimavské Janovce

Môžeme skonštatovať, že vývoj počtu žiakov nezaznamenáva výraznejšie výkyvy. V priebehu sledovaných 5 rokov v každej škole klesol počet žiakov. Celkovú tendenciu vývoja preto hodnotíme negatívne. Najviac žiakov ubudlo v ZŠ s VJM z 36 na 27 žiakov, čo je pokles o 9 detí. Táto skutočnosť nemá priamu spojitosť s natalitou, pretože

---

tento ukazovateľ dosahuje rôzne hodnoty v sledovanom období. Skôr je to záležitosť nízkej dôveryhodnosti škôl a pohodlnosti rodičov. Vzhľadom na to, že mnohí rodičia dochádzajú za prácou do mesta Rimavská Sobota, zdá sa im výhodnejšie svoje deti umiestňovať do tunajších škôl. Z údajov je zjavné, že nie všetky deti, ktoré navštevujú miestnu materskú školu, pokračujú aj v miestnej základnej škole. Dôveryhodnosť súvisí s tým, že pokiaľ sú v týchto školách združené triedy kvôli malému počtu žiakov, môže to ísť na úkor kvality výučby a preto rodičia hľadajú pre svoje potomstvo kvalitnejšiu výučbu. Uvedená skutočnosť by musela byť podrobená hlbšiemu skúmaniu, aby sme toto tvrdenie mohli považovať za správne.

Obe základné školy fungujú samostatne a pod vlastnou réžiou. Počty žiakov síce nie sú tak veľké, aby obec musela udržiavať dve budovy, ale z kapacitných dôvodov nie je možné školy spojiť. Predovšetkým v ZŠ slovenskej je situácia už neúnosná. Hygienik už viackrát upozornil na nedostatočné kapacitné priestory pre školu.

Základná škola s VJM sa nachádza v samostatnej budove oproti hlavnej autobusovej zastávke. Okrem krúžku výpočtovej techniky pracuje na škole aj krúžok šikovných rúk, nemeckého jazyka a folklórny súbor Csicsóka. Žiaci si každoročne pripravujú Maškarný ples, recitačnú súťaž, program k MDD, ku Dňu obce, na Deň matiek i program pre dôchodcov. Úspešní žiaci sa pod vedením učiteliek zúčastňujú aj jazykových a výtvarných súťaží a rôznych výstav a kultúrnych podujatí.

Základná škola s VJS funguje v pôvodnej budove materskej školy. V rámci ZŠ fungujú dva krúžky. Divadelný, ktorý si každoročne pripravuje hry pre rodičov i na akcie obce. A počítačový krúžok, ktorý navštevujú nielen deti zo školy, ale aj z obce, dokopy 19 detí. Žiaci sa zúčastňujú výtvarných a recitačných súťaží. Škola venuje pozornosť na výchovu žiakov k ekologickému zmýšľaniu a vzájomnej znášanlivosti. V roku 2008 bola na škole vytvorená žiacka komunita Kompas. Viac o krúžkoch oboch škôl v časti športovo-kultúrne akcie.

Materská škola sa nachádza na poschodí ZŠ. Aktivity MŠ sú najmä fašiangový karneval, besiedka ku Dňu matiek, aktivity k MDD, rozlúčka so školou, vystúpenie v rámci Mesiaca úcty k starším či vianočná besiedka.

Školská jedáleň sa nachádza medzi počítačovou učebňou a základnou školou. Pracujú v nej 3 pracovníčky. Jedáleň vydáva desiaty, obedy i olovranty v počte 2650 pre deti z MŠ, ďalej 5685 obedov pre žiakov oboch základných škôl, 214 obedov pre pracovníkov škôl a ďalej obedy pre ostatných stravníkov (viď. časť sociálna

starostlivosť). Žiakom zo sociálne slabých rodín prispieva počas celého roka na stravu, školské potreby a štipendium ÚPSVaR. Na preplatenie cestovného žiakom dochádzajúcim zo susednej obce Pavlovce prispieva Krajský školský úrad v Banskej Bystrici.

Tab. 7: Náklady na prevádzku školských zariadení Rimavské Janovce v €

	Elektrina	Voda	Plyn	Telefón
Základná škola	1275,22	34,37	2382,31	77,09
Materská škola	2125,22	78,67	1901,85	99,57
Školská jedáleň	425,24	79,57	986,88	0
Spolu	3825,68	192,61	5271,04	176,66

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ObÚ Rimavské Janovce

4.1.5.6 Kultúra

Najstaršou a aj najzaujímavejšou pamiatkou je *románsky kostol* sv. Jána Krstiteľa z 12. stor.(Príloha G). Patril k benediktínskemu opátstvu. Kostol je chránený ako Národná kultúrna pamiatka. Fasáda kostola je značne poškodená. Kostol otvorený len počas bohoslužieb. Benediktínski mnísi v obci postavili aj *mlyn* pri dnes už zasypanom koryte rieky Rimava v 14. stor. Dnes je vo vlastníctve súkromne osoby a celý komplex chátra. Hneď vedľa rímsko-katolíckeho kostola stojí *gotický farský kostol* reformovanej cirkvi zo 14. storočia. Otvorený rovnako len počas bohoslužieb. Fara je momentálne nevyužívaná. Dominantou obce je aj *klasicistický prízemný kaštieľ* vo vlastníctve Gemersko-Malohontského múzea Rimavská Sobota. Je využívaný na komerčné účely. V obci sa nachádzajú aj menšie *klasicistické kúrie a gazdovské domy* z 19. storočia a 2 menšie *kaštiele* takisto z 19. storočia. V jednom z nich sídli ZŠ, druhý je prenajímaný súkromnému podnikateľovi z obce.

Tab. 8: Počet športov-kultúrnych akcií v priebehu roka

Pravidelné akcie	7
Nepravidelné akcie	7

Zdroj: vlastné spracovanie

Prehľad všetkých akcií uvádzame v prílohe D. K týmto akciám je potrebné doplniť, že sa do nich pomerne málo zapájajú bežní občania, ktorí nie sú aktívni v žiadnom

---

spolku či organizácii. O mnohých akciách sa dozvedia len z ročenky obce. Absentuje teda širšia informovanosť. Navrhovali by sme vydávať leták raz mesačne so všetkými akciami, ktoré sa budú konať v daný čas. Dôležité sú aj malé podujatia organizované len na pôde škôl, aby mohli rodičia i starí rodičia prísť a podporovať takéto aktivity. Leták by mohol mať len malý formát A5, a distribuovaný v rámci poštových služieb. Na jeho prípravu stačí jeden človek s prístupom k výpočtovej technike (napríklad člen MO MS) a jeho príprava by nezabrala viac ako 5 hodín do mesiaca.

Pozitívne hodnotíme aktivitu rómskych spoluobčanov najmä, čo sa týka športovo-kultúrnych akcií pre deti a mládež. Naopak, u slovenskej časti je zaznamenaný čiastočný nezáujem, ktorý by mohli zmeniť práve aktivity Matice slovenskej, Futbalového klubu či Poľovníckeho spolku. Buď vytvorením napríklad spomínaného turistického krúžku pre mládež, ale i dôchodcov, alebo športových krúžkov pre mladých ľudí.

Na druhej strane, obec zápasí s nedostatkom priestorov, ale viaceré akcie by sa dali realizovať v sále kultúrneho domu. Obec už začala budovať ihriská, hoci stále bojuje s vandalizmom. Navrhovali by sme aktivity, vďaka ktorým by občania mohli začať spolu žiť ako jedna komunita. Absentujú priestory, kde by sa mohli stretávať mamičky s deťmi, resp. deti samotné. Vidíme problém na jednej strane v dostupnej budove, či pozemku. Na druhej strane aj v záujme občanov, či by sa do niečoho zapojili, či by vzniknuté rodinné centrum podporovali.

Medzi takéto aktivity by mohlo patriť posedenia, diskusie, krúžky šikovných rúk, spevácky krúžok, divadelný a pod. Sme presvedčení, že by sa mohli využívať aj priestory niektorej zo škôl. Tak či tak by sa jednalo o aktivity v poobedňajších, až večerných hodinách, keď neprebíha vyučovanie.

Tab. 9 : Počet združení, spolkov a krúžkov v obci v roku 2010

Mikroregióny, ktorých je obec súčasťou	2
Združenia občanov	6
Tanečné krúžky	3

Zdroj: vlastné spracovanie

Obec je súčasťou dvoch mikroregiónov: Rimavská dolina, ku ktorej patria obce Pavlovce, Belín, Sútor a Bottovo. A mikroregión Palóczka vrchovina s obcami Jesenské, Pavlovce, Širkovce, Šimonovce, Drňa, Hostice, Jestice a Gemerské Dechtáre.

V roku 2009 bola vytvorená **Miestna akčná skupina (MAS) Cerovina**, a obec Rimavské Janovce je jej súčasťou. Bola vypracovaná a starostami jednotlivých obcí prijatá Integrovaná stratégia rozvoja územia MAS Cerovina. Strategický cieľom združenia je „zvýšiť sociálny štandard života obyvateľov Mas Cerovina a atraktivitu územia prostredníctvom vzájomnej kooperácie a spolupráce do roku 2015“. K tomu si skupina vytvorila 4 strategické priority.

Dobrovoľný hasičský zbor

Patrí medzi najaktívnejšie spolky, momentálne má 32 členov, z toho 9 žien. Priebežne počas roka vykonávajú členovia preventívne prehliadky vo vybraných rodinných domoch. V roku 2007 dostal zbor od Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru v Rimavskej Sobote špeciálne hasičské auto Škoda 706-CAS 32 s cisternou a hasičskou striekačkou. Každoročne sa členovia zúčastňujú oblastných previerok pripravenosti dobrovoľných hasičských zborov, kde sa umiestňujú na prvých priečkach. Počas Dňa obce vystavujú svoju techniku, dokonca výnimočne demonštrujú aj hasenie historickou ručnou striekačkou z roku 1920, ktorá im takisto patrí.

Miestny odbor Matice slovenskej

Pripravuje každoročne fašiangovú zábavu, o ktorú z roka na rok prejavujú záujem aj ľudia z okolitých obcí i mesta Rimavská Sobota. Pre svojich členov organizuje aj zájazdy na rôzne kultúrne podujatia a zájazdy s poznávacou tematikou. Podieľa sa aj na príprave karnevalov pre deti a varení guláša počas Dňa obce.

Základná organizácia Csemadok

Aktívnejší je spolok od roku 2008. V roku 2009 oslovoval 60.výročie svojho založenia. Organizuje Katarínsku zábavu a zájazdy pre svojich členov na termálne kúpaliská do Maďarska. V priebehu roka majú priemerne 3 členské schôdze.

Poľovnícky spolok TUBA

V súčasnosti má spolok 20 stálych a jedného čestného člena. Sponzorsky podporuje najmä Dobrovoľný hasičský zbor a Futbalový klub. Obci poskytuje vianočný stromček na výzdobu pred Obecný úrad ako aj brezu na oslavu 1.mája. Takisto spolok dodal obci smrek na výsadbu pri úprave cintorína a pomáhal pri tvorbe uvítacej tabule obce.

Telovýchovná jednota

V tejto oblasti pracujú dva futbalové družstvá: kategória muži, nachádzajúci sa momentálne v V. lige a družstvo dorastencov v I. triede. Futbalový klub intenzívne

---

finančne podporujú ObÚ a viacerí podnikatelia z obce, hoci ich počet by sa mal zvýšiť. Klub má najväčšie výdavky spojené s cestovaním na súťaže a technickým zabezpečením sezóny. Účasť divákov na zápasoch je pomerne nízka.

Rómska mládež z obce a OZ Spoločný cieľ Rómov organizujú Športový deň rómskych družstiev (v roku 2009 sa konal už 5. ročník).

OZ Naša mládež

Organizuje a finančne podporuje pre deti a mládež futbalového klubu zájazdy na hokejové a futbalové stretnutia na Slovensku.

Tanečná skupina Sukar Csajok

Ide o dievčenskú skupinu. V repertoári majú predovšetkým rómske piesne a tance. Skupina sa na živote obce podieľa pravidelnými vystúpeniami na Dni obce či na programe pre dôchodcov. V roku 2009 sa vytvorila aj druhá skupina mladších dievčat.

Tanečná skupina Pouliční tanečníci

Je to chlapčenská skupina, ktorá má momentálne 4 členov. Funguje v rámci ZŠ s VJS. Takisto vystupujú na Dni obce, na prehliadke PINDŽAREN AMEN. Vystupovali už aj v Rimavskej Sobote, na Kultúrnom festivale Rómov a na Gemerskom jarmoku, ďalej v Lučenci na podujatí Zlatý hlások a Ohnivá mladosť.

Folklórny súbor Csicsóka

Funguje záštitou ZŠ s VJM) od roku 2003. podobne ako ostatné tanečné krúžky, aj Csicsóka vystupuje na akciách obce. Združuje momentálne 20 detí. Súbor sa zúčastňuje aj súťaží a vystúpení v Tornali (Podunajská jar), v Jesenskom (detský folklórny festival) a Hostice (detský festival).

Vzhľadom na peknú prírodu v okolí a množstvo kultúrnych pamiatok hlavne na Gotickej ceste by sme navrhovali vytvorenie turistického krúžku pre mládež. V obci 217 detí do 15 rokov. Práve preto, že len 63 z nich navštevuje miestne školy, je potrebné ich cez mimoškolskú činnosť zapájať do života obce. Absentujú aktivity, ktoré by im poskytli priestor práve vo večerných hodinách (aby neostávali v meste, alebo sa netúlali po obci). Opäť sme sa nechali inšpirovať inými obcami, kde úspešne fungujú kluby pre mladých poskytujúce možnosti spoločenských hier, debát na rôzne témy (hudba, aktuálne dianie) a hlavne vytvárajú priestor pre adolescentov, ktorí potrebujú aktívne bojovať proti nude. Opätovne sa vynára kapacitný problém. Sme presvedčení, že členovia spolkov by sa do týchto aktivít pustili, ak by mali vhodné priestory. Po

dohode s farárom reformovanej cirkvi by sa dala využívať miestna fara, resp. prenajímať priestory od niektorého z podnikateľov. V oboch prípadoch by sa sme však navrhovali spojiť klub mladých s denným stacionárom napríklad. Skutočne sa fara reformovanej cirkvi javí ako najvhodnejší priestor (v centre obce, so záhradou)

4.1.6 Rozpočet a majetok obce

Rozpočet obce pozostáva zo všetkých príjmov a výdavkov daného roka. Efektívne hospodárenie s rozpočtom je jednou z najdôležitejších úloh každého obecného zastupiteľstva. Je to o zodpovednom naplánovaní všetkých výdavkov i príjmov. Pozrieme sa bližšie na to, ako v roku 2009 a 2008 hospodárila obec Rimavské Janovce. Pred rokom 2008 neboli obce povinné viesť kompletnú účtovnú evidenciu a ani účtovať v podvojnóm účtovníctve, preto sme využili pri analýze len kompletne údaje z posledných dvoch rokov.

PRÍJMY

Najväčšiu položku tvoria bežné príjmy, kam spadajú daňové a nedaňové položky. Obec prijala najviac daní z nehnuteľností, ako aj dane za špecifické služby (daň za psa, predajné automaty, komunálne odpady a iné). V roku 2009 dostala obec aj finančnú injekciu z Ministerstva financií na pokrytie bežných výdavkov z titulu výpadku dane z príjmov FO vo výške 17 086€.

Tab. 10: Príjmy obce Rimavské Janovce v €

Položka v rozpočte/ Rok	2009		2008	
	celkom	v %	celkom	v %
Bežné príjmy	392 729	91,3	421861,52	60,81
Daňové	250 084	58,1	86790,58	20,6
Nedaňové	142 645	33,2	335070,94	79,4
Kapitálové p.	38 794	8,7	266912,3	38,47
Finančné p.	0	0	4979,1	0,72
Celkom	447 489	100	693 752,91	100

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ObÚ Rimavské Janovce

Medzi hlavné nedaňové príjmy patria príjmy z prenájmu a transfery. Transfery obci každoročne poskytuje krajský školský úrad na chod školských zariadení, ďalej ÚPSVaR Rimavská Sobota. Menšie granty dávajú ostatné ministerstvá, napr. MŠ SR na školské pomôcky, činnosť asistentov učiteľov, dopravné výdavky, alebo úrady ako VÚC BBSK, či KÚ ŽP.

Kapitálové, teda dlhodobé príjmy pozostávajú z dlhodobých investícií. V roku 2009 to bolo na budovanie kanalizácie (z Úradu vlády) a vlastné zdroje z predaja pozemku. Obec predala pozemok nevyužívaného kvetinového záhradníctva s vysokým komínom. Táto stavba je na rozhraní dvoch katastrov pri osade Močiar. Obecné zastupiteľstvo sa dohodlo na tom, že samotné náklady na odstránenie tohto komína by boli tak vysoké, že je naďalej nerentabilné nechávať si pozemok, ktorý sa nedá využívať. V roku 2008 dostala obec príspevky z MF na rekonštrukciu autobusových zastávok a takisto z MŽP a ERDF na výstavbu II. etapy kanalizácie.

Finančné príjmy boli realizované len v roku 2008 čiastkou 150 000 Sk ako sponzorský dar na odkúpenie pohľadávky.

Výpad v príjmovej oblasti v roku 2009 bol zaznamenaný:

- v kapitálových príjmoch, očakávala sa dotácia z ESF spolu s financovaním zo ŠR na rekonštrukciu miestnych komunikácií – 392 729€
- vo finančných príjmoch (predpokladal sa úver na tento účel) – 16 594€ a nerealizovali sa naplánované výstavby a preto sa nečerpali ani nové úvery
- v dani z pozemkov – u Agroris s.r.o. a Agropa – požiadali o odklad splátky

VÝDAJE

Tab. 11: Výdaje obce Rimavské Janovce v €

Položka v rozpočte/ Rok	2009		2008	
	celkom	v %	celkom	v %
Bežné výdaje	372 548	86,05	393 447,52	61,5
Kapitálové v.	45 718	10,56	246 298,88	38,5
Finančné v.	14 688	3,39	57 385,65	8,97
Spolu	432 954	100	639 746,4	100

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ObÚ Rimavské Janovce

Bežné výdaje v rozpočte boli vytvorené zo ESF na aktivačnú činnosť a terénnu sociálnu prácu, ďalej z vlastných zdrojov výdavky verejnej správy (mzdy, poistné, cestovné náhrady, energie a reprezentačné účely). Takisto obec platila sociálne služby a údržbu technickej infraštruktúry. Náklady na prevádzku škôl činili v roku 2009 9465,99€.

Kapitálové výdavky boli v roku 2009 realizované na účely rekonštrukcie autobusovej zastávky (zo ŠR), na úpravu okolia cintorína (z VÚC BB) a z vlastných zdrojov najmä na projektovú dokumentáciu a realizáciu nových stavieb. Rok predtým boli zmeny v kapitálových výdavkoch v tom, že sa nerealizovali drobné rekonštrukcie a úpravy, ale výstavba II. etapy kanalizácie.

Finančnými výdavkami boli v oboch rokoch splátky leasingu na verejné osvetlenie a splátky úverov. V roku 2008 sa k tejto kategórii pridalo ešte splatenie preklenovacieho úveru.

Na tvorbu povinného rezervného fondu bolo v roku 2009 poukázaných 1038€ a v roku 2008 46 403,38 Sk (1540,31€).

Rozpočet obce na rok 2009 bol zostavený ako v y r o v n a n ý.

Obec hospodárila so ziskom 6161€. Je to prvý rok, v období posledných 10 rokov, kedy obec vykázala pozitívny výsledok hospodárenia. V roku 2008 hospodárila so stratou 11 113,73€ a rok predtým so stratou 45 376,08€.

Takéto pozitívne hospodárenie v roku 2009 pripisujeme aj úsporným opatreniam, ktoré boli prijaté vzhľadom na predpokladaný znížený prísun finančných prostriedkov z podielových daní. Medzi iným išlo aj o zníženie platu starostovi obce o 10% od 1.1. 2009, zrušenie aktivít ako posedenie pri guľáši poslancov obecného zastupiteľstva, zrušenie Vianočného posedenia pracovníkov ObÚ a poslancov, prerušenie osvetlenia kostolov v nočných hodinách, obmedzenie kosenia verejných priestranstiev. Celkovo boli podielové dane znížené o 18% a predpoklad pre rok 2010 je až 23%. Obec musí teda naďalej rátať s úspornými opatreniami, kým sa hospodárska a ekonomická kríza nestabilizuje.

MAJETOK OBCE

Pozemky, ktoré vlastní sa nachádzajú pod budovami ObÚ a Domu kultúry, ďalej pod obchodom, budovou Požiarnej zbrojnice, futbalové ihrisko, pozemok základných škôl, dva pozemky pod rodinnými domami (viď. kapitola 4.3.4), cintorín a komunikácie v

---

obci. K obecným budovám patrí Obecný úrad spolu s Domom kultúry postavený v 60-tych rokoch minulého storočia. Ďalej budova obchodu, požiarnej zbrojnice, budovu telovýchovnej jednoty, dva rodinné domy, Dom smútku a 3 budovy základných škôl. 2 z nich sú renesančné kaštiele zo začiatku 20. storočia. Tretia budova bývalej základnej školy je v súčasnosti v prenájme súkromnému podnikateľovi.

Stroje, prístroje a zariadenia sú vysávač lístia, kosačky a ďalšie nástroje na údržbu verejných priestranstiev, ako aj inventár Obecného úradu, škôl, školskej jedálne. V obci bol v roku 2008 inštalovaný kamerový systém. Takže teraz k majetku obce patria aj 4 kamery nainštalované pri mlyne, Obecnom úrade, na križovatke pri pohostinstve na Cintorínskej ulici a pri bývalom obchode Jednota. Kamery nahrávajú 72 hodín, potom sa záznam automaticky zmaže. Tento systém sa už viackrát osvedčil pri riešení vandalizmu a iných priestupkov. Ako dopravný prostriedok sa uvádza malotraktor a hasičská mobilná jednotka. Vlastnícke právo zatiaľ obec nemá k rekonštruovanému verejnemu osvetleniu kým nie je splatený leasing. Medzi nedokončené investície patrí kanalizácia.

4.2 Dotazníkový prieskum

4.2.1 Charakteristika respondentov

Z 1303 obyvateľov obce bolo oslovených 65 obyvateľov. Postupovali sme podľa metodiky stratifikovaným náhodným výberom. Prieskum bol realizovaný na prelome mesiacov marec a apríl. Oslovení boli respondenti tak z obce, ako aj jednotlivých osád **vo veku od 10 do 80 rokov.** Dotazník (Príloha A) bol jednotný v prvej časti všeobecných otázok, avšak v druhej časti sme otázky rozdelili podľa veku respondentov. Od 18 a pod 18 rokov. Vychádzajúc z predpokladu, že deti základnej školy by všetky otázky správne a relevantne zodpovedať, najmä otázky zamestnanosti.

Čo sa spolupráce týka, tú hodnotíme vysoko pozitívne. Problémy sa vyskytli jedine s jazykom. V základnej škole s vyučovacím jazykom maďarským sme prieskum uskutočniť nemohli z dôvodu jazykovej bariéry. Inak občania nemali problém odpovedať na položené otázky a o prieskum a jeho výsledky sa vo väčšine prípadov zaujímali bližšie.

Na otázky odpovedalo 35 žien, čo predstavuje 53,9% a 30 mužov, čo zodpovedá 46,1%. **V produktívnom veku** od 15 do 65 rokov je 74% opýtaných. Vo vzdelanostnej

---

štruktúre prieskumnej vzorky majú najväčšie zastúpenie stredoškolsky vzdelaní ľudia s maturitou (29,2%), nasleduje základné vzdelanie (16,9%) a zhodne vysokoškolsky vzdelaní obyvatelia v druhom stupni štúdia a občania bez vzdelania (12,3%).

Národnostné zloženie tvoria obyvatelia slovenskej národnosti (60%), maďarskej (24,6%), rómskej (12,3%) a 2 občania nemeckej národnosti. **Náboženské štruktúra** je nasledovná: 66,2% katolícke vierovyznanie, 12,3% reformovaná cirkev, 6,2% evanjelická cirkev a len 15,3% opýtaných je bez vyznania.

29,2% opýtaných sú zamestnaní. Prevláda **zamestnanie** v terciárnom sektore (21,5%) a to konkrétne v samospráve, alebo štátnej správe (18,5%). V poľnohospodárstve pracuje len necelých 8% opýtaných. Dôchodcovia tvoria 20% respondentov, žiaci a študenti 23% a nezamestnaní 10,8%.

65% opýtaných pracuje, alebo chodí do školy v obci Rimavské Janovce. Do mesta Rimavská Sobota dochádza za prácou a štúdiom 27,6% a traja študenti vysokej školy za štúdiom dochádzajú do iných miest na Slovensku.

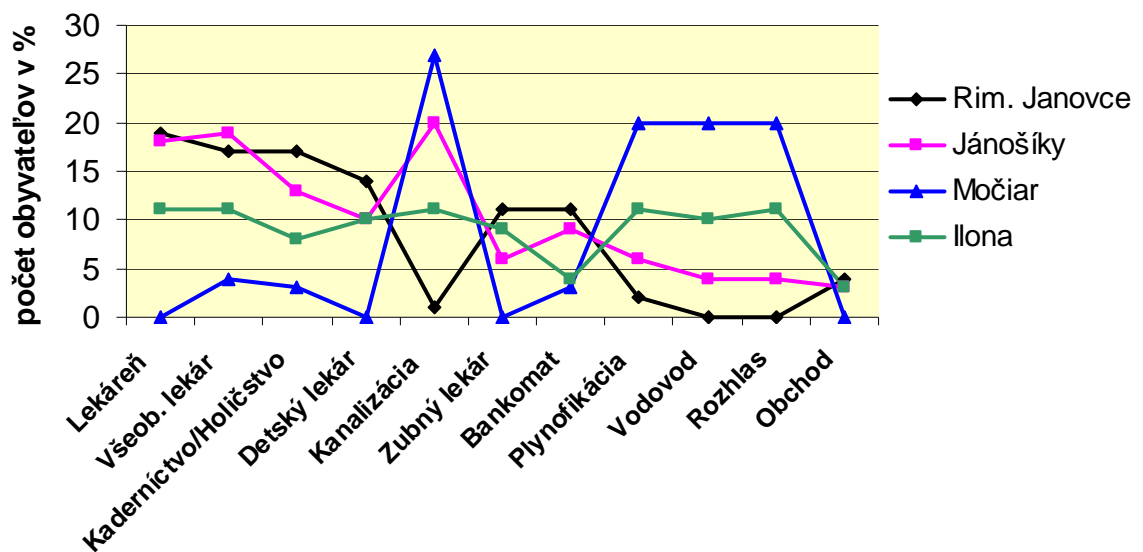
4.2.2 Identifikované nedostatky obce

Občanom boli položené otázky ohľadne ich spokojnosti s vybavenosťou obce, kultúrnymi a voľno-časovými možnosťami. Pýtali sme sa ich aj na to, čo by v obci uvítali a či by navštevovali a podporovali jednotlivé kluby a záujmové krúžky. Vypracovali sme Paretove analýzy na hlavné nedostatky v obci (Príloha B). Rimavské Janovce nepatria medzi najmenšie, ale rozhodne ani medzi najväčšie obce. Preto musí zastupiteľstvo veľmi dôsledne a logicky uvažovať, ktoré problémy sú prioritné riešiť a ktoré nie. Za najväčšie nedostatky v obci považujú obyvatelia chýbajúce základné služby a nedobudovanú kanalizáciu. Tieto kategórie tvoria práve tých 20% všetkých problémov. Ide na prvom mieste o chýbajúcu **lekáreň** (15% opýtaných), **ordináciu všeobecného lekára** (14%), **holičstvo/kaderníctvo** (13%), **ordinácia detského lekára** (11%), **kanalizácia** (9%), **zubný lekár** (9%) a **bankomat** (8%).

Ostatné nedostatky je síce potrebné takisto riešiť, ale momentálne sú podľa občanov prioritné práve tieto oblasti. Lekáreň a ordinácie patria spoločne do oblasti zdravotnej starostlivosti, ktorá, ako vieme z analýzy endogénnych faktorov skutočne obci chýba. Kaderníctvo a bankomat sú doplnkové služby, ktorých zriadenie by prinieslo veľa úžitku a vyžaduje malý vstupný kapitál.

Zatiaľ čo vnímané nedostatky u občanov priamo v obci sa zhodujú so všeobecnými výsledkami v celej dedine, u ostatných výsledkov to tak nie je. V obci za najväčší nedostatok považujú občania chýbajúce zdravotné zariadenia a služby občianskej vybavenosti. Samozrejme, keďže obec je už celá napojená na kanalizáciu, tento problém respondenti vôbec nevnímajú ako nedostatok.

Ako ukazuje graf Nedostatky obce podľa miesta bydliska (Obr. 3), tieto isté nedostatky avšak z pohľadu miesta bydliska vyšli rozdielne.

Obr. 3: Nedostatky obce podľa miesta bydliska

Zdroj: vlastné spracovanie

Ako vidíme, kanalizácia je hlavný nedostatok vnímaný občanmi v osade Močiar, ako aj Jánošíky a o niečo menej výrazne, ale napriek tomu je to nedostatok aj v osade Ilona. Ilona je špecifická tým, že tieto výsledky vyšli pomerne vyrovnané, najmä, čo sa technickej infraštruktúry týka. Pre obyvateľov tejto osady sú však už druhoradé služby, ako bankomat, či obchod. Uvedomujú si, že pokiaľ sa do osady v čase dažďa ani nedá dostať osobným autom, je zbytočné tam budovať bankomat, navyše pre 6 domov.

Osada Močiar najviac potrebuje dobudovať technickú infraštruktúru, teda kanalizáciu, plynofikáciu, vodovod i rozhlas. Služby nie sú vnímané ako výrazné nedostatky, pretože ich môžu a využívajú v meste Rimavská Sobota. Vychádzajúc z analýzy technickej infraštruktúry v diplomovej práci autorky, osada nie je spojená

---

s obcou funkčnou cestou pre automobily, preto ak by aj vyššie spomínané služby v obci existovali, ľudia z Močiara by naďalej využívali ponuku služieb a občianskej vybavenosti v okresnom meste. Ako obzvlášť výrazný nedostatok uvádzali občania aj chýbajúci rozhlas. Pretože tým sú nielen infraštruktúrne, ale aj spoločensky odrezaní od obce. O mnohých podujatiach v obci sa dozvedeli neskoro, alebo vôbec, keďže rozhlas je jediný celoplošný informačný kanál medzi vedením a občanmi.

O osade Jánošíky môžeme povedať, že je najlepšie vybavená technickou infraštruktúrou spomedzi osád. Na prvom mieste sa takisto nachádza chýbajúca kanalizácia, ale chýba im aj zdravotná starostlivosť a ostatné služby. Ku chýbajúcemu obchodu sa vyjadrovali skepticky, pretože v minulosti už boli viaceré pokusy o prevádzku potravín v tejto lokalite, avšak každá skončila v strate kvôli nízkemu dopytu.

4.2.3 Identifikované priority rozvoja obce

Občania mali zoradiť jednotlivé kategórie podľa ich subjektívneho názoru o dôležitosti každého faktora. Cieľom otázky bolo zistiť, čo by obec mala prioritne rozvíjať v najbližších 5 rokoch. Za celú obec môžeme skonštatovať, že najprioritnejšie sú podľa respondentov (príloha C) **kultúra** a jej rozvoj (18%), nasledujú **športové možnosti** (14%), **technická infraštruktúra** – kanalizácia, plynofikácia, vodovod a ďalšie (12%), **vzhl'ad obce** (11%), **rozvoj bývania** (11%), **sociálne služby** (8%), **poľnohospodárstvo** (7%), **propagácia obce** (6%), **spolupráca s inými obcami** (6%), **nákupné možnosti** (5%) a **dostupnosť internetu** (4%).

Tieto výsledky sa na prvý pohľad javia ako protichodné k hlavným nedostatkom, ktoré občania označili. Táto otázka je ale chápaná ako vízia. Teda, čo občania očakávajú, že o 5 rokov budú v obci mať. Hlavné nedostatky sa bezprostredne týkajú prítomnosti a súčasného nepriaznivého stavu v daných oblastiach.

Ako teda vidíme, obyvatelia obce chcú mať dostatok kultúrnych i športových možností. Na tejto prioritě sa zhodli občania všetkých vekových kategórií. Samozrejme, že dôchodcovia sa zamerali viac na rozvoj kultúry, klub dôchodcov napr., ako na rozvoj športu a mládež z obce zas naopak. Na treťom mieste je uvedená technická infraštruktúra, ktorá je jedným z kľúčových nedostatkov obce.

Do možných priorít sme zaradili aj vzhl'ad obce a vyšiel prekvapivo na 4. mieste v poradí dôležitosti. Mohlo by sa zdať, že obyvatelia vidieka sa o svoje okolie a spoločné vlastníctvo nezaujímajú, ale na základe tohto prieskumu môžeme

---

konštatovať, že tomu tak nie je. Do pekného a príjemného vzhľadu obce napokon nie je nevyhnutne potrebné veľa investovať. Stačí ochota a záujem o veci verejné. Je úlohou manažmentu obce, aby v ľuďoch vzbudil takúto motiváciu.

Ďalej občania za kľúčové určili rozvoj bývania. Zaoberali sme sa možnosťami rozvoja práve bytového fondu. Mnohé obce na Slovensku úspešne realizovali projekty nájomných obecných bytov. Vzhľadom nato, že obec Rimavské Janovce v súčasnosti realizuje veľké infraštruktúrne projekty, nenašla sa pre danú myšlienku dostatočná podpora medzi zastupiteľstvom. Obec má už totiž naplánované strategické priority rozvoja a otázka nájomných bytov môže byť aktuálna až o 5 až 10 rokov.

Pod sociálnymi službami chápeme jednak opatrovateľskú službu, vývarovňu pre dôchodcov a terénnu sociálnu prácu. Tieto služby však musí obec poskytovať zo zákona č.195/1998, resp. na TSP dostáva dotácie z ESF. Víziou je však rozvíjať v obci sociálne kontakty ako také a podporovať všetky aktivity vedúce k lepšiemu životu občanov. Mnohí ľudia sa totiž pri tomto bode pýtali, či to znamená podporovať viac rómsku komunitu. V tom prípade by sa mnohí pre túto kategóriu rozhodovali až v závere rebríčka. Sociálnymi službami myslíme všetky aktivity obce vedúce k vyššej kvalite života všetkých obyvateľov.

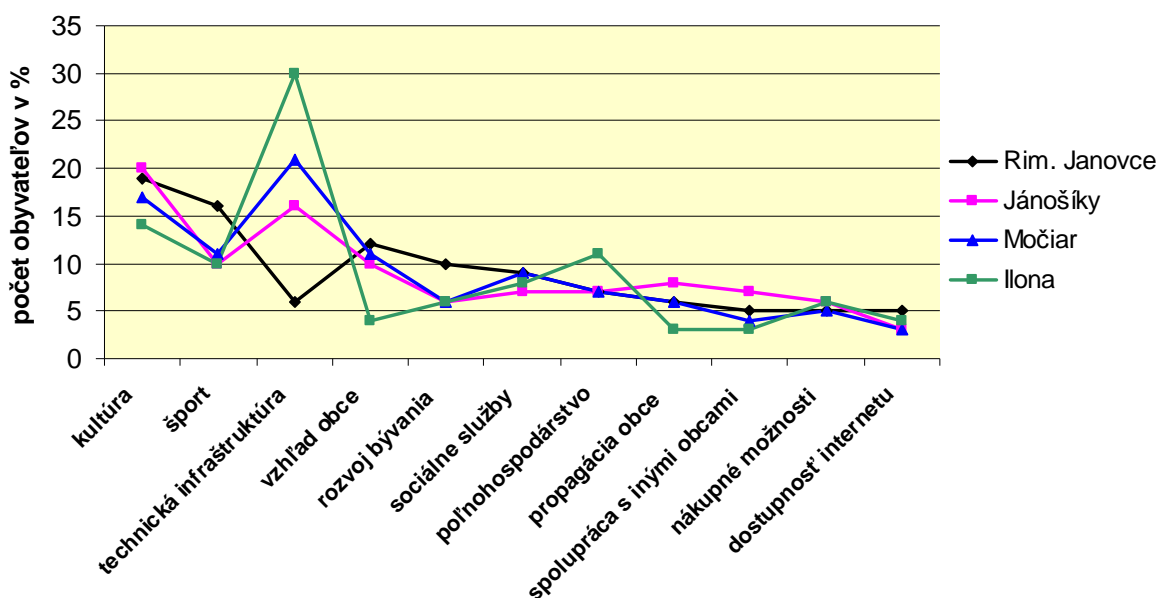
Poľnohospodárstvo je kritický bod. Stagnuje v obci, ako aj celom regióne. V obci síce podniká 6 subjektov práve v tomto sektore, avšak iba jeden z nich svoju výrobu rozširuje, ostatní stagnujú a uvažujú o postupnej likvidácii. Občania si však uvedomujú, že toto odvetvie je pre poľnohospodársky región s úrodnou pôdou dôležité. Najprv sme rozmýšľali nad znovu oživením záhradníctva, v minulosti patriaceho k družstvu. Ale pre jeho malú rozlohu a nevyriešené vlastnícke vzťahy by sa celý proces mohol predlžovať a jeho rentabilita je otázna. V Rimavskej Sobote totiž úspešne podniká súkromný podnikateľ práve v záhradníckych výrobkoch a službách a disponuje nielen väčšou plochou výsadby rastlinného materiálu, ale predovšetkým tradíciou a stabilitou na trhu.

K propagácii a spolupráci obce sa málokto z opýtaných vyjadril. Zdalo sa im to pre ich život a prácu v obci nepodstatné. Správne viacerí poznamenali, že propagácia obce je síce dobrý krok, ale pokiaľ nemajú potenciálni návštevníci čo vidieť, robiť a kde sa ubytovať, je akýkoľvek marketing zbytočný.

Nákupné možnosti sú skutočne na okraji záujmu. V obci fungujú 2 obchody s potravinami a za väčšími nákupmi občania dochádzajú do okresného mesta. Otvorenie ďalšieho obchodu s potravinami preto nie je potrebné. A čo sa týka ďalších obchodov

(textil, obuv, papiernictvo a iné), dopyt nie je natoľko veľký, aby tieto obchody úspešne fungovali. Napokon, rozvoj internetu je uvedený na poslednom mieste, nakoľko z opýtaných len 4 nemali v domácnosti internet zapojený, resp. uviedli, že by ho potrebovali.

V grafe Priority rozvoja obce podľa miesta bydliska (Obr. 4) môžeme vidieť porovnanie subjektívnych priorít v jednotlivých častiach obce:

Obr. 4: Priority rozvoja obce podľa miesta bydliska

Zdroj: vlastné spracovanie

Opäť sa nám potvrdilo, takisto ako pri analýze problémov, že podľa obyvateľov osád by sa mala prioritne rozvíjať infraštruktúra a pre ľudí z centra obce je dôležitejšia kultúra a šport. V ostatných kategóriách nie sú rozdiely až také veľké. Obyvatelia Ilony za najmenej dôležité považujú vzhlad, propagáciu či spoluprácu s inými obcami. Avšak na rozvoji kultúry sa zhodujú občania zo všetkých častí. Chýbajú im totiž možnosti stretávania, kultúrneho vyžitia, či zmysluplného trávenia voľného času (najmä pre deti a mládež).

4.2.4 Kultúrno-športové aktivity a možnosti

Z pohľadu detí a mládeže do 20 rokov

Mladých do 20 rokov odpovedalo 14 ľudí, z ktorých 9 (64%) uviedlo, že o existencii súborov vie, a 4 z nich sú dokonca aj priamo členmi. Týmito súbormi sú myslené tanečné skupiny *Sukar Csajok*. V repertoári majú predovšetkým rómske piesne a tance. V roku 2009 sa vytvorila aj druhá skupina mladších dievčat. Ďalej skupinka Pouliční tanečníci, ktorá má momentálne 4 členov a zatiaľ vystupovali na predstaveniach v okrese Rimavská Sobota a Lučenec. Funguje pod základnou školou s vyučovacím jazykom slovenským (Príloha E). V rámci základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským pracuje folklórny súbor Csicsóka. Momentálne má 20 členov. Môžeme skonštatovať, že tieto deti sú skutočne talentované a obec by len získala ich podporou a ďalším rozvojom.

Mládeže sme sa pýtali, či by navštevovali klub pre mládež, ak by v obci existoval, k čomu sa veľmi pozitívne vyjadrilo 10 ľudí (71%). Rovnako 71% by jednoznačne klub navštevovalo, aj keby sa vyberal vstupný poplatok. Dokonca sme presvedčení, že poplatok za klub je dobré riešenie nielen z ekonomického, ale i psychologického hľadiska. To, za čo musí človek zaplatiť si väčšinou aj viac váži, ako to, čo dostane zadarmo. Negatívnejšie už vyšli výsledky, čo sa týka osobného príspevku pre klub. Či už vo forme organizácie a vedenia (43% sa vyjadrilo skôr nie a len 4,6% sa jednoznačne vyjadrilo, že by klub organizačne podporilo.

K podpore nápadmi sa vyjadrilo 7,7% rozhodne áno. Ak by bol klub vedený niektorou z cirkví, 35,7% opýtaných sa ho rozhodne nezúčastňovalo.

Uvedené skutočnosti sú dôkazom, že mládež má záujem o rozvoj voľno-časových aktivít. Chceli by chodiť do klubu mládeže a venovať sa tam svojim záľubám (napr. tanec, spev). Avšak aktívne vytvárať klub a podporovať ho už záujem nemajú. Príčiny vidíme jednak v nedostatku informácií, čo by taká práca vyžadovala a zároveň v nedostatku skúseností s klubom mládeže ako takým. Deti a mládež v obci nemajú odkiaľ vedieť, ako funguje klub mládeže, čo všetko by im mohol ponúknuť a podporovať.

Z pohľadu občanov vo veku 21 až 80 rokov

Rozhodli sme sa pre zoskupenie všetkých vekových skupín a ich vyhodnotenie spoločne, nakoľko rozdiely medzi jednotlivými vekovými kategóriami sú minimálne.

Na otázku, či by navštevovali klub pre dôchodcov (v súčasnosti, ale aj s víziou do budúcnosti), 29,4% odpovedalo jednoznačne áno. Aj mladí ľudia vo veku 30 – 40 rokov

---

sa pozitívne vyjadrili, že keď budú mať na to vek, radi budú taký klub navštevovať. Práve preto sme sa pýtali túto otázku všetkých dospelých respondentov, aby sme zistili nakoľko by mal klub pre dôchodcov šancu prežiť a fungovať aj o 10, či 20 rokov. 25,5% sa vyjadriť nevedelo a na druhej strane 19,6% opýtaných uviedlo, že by klub rozhodne nenavštevovali

Klub by respondenti rozhodne navštevovali aj keby sa vyberal vstupný poplatok (25,5%), ale 35,3% opýtaných sa rovnako ako k potenciálnej návštevnosti, tak ani k poplatku vyjadriť nevedelo. Ak to porovnáme s výsledkami u mládeže, vidíme väčšiu nerozhodnosť, resp. väčší nezáujem o takéto aktivity.

Pre úplnosť ďalších analýz uvádzame aj celkový záujem všetkých respondentov o kultúrny život v obci. 57%, teda niečo vyše polovice sa zúčastňuje športovo-kultúrnych akcií organizovaných v obci. 90,1% by uvítalo viac kultúrnych akcií a 84,6% viac športových možností. Záverom teda môžeme k tejto časti uviesť, že záujem u občanov existuje, kluby pre mladých i pre dôchodcov by našli svojich adresátov, ale motiváciu je potrebné pretaviť do reálnej podpory a realizácie týchto klubov.

4.3 SWOT analýza

Prírodné podmienky	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ○ rovinný charakter územia vhodný pre poľnohospodársku výrobu ○ úrodné pôdy – hnedozeme ○ vyše 63% územia zaberá orná pôda ○ zregulovaný vodný tok pretekajúci územím vhodný pre zavlažovanie ○ horúce letné mesiace vhodné pre letnú turistiku ○ chladné zimy so snehovou pokrývkou minimálne 2 mesiace – potenciálny rozvoj niektorých zimných športov ○ listnaté lesy vo výmere viac ako 5 ha 	<ul style="list-style-type: none"> ○ pôdy so sklonom k zhutňovaniu, obsahujú väčšie množstvo ílu ○ rozdrobenosť pôdy ○ neobhospodarované trvalé trávne porasty ○ nedostatok stavebných pozemkov ○ extrémne teplotné rozdiely medzi zimným a letným obdobím – až 24°C ○ nedostatok zrážok
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> ○ prírodná vodná nádrž Zelená voda Kurinec v susedstve katastra obce ○ poľnohospodársky charakter celého regiónu Gemer ○ lákavé prírodné i historické prostredie regiónu 	<ul style="list-style-type: none"> ○ nízky dopyt po poľnohospodárskych produktoch ○ zastavený projekt výstavby vodného parku na Kurinci ○ slabý marketing cestovného ruchu v regióne

Doprava a dostupnosť obce	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ○ všetky cestné komunikácie v obci aj v osadách sú asfaltované ○ ulice v obci vybavené chodníkmi ○ pravidelné autobusové a vlakové spojenie ○ blízkosť hraníc s Maďarskou republikou ○ údržba miestnych komunikácií počas roka 	<ul style="list-style-type: none"> ○ nevybudovaná asfaltová komunikácia z obce k osade Jánošíky ○ nevysporiadaná pôda ○ nevybudované chodníky vo všetkých osadách ○ prechod nákladnej dopravy cez obec ○ nevyhovujúce zastávky železničnej i autobusovej dopravy
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> ○ podpora rozvoja cez MAS Cerovina ○ blízkosť okresného mesta ○ významná poloha obce v železničnej doprave (spojenie Rimavskej Soboty a Jesenského) 	<ul style="list-style-type: none"> ○ nedobudovaná rýchlostná komunikácia na trase Zvolen – Košice ○ nedostatok financií určených obciam BB SK pre rozvoj infraštruktúry

Ľudské zdroje – obyvateľstvo, kultúra	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ○ rast počtu obyvateľov ○ rastúca imigrácia ○ pozitívny migračný pomer ○ index ekonomického zaťaženia je vyrovnaný a pod hodnotou 1 ○ rast produktívnej zložky obyvateľstva ○ funkčné spolky občanov ○ aktívne mládežnícke a detské súbory rómskych a maďarských žiakov ○ pravidelné i nepravidelné kultúrne akcie organizované rôznymi subjektmi ○ aktivita obecného zastupiteľstva v oblasti organizácie a podpory kultúrnych a spoločenských akcií 	<ul style="list-style-type: none"> ○ záporný prirodzený prírastok ○ vysoká nezamestnanosť ○ takmer polovica narodených detí je rómskej národnosti ○ slabá podpora spolkov a krúžkov zo strany podnikateľov ○ pasivita slovenskej časti obyvateľstva obce smerom k voľno-časovým aktivitám detí a mládeže ○ absencia spolku pre dôchodcov a aktívnych mladých ľudí v produktívnom veku ○ vandalizmus ○ narušené susedské vzťahy
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> ○ kultúrne akcie v meste Rimavská Sobota – možnosť spolupráce ○ stresové životné prostredie mesta najmä pre mladé rodiny s deťmi a staršiu populáciu 	<ul style="list-style-type: none"> ○ nárast marginalizovanej rómskej populácie v susedných obciach ○ emigrácia mladých ľudí z okresu ○ nezaujímajú občanov okolitých obcí o spoluprácu ○ nízka podpora kultúry zo strany podnikateľskej sféry v regióne

Ekonomická štruktúra - podnikateľské prostredie a hospodárenie obce	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ○ podnikateľskú činnosť vykonáva celkom 16 subjektov ○ využívanie pôdy skrachovaného JRD podnikateľmi obce ○ 11,5 % ľudí zamestnaných a pracujúcich v obci ○ príjem na daniach pre obec z podnikateľskej činnosti a prenájmu ○ dovoz a vývoz z Maďarskej republiky ○ vývoz do Nemecka, Rakúska a Poľska ○ poskytovanie sponzorských darov obecným akciám ○ 2 nové obchodné prevádzky otvorené v prvej polovici roku 2010 ○ vyrovnaný rozpočet v roku 2009 ○ rast bežných príjmov ○ pokles celkových výdajov ○ nárast hodnoty majetku obce 	<ul style="list-style-type: none"> ○ úpadok poľnohospodárstva ako najsilnejšieho odvetvia v obci i regióne ○ nezáujem podnikateľov o širšiu spoluprácu s obcou ○ len 6,25%-né zastúpenie žien na celkovom počte podnikateľov ○ úplne absentuje spolupráca medzi školstvom a podnikateľskou sférou ○ neefektívny marketing CR ○ pokles kapitálových a finančných príjmov ○ pokles podielových daní ○ zadlženosť obce ○ obec nevlastní voľné využiteľné pozemky a budovy ○ 2 obecné rodinné domy v chátrajúcom stave, na ťažko využiteľnom mieste ○ nedokončené investície a nesplatené úvery a leasing
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> ○ otvorený trh do Maďarskej republiky ○ nenaplnený dopyt po tovaroch a službách v regióne ○ možnosť čerpania prostriedkov z fondov EÚ na podporu podnikania ○ čerpanie prostriedkov z fondov EÚ, zo štátneho rozpočtu i samosprávy 	<ul style="list-style-type: none"> ○ celková nepriaznivá situácia v primárnom sektore v celom regióne i v Slovenskej republike ○ nekvalitná cestná sieť spájajúca obec s Maďarskou republikou ○ množstvo fiktívnych s.r.o. odoberajúcich financie ○ nutné úsporné opatrenia z dôvodu celosvetovej hospodárskej krízy

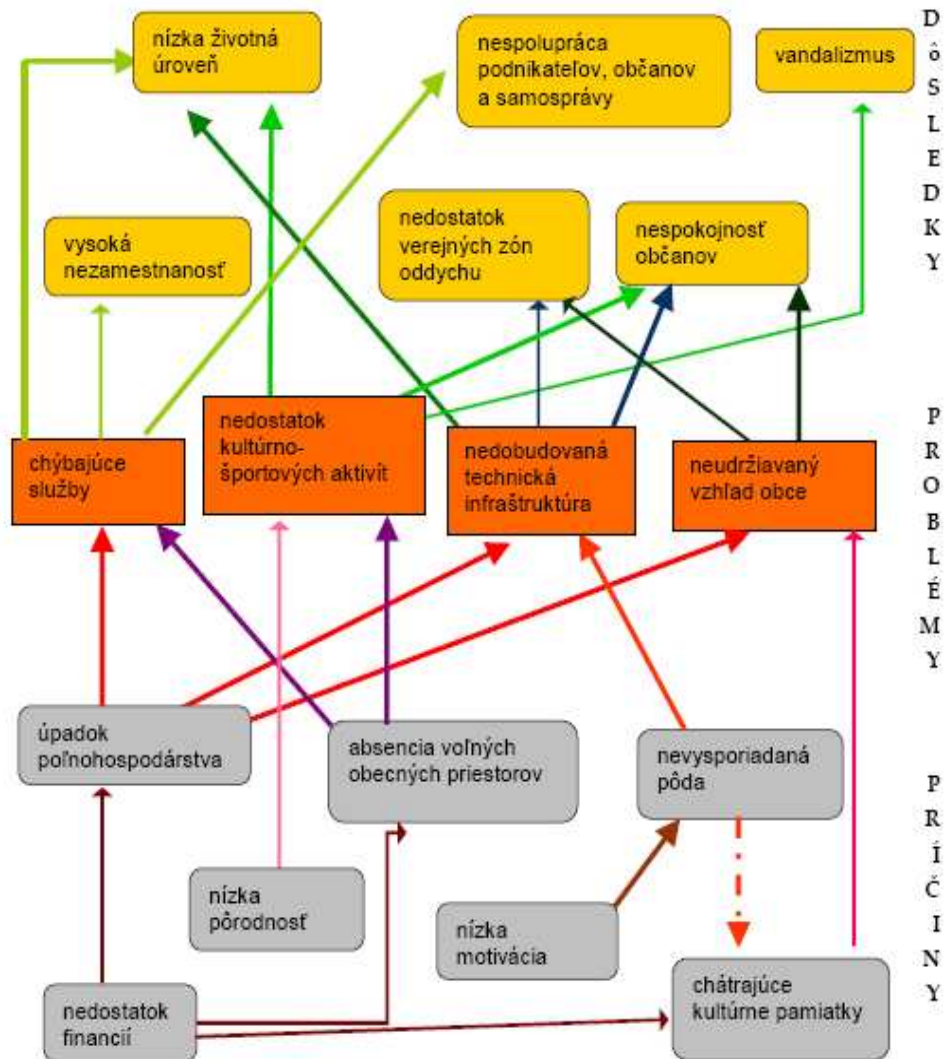
Technická infraštruktúra	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ○ plynofikácia celej obce, aj osady Jánošíky ○ vybudovaná čistiareň odpadových vôd a kanalizácia ○ vybudovaný verejný vodovod zavedený v celej obci aj v osade Jánošíky a Horný Močiar ○ rekonštruované a funkčné verejné osvetlenie v obci i osadách ○ kompletne zavedená elektrická energia ○ verejný rozhlas zavedený v obci a osade Jánošíky ○ pokrytie telefónnymi prípojkami, internetovým i televíznym signálom ○ organizovaný zber odpadov ○ separovaný zber odpadov 	<ul style="list-style-type: none"> ○ nedobudovaná plynofikácia na všetkých úsekoch ○ nedobudovaná kanalizácia na všetkých úsekoch ○ chýbajúci verejný vodovod ○ nevysporiadaná pôda ○ chýbajúci verejný rozhlas osadám Močiar a Ilona
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> ○ podpora zo strany VÚC BB ○ podpora rozvoja cez MAS Cerovina 	<ul style="list-style-type: none"> ○ blízkosť zaostávajúcich obcí, s rastúcim počtom obyvateľov rómskej menšiny

Sociálna infraštruktúra – služby, zariadenia a bytový fond	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ○ existencia 2 základných škôl a jednej materskej školy ○ obe základné školy sú zrekonštruované ○ bohatá krúžková činnosť oboch základných škôl a ich zapájanie do života obce ○ aktivita učiteľov i rodičov na krúžkovej činnosti detí ○ jedáleň pri ZŠ s VJS ○ vývarovňa pre dôchodcov a opatrovateľská služba ○ verejno-prospešné služby ○ futbalové ihrisko a detské ihriská ○ pošta ○ 383 obývaných domov ○ bohatá história a kultúrne pamiatky 	<ul style="list-style-type: none"> ○ pokles počtu žiakov v základných školách a materskej škole ○ nevhodná lokalizácia ZŠ s VJS zo zdravotného hľadiska detí ○ obmedzené kapacitné priestory v ZŠ s VJS a v MŠ ○ absencia zdravotníckych zariadení a aj základnej zdravotnej starostlivosti ○ kultúrne pamiatky vo vlastníctve súkromných osôb a cirkevné budovy neprístupné laickej verejnosti mimo bohoslužieb ○ nízka aktivita cirkví v obci ○ chýbajúce pohrebné služby ○ 21 neobývaných domov ○ len dva rodinné domy vo vlastníctve obce, nachádzajúce sa v chátrajúcom stave a obývané rómskymi spoluobčanmi ○ chátrajúce historické pamiatky
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> ○ kompletná zdravotná starostlivosť v meste RS ○ kompletná občianska vybavenosť v meste RS ○ športové a kultúrne zariadenia v meste RS ○ rastúce ceny bytov v meste Rimavská Sobota 	<ul style="list-style-type: none"> ○ etablované základné i materské školy v meste Rimavská Sobota – rodičia detí z obce si ich skôr zvolia ako školy v obci ○ nedostatok športových klubov a zariadení v okolitých obciach

Životné prostredie	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ○ výskyt vzácných druhov rastlín a živočíchov ○ vybudovaná kanalizácia a vodovod ○ organizovaný zber odpadov ○ separovaný zber odpadov ○ zvýšená ochrana pred povodňami ○ geotermálny prameň v katastri obce 	<ul style="list-style-type: none"> ○ divoké skládky odpadu ○ absencia verejnej zelene ○ nedodržiavanie triedenia odpadu ○ zvýšená hlučnosť a prašnosť ○ nevyužívaný geotermálny prameň, nepatrí obci a je komplikované ho využiť pre obec ○ prestarnutá výsadba pri hlavnej cestnej komunikácii
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> ○ spolupráca s obvodným úradom ŽP a BBSK ○ prírodná rezervácia Kurinecká dubina v susedstve katastra obce 	<ul style="list-style-type: none"> ○ znečisťovanie životného prostredia z priemyslu a dopravy v okrese ○ neoprávnený výrub lesov

4.4 Strom problémov

Obr. 5: Strom problémov obce Rimavské Janovce

Zdroj: vlastné spracovanie

Strom problémov vzniká analýzou hlavných problémov, ich príčin a následkov, ktoré sú najvýraznejšie v obci. Jeho logické a názorné usporiadanie umožňuje prehľadnosť a spätnú väzbu a je konsenzom názorov všetkých zainteresovaných subjektov. V prípade tvorby tejto analýzy problémov sme vychádzali z dotazníkového prieskumu a interview realizovaných v obci.

4.5 Vízia obce

Obec Rimavské Janovce má bohatú históriu, nachádza sa v príjemnom prostredí Rimavskej kotliny a rozumne využíva svoje prírodné, ekonomické i spoločenské zdroje. Obec, ako aj jej osady sú vybavené všetkými súčasťami technickej infraštruktúry. Zrekonštruované historické centrum obce je miestom kultúrnych stretnutí i oddychu. Historické pamiatky ako kaštieľ, kostoly, vodný mlyn či renesančné kúrie sú pod správou obce a slúžia kultúrno-spoločenským účelom pre domácich obyvateľov i návštevníkov.

Hospodárstvo obce je založené na zdravej konkurencii v poľnohospodárstve a službách. Vybudovaná asfaltová cesta spájajúca obec a vodnú nádrž Zelená voda Kurinec je v letných mesiacoch využívaná pre cyklistiku, korčuľovanie a prechádzky. Obyvateľom osady Močiar táto cesta zároveň umožňuje spojenie s obcou aj pre motorové vozidlá.

Obec žije čulým spoločenským a kultúrnym životom. Spolky a združenia pre deti, mládež, dospelých i dôchodcov poskytujú množstvo príležitostí na aktívne a rozumné trávenie voľného času a budovanie priateľských vzťahov v obci.

Obyvateľ Rimavských Janoviec je moderný, kultúrny a aktívny človek, pre ktorého dedina nie je len miestom „prespania“. Obec umožňuje kvalitný život domácim obyvateľom, a tým priťahuje stále viac návštevníkov, i potenciálne nových obyvateľov.

Rimavské Janovce sú dedinou v ktorej sa dobre žije pre súčasné i budúce generácie!

4.6 Stratégia rozvoja obce

STRATEGICKÝ CIEĽ

Vytváraním nových pracovných miest najmä v oblasti služieb a poľnohospodárstva a motiváciou k užšej spolupráci podnikateľskej sféry, samosprávy a občanov, ako aj vytvorením a podporou spolkov a krúžkov pre stretávanie sa občanov a rozvoj medziľudských vzťahov, a zároveň zveľaďovaním obce a vytvorením zón oddychu zvýšiť spokojnosť občanov a pozdvihnúť celkovú životnú úroveň s ohľadom na požiadavky udržateľného rozvoja a v súlade so stratégiou rozvoja celého regiónu.

STRATEGICKÉ PRIORITY

Strategický cieľ chce obec naplňať prostredníctvom nasledovných špecifických cieľov, priorít a opatrení.

Priorita č. 1: Rozvinúť základné služby v horizonte 5 rokov

Priorita č. 2: Podporiť rozvoj ľudských zdrojov v horizonte 5 rokov

Priorita č. 3: Dobudovať technickú infraštruktúru v horizonte 10 rokov

Priorita č. 4: Zvýšiť poriadok a bezpečnosť v obci v horizonte 5 rokov

Priorita č.5: Diverzifikácia ekonomických činností v horizonte 10 rokov

AKTIVITY. ÚLOHY

PRIORITA Č. 1: ROZVINÚŤ ZÁKLADNÉ SLUŽBY

Cieľ 1.1: Budovanie zdravotnej starostlivosti v obci

Opatrenie 1.1.1: Poskytovanie základnej lekárskej starostlivosti pre deti

Aktivita 1.1.1.1: Odkúpenie pozemku od samostatne hospodáriaceho roľníka v centre obce

Aktivita 1.1.1.2: Výstavba budovy pre účely zariadenie ordinácie zdravotnej starostlivosti

Aktivita 1.1.1.3: Uzatvorenie zmluvy o poskytovaní lekárskej starostlivosti s detským lekárom 2x do týždňa

Opatrenie 1.1.2: Poskytovanie základnej lekárskej starostlivosti pre dospelých

Aktivita 1.1.2.1: Uzatvorenie zmluvy o poskytovaní lekárskej starostlivosti so všeobecným lekárom pre dospelých 2x do týždňa

Aktivita 1.1.2.2: Zariadenie lekárne v budove ordinácie

Aktivita 1.1.2.3: Uzatvorenie zmluvy o prenájme pre prevádzku lekárne

Aktivita 1.1.2.4: Daňové zvýhodnenie prenájmu po dobu 2 rokov

Cieľ 1.2: Budovanie sociálnej starostlivosti v obci

Opatrenie 1.2.1: Rozšírenie služieb opatrovateľskej starostlivosti

Aktivita 1.2.1.1: Pestrejší jedálny lístok a viac obedov vydávaných pre dôchodcov

---

Aktivita 1.2.1.2: Rozvinutie spolupráce medzi lekárom pôsobiacim v obci a opatrovateľskou službou

Opatrenie 1.2.2: Zriadenie spoločenského centra

Aktivita 1.2.2.1: Zmluva o prenájme budovy bývalej reštaurácie od podnikateľa (Príloha F)

Aktivita 1.2.2.2: Rekonštrukcia jednej miestnosti v budove bývalej reštaurácie pre účely zariadenia spoločenského centra pre dôchodcov

Aktivita 1.2.2.3: Vypísanie pracovnej pozície na miesto 2 vedúcich spoločenského centra

Aktivita 1.2.2.4: Propagácia centra a jeho aktivít medzi občanmi formou oznamov v miestnom rozhlase a letákov v schánkach

Cieľ 1.3: Budovanie ďalšej občianskej vybavenosti

Opatrenie 1.3.1: Zriadiť bankomat v obci

Aktivita 1.3.1.1: Prieskum medzi občanmi, služby ktorej banky sú najviac využívané

Aktivita 1.3.1.2: Uzatvorenie zmluvy o zabudovaní bankomatu medzi obcou a vybranou bankou

Aktivita 1.3.1.3: Osadenie bankomatu pri budove pošty

Opatrenie 1.3.2: Zriadiť dámske kaderníctvo a pánske holičstvo

Aktivita 1.3.2.1: Vypísanie konkurzu na pozíciu kaderník/holič

Aktivita 1.3.2.2: Finančná podpora pri zariadení prevádzky v budove bývalej reštaurácie

Aktivita 1.3.2.3: Daňové zvýhodnenie prenájmu po dobu 2 rokov pre začínajúceho podnikateľa.

PRIORITA Č. 2: PODPORIŤ ROZVOJ ĽUDSKÝCH ZDROJOV

Cieľ 2.1: Aktivity voľného času pre deti a mládež

Opatrenie 2.1.1: Rekonštrukcia druhej miestnosti v spoločenskom centre

Aktivita 2.1.1.1: Nové zariadenie a vybavenie miestnosti

Opatrenie 2.1.2: Vytvorenie animátorského programu pre centrum

---

Aktivita 2.1.2.1: Vytvorenie pracovnej skupiny detí a mládeže

Aktivita 2.1.2.2: Spolupráca pracovnej skupiny a vedúcich centra

Aktivita 2.1.2.3: Stabilný animátorský program a tím

Opatrenie 2.1.3: Športovo-tanečný klub pre deti a mládež

Aktivita 2.1.3.1: Harmonogram nácvikov a tréningov v sále DK a na futbalovom ihrisku

Aktivita 2.1.3.2: Spolupráca TVJ a ostatných spolkov občanov pri podpore športovo-tanečného klubu

Aktivita 2.1.3.3: Hľadanie sponzorskej podpory medzi podnikateľmi pre fungovanie klubu.

Cieľ 2.2: Obnovenie ľudové remeslá a tradície

Opatrenie 2.2.1: Vytvorenie remeselného spolku

Aktivita 2.2.1.1: Dohoda s reformovanou cirkvou o prenájme jednej miestnosti v budove fary

Aktivita 2.2.1.2: Zariadenie miestnosti pre účely fungovania spolku a krúžkov

Aktivita 2.2.1.3: Výber stáleho vedúceho spolku drevorezbárov

Aktivita 2.2.1.4: Výber stáleho vedúceho krúžku modelovania

Aktivita 2.2.1.5: Výber stáleho vedúceho krúžku ručných prác

Aktivita 2.2.1.6: **Zapojenie podnikateľov v poľnohospodárstve do fungovania spolku a krúžkov a organizovanie vzájomných školení**

Opatrenie 2.2.2: Remeselné trhy na historickom námestí

Aktivita 2.2.2.1: Spolupráca Matice slovenskej a Csemadok-u pri príprave trhov

Aktivita 2.2.2.2: Organizovanie trhov 4x do roka s pozvaním remeselníkov a tradičných výrobcov z celého regiónu

Aktivita 2.2.2.3: Propagácia trhov v regionálnej televízii a mestských novinách.

Cieľ 2.3: Využitie kultúrnych pamiatok obce

Opatrenie 2.3.1: Sprístupnenie oboch kostolov verejnosti

Aktivita 2.3.1.1: Dohoda o otvorení kostolov návštevníkom s rešpektovaním požiadaviek oboch cirkví a ochranou majetku

Aktivita 2.3.1.2: Výber stáleho sprievodcu kostolmi

Aktivita 2.3.1.3: Propagácia v regionálnej televízii a na internetovej stránke obce

Opatrenie 2.3.2: Využívanie fary reformovanej cirkvi na kultúrne účely

Aktivita 2.3.2.1: Odhalenie pamätníka maďarskému dejateľovi

Aktivita 2.3.2.2: Využívanie jednej miestnosti fary pre stretávanie sa cirkevníkov z rôznych obcí regiónu

Aktivita 2.3.2.3: Zriadenie múzea reformovanej cirkvi na fare

Opatrenie 2.3.3: Zriadenie poľnohospodárskeho múzea a výstavnej sály v pôvodnom vodnom mlyne

Aktivita 2.3.3.1: Zmluva o darovaní mlyna medzi súčasným majiteľom a obcou

Aktivita 2.3.3.2: Rekonštrukcia existujúceho vybavenia mlyna

Aktivita 2.3.3.3: Rekonštrukcia a obnovenie celej fasády a okolia mlyna

Aktivita 2.3.3.4: Zriadenie múzea v spolupráci s Poľnohospodárskym múzeom v Nitre

Aktivita 2.3.3.5: Zriadenie výstavnej sály pre účely remeselných spolkov a iných kultúrnych aktivít

PRIORITA Č. 3: DOBUDOVAŤ TECHNICKÚ INFRAŠTRUKTÚRU

Cieľ 3.1: Dobudovanie kanalizácie

Opatrenie 3.1.1: Výstavba kanalizácie v osade Jánošíky

Aktivita 3.1.1.1: Motivácia občanov osady Jánošíky k zavedeniu kanalizácie

Aktivita 3.1.1.2: Výstavba a napojenie všetkých domácností na kanalizáciu

Opatrenie 3.1.2: Výstavba kanalizácie v osade Močiar

Aktivita 3.1.2.1: Analýza technickej podpory výstavby kanalizácie na Močiar

Aktivita 3.1.2.2: Výstavba a napojenie všetkých domácností na kanalizáciu

Cieľ 3.2: Dobudovanie vodovodu

Opatrenie 3.2.1: Dobudovanie vodovodu v osade Jánošíky

Aktivita 3.2.2: Dobudovanie vodovodu na Tomkovu pustatinu

Opatrenie 3.2.2: Dobudovanie vodovodu v osade Močiar

Aktivita 3.2.2.1: Napojenie na vodovod domácnosti na Dolnom Močiar

Cieľ 3.3: Dobudovanie cestných komunikácií a chodníkov

Opatrenie 3.3.1: Rekonštrukcia a výstavba komunikácií a ich súčastí

Aktivita 3.3.1.1: Rekonštrukcia cesty IV. triedy z obce do osady Jánošíky

Aktivita 3.3.1.2: Dobudovanie cesty na poslednej ulici v osade Jánošíky prístupná pre 6 domácností

Aktivita 3.3.1.3: Dobudovanie cesty na Dolnom Močiaroch k 4 domácnostiam

Aktivita 3.3.1.4: Rekonštrukcia druhej autobusovej zastávky

Opatrenie 3.3.2: Výstavba cesty do osady Močiar

Aktivita 3.3.2.1: Vysporiadanie pôdy pod cestou

Aktivita 3.3.2.2: Výstavba cesty z obce do osady Dolný Močiar

Aktivita 3.3.2.3: Sprístupnenie vybudovanej cesty pre cykloturistiku

Opatrenie 3.3.3: Rekonštrukcia a výstavba chodníkov

Aktivita 3.3.3.1: Rekonštrukcia chodníkov v obci

Aktivita 3.3.3.2: Výstavba chodníka v osade Jánošíky

Cieľ 3.4: Dobudovanie plynofikácie

Opatrenie 3.4.1: Dobudovanie plynofikácie v osadách

Aktivita 3.4.1.1: Dobudovanie plynofikácie na Tomkovej pustatine v osade Jánošíky

Aktivita 3.4.1.2: Zavedenie plynofikácie do celej osady Močiar

PRIORITA Č.4: ZVÝŠIŤ PORIADOK A BEZPEČNOSŤ V OBCI

Cieľ 4.1: Zvýšenie poriadku v obci

Opatrenie 4.1.1: Zefektívnenie činnosti verejno-prospešných služieb

Aktivita 4.1.1.1: Školenie pre vedúcich verejno-prospešných služieb

Aktivita 4.1.1.2: Dynamické rozdelenie pracovných skupín i úloh

Aktivita 4.1.1.3: Motivácia pre pracovníkov

Opatrenie 4.1.2: Výchova občanov k poriadku

Aktivita 4.1.2.1: Výchovné programy na školách o potrebe zachovávať a chrániť spoločné priestory

Aktivita 4.1.2.2: Informačno-kultúrne stretnutia občanov o poriadku a vzájomných vzťahoch

---

Aktivita 4.1.2.3: Vydávanie osvetovo-kultúrneho mesačníka v spolupráci Matice slovenskej, oboch základných škôl, Csemadok-u a Obecného úradu

Cieľ 4.2: Zvýšenie bezpečnosti v obci

Opatrenie 4.2.1: Zvýšenie preventívnych opatrení

Aktivita 4.2.1.1: Umiestnenie kamerového systému aj do priestoru pri kostoloch

Aktivita 4.2.1.2: Vytvorenie dobrovoľných hliadok občanov pod vedením predsedu komisie verejného poriadku

Aktivita 4.2.1.3: Osadenie cestných retardérov na začiatok i koniec obce pre zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky v obci

Opatrenie 4.2.2: Zavedenie účinnejších trestov a pokút

Aktivita 4.2.2.1: Všeobecne záväzné nariadenie o výške pokút za ničenie verejného majetku obce

Aktivita 4.2.2.2: Užšia spolupráca s okresným súdom a políciou pri riešení priestupkov a trestných činov

Aktivita 4.2.2.3: Zapojenie narušovateľov verejného poriadku a bezpečnosti do verejno-prospešných prác, príp. zníženie mzdy či dávky v nezamestnanosti

PRIORITA Č. 5: DIVERZIFIKÁCIA EKONOMICÝCH ČINNOSTÍ

Cieľ 5.1: Rentabilné poľnohospodárstvo

Opatrenie 5.1.1: Rozvoj rentabilných druhov poľnohospodárskej výroby

Aktivita 5.1.1.1: Výstavba kompostoviska

Aktivita 5.1.1.2: Podnikateľský plán pre spaľovňu na biomasu

Aktivita 5.1.1.3: Výstavba spaľovne na biomasu

Aktivita 5.1.1.4: Napojenie obecných zariadení a zariadení kultúrno-spoločenského života na ekologický spôsob vykurovania

---

Záver

V práci sme sa zaoberali tvorbou analytickej strategickej fázy programovania rozvoja na miestnej úrovni. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja ako strednodobý plánovací dokument slúži obci Rimavské Janovce v okrese Rimavská Sobota pre definovanie súčasného stavu. Kde sa momentálne nachádza, čím disponuje, a akým nedostatkom a problémom musí čeliť.

Konštatujeme, že **hlavný cieľ práce** „*Na základe analýz súčasného stavu zistiť rozvojový potenciál obce Rimavské Janovce a vytvoriť stratégiu jej ďalšieho rozvoja.*“ **sme splnili**. Parciálne ciele boli v jednotlivých fázach vlastnej práce postupne naplnené.

V prvej časti sme analyzovali endogénne faktory rozvoja obce Rimavské Janovce. Na základe štatistických údajov a materiálov i dokumentov z obce sme dostali pomerne ucelený obraz o prírodných, ekonomických i sociálnych podmienkach celej obce.

Druhá časť práce pozostávala z dotazníkového prieskumu, ktorý bol uskutočnený v obci. Oslovených bolo 65 z celkových 1303 obyvateľov náhodným stratifikovaným výberom. Respondentmi boli tak obyvatelia z obce, ako aj jednotlivých osád vo veku od 10 do 80 rokov. Hlavným cieľom prieskumu bolo zistiť nedostatky a prioritné oblasti rozvoja, tak ako sú vnímané domácim obyvateľstvom. Neanalyzovali sme otázku po otázke, ale syntézou hľadali spoločné hodnotiace znaky. Väčšie množstvo otázok nám umožnilo presnejšie určenie i overenie pravdivosti odpovedí.

Za hlavné nedostatky obyvatelia považujú chýbajúce zariadenia zdravotnej starostlivosti, ale i nedobudovanú kanalizáciu. Chýba kaderníctvo a bankomat.

Na druhej strane sme Paretovou analýzou zistili, že prioritne by sa podľa občanov v najbližších 5 rokoch mala rozvíjať kultúra, šport, technická infraštruktúra (teda aj kanalizácia), a vzhľad obce.

V rámci metodiky prípravy dotazníka boli vytýčené nasledovné výskumné otázky:
Otázka č. 1: Či existuje priama závislosť medzi miestom bydliska a prioritami rozvoja občanov. Odpoveď je kladná. Zatiaľ čo obyvatelia z obce označili za prioritu v rozvoji kultúru, rozvoj športu a vzhľadu obce, pre obyvateľov jednotlivých osád je prioritná infraštruktúra. Prioritné je pre nich to, čo bezprostredne potrebujú pre vyššiu kvalitu svojho života. Keďže v obci je technická infraštruktúra kompletne dobudovaná, občania

---

sa zameriavajú na sociálnu stránku života v obci. Kým na druhej strane v osadách mnohé súčasti technickej vybavenosti chýbajú, a občanom je prvoradá vybudovať cestu, či kanalizáciu, až potom logicky riešiť kultúru.

Otázka č. 2: Predpokladáme, že občania starší ako 55 rokov by navštevovali klub dôchodcov, pokiaľ by v obci existoval. Odpoveď je záporná.

Potvrdila sa síce závislosť medzi vekom občanov a tým, či by podporovali a chodili do klubu. Avšak tieto výsledky nie sú dostatočne významné, čiže túto hypotézu nemožno vyhodnotiť ako správnu. Preto môžeme konštatovať:

„Neexistuje priama závislosť medzi vekom respondentov a ich záujmom o spoločensko-kultúrne krúžky a spolky.“

Otázka č. 3: Predpokladáme, že mladí z obce do 20 rokov by navštevovali klub pre mladých, pokiaľ by v obci existoval. Odpoveď je kladná.

Prieskum ukázal, že 71% detí a mládeže by klub navštevovalo, a to aj pri vyberaní vstupného poplatku. Ich záujem sa ukázal ako skôr pasívny, v zmysle, že o spoluprácu, vedenie, či podporu klubu nápadmi sa jednoznačne vyjadrilo len 4,6% opýtaných.

V rámci tretej časti analytickej časti práce sme zostavili analýzu **SWOT**, ktorá prehľadne poukazuje na komplex endogénnych i exogénnych faktorov rozvoja obce. Medzi silné stránky patrí úrodná pôda, rast počtu obyvateľov, funkčné spolky občanov, dobudovaná infraštruktúra v centre obce, 16 podnikateľských subjektov a mnohé ďalšie. Na druhej strane, rozvoju obce bráni nedostatok stavebných pozemkov i voľných obecných priestorov, pokles žiakov základných škôl, absencia zdravotnej starostlivosti, vandalizmus a slabá spolupráca občanov, samosprávy a podnikateľov.

V budúcnosti musí obec čeliť ohrozeniam vyplývajúcim z úpadku poľnohospodárstva v celom regióne, vysokej nezamestnanosti, zo znečistenia životného prostredia, či zo susedstva so zaostávajúcimi obcami a rastúcim počtom obyvateľov marginálnej rómskej populácie. Zároveň však obec v budúcnosti môže profitovať zo svojej výhodnej polohy a tvoriť zázemie okresného mesta. Blízkosť hraníc s Maďarskou republikou rozširuje trhy pre domácich obyvateľov. Silnou príležitosťou je aj možnosť čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ a štátneho rozpočtu.

Zostavený **Strom problémov** graficky definuje 4 hlavné problémy v rozvoji obce, ktorými sú chýbajúce služby, nedostatok kultúrno-športových aktivít nedobudovaná technická infraštruktúra a neudržiavaný vzhľad obce.

Štvrtá časť práce je strategickým plánovaním na základe predchádzajúcej analýzy všetkých zdrojov. Problémy identifikované v strome problémov sa preklopili do strategických priorít, ktorými sú:

- 1) Rozvinúť základné služby v horizonte 5 rokov
- 2) Podporiť rozvoj ľudských zdrojov v horizonte 5 rokov
- 3) Dobudovať technickú infraštruktúru v horizonte 10 rokov
- 4) Zvýšiť poriadok a bezpečnosť v obci v horizonte 3 rokov
- 5) Diverzifikácia ekonomických činností v horizonte 10 rokov

Priority boli ďalej rozpracované do cieľov, opatrení a aktivít.

Návrhy konkrétnych aktivít pre obec

Zo všetkých zistených skutočností, problémov a cieľov vyberáme nasledovné aktivity, ktoré by obec mohla rozvíjať a podporovať:

~ Podporiť existujúce tanečné krúžky v obci vytvorením jedného zastrešujúceho krúžku. Nájsť pre tento krúžok stáleho sponzora z radov podnikateľov a zviditeľniť činnosť detí v krúžkoch vystúpeniami pred domácim publikom. Zapojiť do aktivít krúžkov viac rodičov, aby navštevovali vystúpenia svojich detí a podporovali ich.

~ Využívať priestory škôl (kvôli výhodnejšej polohe a vybaveniu odporúčanem ZŠ s VJM) vo večerných hodinách, kedy už neprebíha vyučovanie na stretávanie speváckeho, divadelného krúžku, poprípade krúžku šikovných rúk tak pre mládež, ako aj dospelých.

~ Rozvinúť spoluprácu Matice slovenskej a Csemadok-u pri obnove tradičných remesiel a príprave trhov. MS odporúčame vydávať informačný leták o akciách v obci raz za 3 mesiace.

~ Poľovníckemu spolku navrhujem vytvoriť turistický krúžok, ktorý by priniesol nielen zaujímavé aktivity pre deti a mládež, ale zároveň potenciálne rozšíril rady spolku o nových členov.

~ Podnikateľom v obci navrhujeme spolupracovať so školami v obci, ale i so školami v meste Rimavská Sobota. Žiaci by sa mohli zapojiť do viacerých projektov o podnikaní, marketingu. Podnikatelia by tým získali spojenie so spotrebiteľmi (cez rodičov žiakov) a poznatky so školstva, ktoré by prispeli k inováciám, momentálne potrebným v dnešnej dobe. Žiaci by získavali poznatky v praxi, samozrejme na ich veku primeranej úrovni.

~ Na druhej strane odporúčame obci pripraviť sériu seminárov o podnikaní, možnostiach čerpania prostriedkov a dotácií z fondov EÚ a štátneho rozpočtu. Takéto aktivity sú investíciami do ľudských zdrojov i do podnikania a podporované zo štrukturálnych fondov.

~ Na základe príkladov z iných obcí v zahraničí navrhujeme zriadiť obecné kompostovisko, vzhľadom na vysoké percento domácností, ktoré hospodária na pôde a odpad z rastlinnej výroby nemajú kde spracovať. A ďalej spaľovňu na biomasu, ktorá by mala ekologický i ekonomický význam. Priniesla by diverzifikáciu ekonomických činností v obci, nové pracovné miesta a zníženie nákladov na vykurovanie v obci. Pestovaním rýchlorastúcich drevín vhodných na biomasu by sa zvýšil i objem poľnohospodárskej produkcie.

Obec je tak silná, ako je silné jej zastupiteľstvo a pozitívne motivovaní jej občania. Rozvoj je pre ľudí a o ľuďoch. Aj najlepšie spravená stratégia rozvoja, bez zapojenia všetkých partnerov v území a bez širokej podpory, stroskotá. Veríme, že tak ako sme pre spracovanie tejto práce našli podporu, tak ju budeme mať aj pri jej presadzovaní a realizácii. Aby sa v obci Rimavské Janovce naplnila vízia, že je to dedina v ktorej sa dobre žije!

Zoznam použitej literatúry

1. BACO, P. 2006. *Budúcnosť poľnohospodárstva na Slovensku a v Európe* : seminár konaný v Nitre dňa 17. 10. 2006.
2. BAKŠA, J. 1996. *Sociológia poľnohospodárstva a vidieka*. Nitra : SPU, 1996. 126 s. ISBN 80-7137-264-1.
3. BELAJOVÁ, A. – FÁZIKOVÁ, M. 2005. *Regionálna ekonomika*. Nitra : SPU, 2005. 254s. ISBN 80-8069-513-X.
4. BELAJOVÁ, A. 2007. *Faktory rozvoja regiónov* : prednáška k predmetu Regionálna ekonomika a politika. Nitra : SPU, 2007.
5. BINEK, J., TOUŠEK, V., GALVASOVÁ, I., VĚTŇÍK, A., KUNC, J., SEIDENGLANZ, D., HALÁSEK, D., ŘEHÁK, S.: *Venkovský prostor a jeho oživení*. 1. vydání, Brno: Georgetown, 2007. 145 s. ISBN 80-251-19-5.
6. FÁZIKOVÁ, M. 2009. *Strategické plánovanie rozvoja vidieckych obcí* : prednáška k predmetu Rozvoj vidieka. Nitra : SPU, 2009.
7. JANEČKOVÁ, L. – VAŠTÍKOVÁ, M. 1999. *Marketing miest a obcí*. Praha : Grada, ISBN 80-7169-750-8.
8. MORAVČÍKOVÁ, D. – KUČÍRKOVÁ, D. 2007. *Rurálna sociológia*. Nitra : SPU, 2007, 116 s. ISBN 978-80-8069-982-6.
9. RUSNÁK, P. 2002. *Príručka facilitátora pre rozvoj vidieka*. Bratislava : Vidiecky parlament, 2002.
10. SCHMIDTLEIN, M. 2009. *Die Raumordnung* : die Vorlesung zum Modul Regionalentwicklung und Regionalmanagement. Freising : TUM, 2009.
11. SVOBODOVÁ, H. 2009. *Faktory rozvoja venkova v podmínkách Českej republiky* : rigorózna práca. Brno : Masarykova univerzita, 2009.
12. ŠTĚPÁNKOVÁ, R. 2005. *Urbanizmus vidieckych sídiel* (v tlači). Nitra, 2005.
13. ZAMKOVSKÝ, J. a kol. 2004. *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce*. Banská Bystrica : Centrum pre podporu miestneho aktivizmu, 2004. 17 s. ISBN 80-968918-4-7.

Zborníky

14. ESPOSTI, R. – SOTTE, F. 2000. Rural and agricultural policy in Europe, the actual governance of the territory. In *BROWN, D – BANDLEROVÁ, A.: Rural development in central and eastern Europe*. Nitra : SPU, 2000, 204s. ISBN 80-7137-728-7.
15. FÁZIKOVÁ, M. 2007. Dostupnosť vidieckych obcí a ich rozvoj. In *Riešenie regionálnych disparít a nerovnovážnych stavov v prírodnom a hospodárskom prostredí*. Nitra : SAPV, 2007, s. 471 – 477. ISBN 978-80-89143-55-9.
16. KLANK, L. 2000. Resources of rural development – the role of rural finance. In *BROWN, D – BANDLEROVÁ, A.: Rural development in central and eastern Europe*. Nitra : SPU, 2000, 204s. ISBN 80-7137-728-7.
17. LÖRINCOVÁ, E. 2001. Úloha podpornej politiky pri rozvoji vidieckeho turizmu a agroturistiky na Slovensku. In *K otázkam poľnohospodárskej politiky EÚ : Zborník vedeckých prác z vedeckého seminára*. Nitra : SPU, 2001, s 50-54. ISBN 80-7137-951-4.
18. STŘELEČEK, F. 2006. Venkov je náš svět. In *Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie*. Praha : ČZU, 585 s. ISBN 80-213-1539-3.
19. TVRDOŇOVÁ, J. 2000. Quality of life in rural areas – the role of the state. In:
20. BROWN, D. – BANDLEROVÁ, A.: Rural development in central and eastern Europe, Nitra : SPU, 2000. ISBN 80-7137-728-7.
21. VARJŮ, J. 2001. Kvalita života na vidieku. In *Pôdohospodárstvo a kvalita života obyvateľstva : Zborník referátov zo sympózia s medzinárodnou účasťou konaného v rámci medzinárodného filmového festivalu AGROFILM*. Nitra : Agentúra Slovenskej akadémie pôdohospodárskych vied, 2001, str. 7. ISBN 80-968665-0-8.
22. ZOBORSKÝ, I. M. 2006. *Ekonomika poľnohospodárstva*. Nitra : SPU, 2006, 319 s. ISBN 80-8069-758-2.

Časopisy

23. BÁRTA, P. 2006. Venkov: mýty a skutočnosť. In : *Revue Politika*, č. 6 – 7. 2006. [online]. ISSN: 1803-8468. [cit.2010-02-21]. Dostupné na:
<<http://www.konzervativizmus.sk/article.php?1063>>.

-
24. BUCHTA, S. 2003. Slovenský vidiek na konci dvadsiateho storočia. In *Sociológia : časopis pre otázky sociológie*. Bratislava : Sociologický ústav SAV, roč. 35, 2003, č. 2, 125-140s. ISSN 0049-1225.
25. HORŇÁK, M. 2005. Dostupnosť siete diaľnic a rýchlostných ciest v Slovenskej republike. In: *Horizonty dopravy*. Žilina : Výskumný ústav dopravný, č. 1, 2005. 31-34s. ISSN 1210-0978.
26. KAZDA, R. – SLOBODA, D. 2006. Perspektívny slovenského vidieka. In : *Revue Politika*, č. 6 – 7. 2006. [online]. ISSN: 1803-8468. [cit.2010-02-21]. Dostupné na: <<http://www.konzervativizmus.sk/article.php?1063>>.
27. Systém PRINC, 2005. Ako má obec postupovať, keď vytvára PHSR. In *Euroregióny*, roč. 3, 2005, č. 2, s. 10. ISSN 1336-605X.

Zákony

28. ZÁKON č. 503/2001 Zb. o podpore regionálneho rozvoja
29. ZÁKON č. 539/2008 Zb. o podpore regionálneho rozvoja
30. ZÁKON č. 453/2001 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov a menia a dopĺňajú sa niektoré ďalšie zákony.
31. ZÁKON č. 416/2001 o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky
32. ZÁKON č. 564/2004 Zb. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
33. ZÁKON č. 369/1990 Zb. Slovenskej národnej rady o obecnom zriadení
34. ZÁKON č. 17/1992 o životnom prostredí

Internetové zdroje

35. BELAJOVÁ, A. b.r. Možnosti a schopnosti miestnej samosprávy ovplyvňovať rozvoj vidieckych sídiel. [online]. B.v. : b.r. [cit. 2010-02-16]. Dostupné na: <www.agris.cz>.
36. BUČEK, J. 2006. *Komunálna ekonómia a komunálna politika* [online]. Bratislava : UK, 2009 [cit. 2010-02-16]. Dostupné na: <[http://www.fns.uniba.sk/~khg/stiahnutie/1.pdf ... 15.pdf](http://www.fns.uniba.sk/~khg/stiahnutie/1.pdf...15.pdf)>.
37. FÁZIKOVÁ, M. – KOZELOVÁ, D. Vplyv poľnohospodárstva na zamestnanosť na vidieku [online]. B.v. : b.r. [cit. 2010-02-16]. Dostupné na:

<www.agris.cz>.

38. CHLEBOVCOVÁ, H. – LORENCOVÁ, S. 2005. Postavenie obecnej samosprávy v systéme verejnej správy na Slovensku [online]. Bratislava : SOCIA, 2005. 91 s. ISBN 80-967908-4-6. [cit. 2010-04-23]. Dostupné na:
<<http://www.spo.sk/download/texty/Studijnytext1.pdf>>.
39. GALLOVÁ, J. – KOVÁŘ, P. b.r. Úloha malých a stredných podnikov v regionálnom rozvoji. [online]. Trnava : Slovenská obchodná a priemyselná komora, b.r.[cit.2010-04-04]. Dostupné na:
<http://www.scss.sk/smpmcd/files/semestralne_projekty1/hodnot%20retazec%20v%20strateg%20managemente/Gallov_Kovar.pdf>.
40. GAJDOŠ, P. 2008. *Vývoj regionálnych disparít na Slovensku – málo rozvinuté regióny* [online]. B. m : b. v., 2009 [cit. 2010-02-17]. 26 s. Dostupné na:
<http://www.elis.sk/download_file.php?product_id=1339&session_id=p315t7u1lm7r4b0nnv8ur45o60>.
41. HUTTMANOVÁ, E. 2009. *Prírodné zdroje ako základný výrobný a lokalizačný faktor a ich význam pre produkčný potenciál a udržateľnosť regiónov.* [online]. Prešov : Prešovská univerzita, Projekt VEGA, 2009. [cit. 2010-04-01]. Dostupné na:
<http://www.pulib.sk/elpub2/FM/Kotulic11/pdf_doc/07.pdf>.
42. *Instrumente der Landentwicklung* [online]. Bayerisches Staatsministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten, 2010. [cit. 2010-01-12]. Dostupné na:
<<http://www.landentwicklung.bayern.de/instrumente/>>.
43. KONEČNÝ, S. 2009. *Teoretické prístupy ku komunálnej politike.* In SOCIÁLNE a POLITICKÉ ANALÝZY [online], roč. 3, 2009, č. 1, s 1-48. ISSN 1337-5555. [cit. 2010-02-16]. Dostupné na:
<http://sapa.fvs.upjs.sk/casopis/5_prve_cislo_2009/42_Konecny.pdf>.
44. Ministerstvo pôdohospodárstva SR, 2007. Vidiek a priestorové problémy štruktúry osídlenia vidieka. [online]. In: *Národný strategický plán rozvoja vidieka SR.* Bratislava : MP SR, 2007 [cit. 2010-04-26]. Dostupné na:
<<http://www.land.gov.sk/sk/index.php?navID=2&navID2=2&sID=43&sID2=34&id=33>>.

-
45. MRVA, M. b.r. Význam cenovej politiky v rozvoji regiónu (s dopadom na malé a stredné podniky). [online]. Prešov : Prešovská univerzita, b.r. [cit.2010-02-21]. Dostupné na:
<http://www.pulib.sk/elpub2/FM/Kotulic7/pdf_doc/mrva.pdf>.
46. ORESKÝ, M. 2007. Podstatné vplyvy rozvoja dopravných systémov v regiónoch na životné prostredie. [online]. Bratislava : Nová éra, 2007. [cit. 2010-01-20]. Dostupné na: <<http://www.novaera.sk/clanok/335/podstatn-vplyvy-rozvoja-dopravnch-systmov-v-reginoch-na-ivotn-prostredie/>>.
47. KOVÁČ, J. – KOVÁČOVÁ, Z. 2007 *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vlachovo do roku 2013*. [online]. Vlachovo : Obecný úrad, 2007. [cit. 2010-03-12]. Dostupné na: <http://www.vlachovo.eu/pdf/phsr_vlachovo.pdf>.
48. *Príručka pre mikroregióny a obce na prípravu PHSR : Projekt podpory regionálneho rozvoja na Slovensku*. 2002 [online]. Celodin – stredoeurópska informačná sieť miestneho rozvoja, [cit. 2010-01-20]. Dostupné na:
<<http://www.celodin.org/files/sk/1027.pdf>>.
49. *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí*. 2007 [online]. Dunajská Streda : Regionálna rozvojová agentúra ISTER, 2007. [cit. 2010-01-03]. Dostupné na:
<http://www.rraister.sk/default.php?category=rozvoj_obci&subcategory=program_hospodarskeho_a_socialneho_rozvoja_obci>.
50. ŠEBOVÁ, M. – ŠEBO, J. 2007. *The factors of local economic development with the impact on the business localization* [online]. Košice : Technická Univerzita, 2007 [cit. 2010-02-18]. Dostupné na:
<http://www.cers.tuke.sk/cers2007/PDF/Sebova_Sebo.pdf>.
51. WHO. 1997. *Measuring quality of life* [online]. Geneva : WHOQoL Group, 1997 [cit. 2010-02-21]. Dostupné na:
<http://www.who.int/mental_health/media/68.pdf>.

Prílohy

Príloha A: Dotazník

Príloha B: Paretova analýza identifikovaných nedostatkov obce

Príloha C: Paretova analýza identifikovaných priorít rozvoja obce

Príloha D: Športovo-kultúrne akcie v obci

Príloha E: Prehľad jednotlivých podnikateľských subjektov v obci

Príloha F: Prehľad majetku obce